

Björn Sjösvärd

Från: Agneta M Karlsson <agneta.m.karlsson@regeringskansliet.se>
Skickat: den 26 januari 2024 15:25
Till: vetansvar@jordbruket.se; sandra.douglas@anicura.se; info@lif.se; domstolsverket@dom.se; registrator; evelina.ogren@evidensia.se; info; exp-hkv; forvaltningsrattenijonkoping; forvaltningsratteniumea; info@grona.org; info@gardochdjurhalsan.se; havochvatten; info@hushallningssallskapet.se; info@hanstnaringen.se; imy; kammarratten goteborg; kemi; registrator; registrator@lrf.se; livsmedelsverket; info@lundens.com; info@lakemedelshandlarna.se; registrator; jamtland@lansstyrelsen.se; norrbotten@lansstyrelsen.se; skane@lansstyrelsen.se; stockholm@lansstyrelsen.se; sodermanland@lansstyrelsen.se; vastragotaland@lansstyrelsen.se; ostergotland@lansstyrelsen.se; wenche@matfiskodlarna.se; info@naturvetarna.se; info@nnr.se; Regelrådet; kansli@saco.se; jordbrksverket@jordbruksverket.se; registrator@sva.se; erica.lindberg@faravelsforbundet.com; sh@svhast.se; remiss@skk.se; kansliet@ridsport.se; info@sapmi.se; kansliet@svenskaagg.se; maria.donis@svenskfagel.se; martinsson@svenskmin.se; kundtjänst@travsport.se; info@biolarna.se; ordf@sverigesgrisforetagare.se; sverak@sverak.se; registrator; kansli@notkottsproducenter.se; kansli@svf.se; info@vinordic.org; info@vxa.se; information@zoorf.org

Kopia: Eva Kalling Lundberg
Ämne: Remiss av PM En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata - Svar senast den 26 april 2024
Bifogade filer: Promemoria En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata.pdf; Remissmissiv promemoria En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata.pdf; Statens jordbruksverks rapport Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata.pdf

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga
Kategorier: Björn

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

2024-01-26

N2024/00193

Härmed bifogas remiss av promemorian En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata.

Svar ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 26 april 2024.

Remissen skickas endast ut via e-post.

Enligt uppdrag

Agneta M Karlsson

Kanslisekreterare

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Rättssekretariatet

103 33 Stockholm

Tel. 08-405 11 09

Mobil 070-518 02 45

agneta.m.karlsson@regeringskansliet.se

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Rättssekretariatet, Rättsenheten för landsbygd
Ämnesråd
Eva Kalling Lundberg
072-2255132

Promemoria En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata

Remissinstanser

1. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård
2. Anicura TC AB
3. De forskande läkemedelsföretagen (Lif)
4. Domstolsverket
5. E-hälsomyndigheten
6. Evidensia Djursjukvård AB
7. Folkhälsomyndigheten
8. Försvarsmakten
9. Förvaltningsrätten i Jönköping
10. Förvaltningsrätten i Umeå
11. Gröna arbetsgivare
12. Gård- och djurhälsan
13. Havs- och vattenmyndigheten
14. Hushållningssällskapet
15. Hästnäringens nationella stiftelse
16. Integritetsskyddsmyndigheten
17. Kammarrätten i Göteborg
18. Kemikalieinspektionen

19. Kommerskollegium
20. Lantbrukarnas Riksförbund
21. Livsmedelsverket
22. Lundens djurhälsa
23. Läkemedelshandlarna
24. Läkemedelsverket
25. Länsstyrelsen i Jämtlands län
26. Länsstyrelsen i Norrbottens län
27. Länsstyrelsen i Skåne län
28. Länsstyrelsen i Stockholms län
29. Länsstyrelsen i Södermanlands län
30. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
31. Länsstyrelsen i Östergötlands län
32. Matfiskeodlarna AB
33. Naturvetarna
34. Näringslivets regelnämnd
35. Regelrådet
36. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
37. Statens jordbruksverk
38. Statens veterinärmedicinska anstalt
39. Svenska Fåravelsförbundet
40. Svenska Hästavelsförbundet
41. Svenska Kennelklubben
42. Svenska Ridsportförbundet
43. Svenska Samernas Riksförbund
44. Svenska Ägg
45. Svensk Fågel
46. Svensk Mink
47. Svensk travsport
48. Sveriges Biodlares Riksförbund

49. Sveriges Grisföretagare
50. Sveriges Kattklubbars Riksförbund
51. Sveriges lantbruksuniversitet
52. Sveriges Nötköttsproducenter
53. Sveriges Veterinärförbund
54. Vi Nordic
55. Växa Sverige
56. Zoobranschens Riksförbund

Remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet **senast den 26 april 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till li.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till eva.kalling.lundberg@regeringskansliet.se. Ange diarienummer LI2024/00193 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Till remissen bifogas också Statens jordbruksverks rapport Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata som underlag. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Maria Wetterling
Departementsråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Promemoria

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata

Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria föreslås en utvidgad skyldighet för veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och om andra åtgärder för behandling av djur, s.k. djurhälsodata, till Statens jordbruksverk (Jordbruksverket). Det föreslås också uppgiftsskyldighet för Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt gentemot varandra och vissa andra myndigheter när det gäller djurhälsodata för att göra det möjligt för berörda myndigheter att utbyta uppgifter utan hinder av sekretess. Det föreslås även sekretessbrytande bestämmelser för att göra det möjligt för Jordbruksverket att lämna ut sådana uppgifter till privata avels- och djurhälsoorganisationer som har ett behov av uppgifterna i sin verksamhet. Vidare föreslås att det införs en bestämmelse om tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i verksamhet hos en organisation för avel eller djurhälsa när det gäller djurhälsodata. Slutligen föreslås att det i en särskild registerförordning tas in bestämmelser om hanteringen av djurhälsodata. Förslagen innebär en komplettering till de bestämmelser om insamling och utlämnande av uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel för behandling av djur som trädde i kraft den 1 april 2023

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag.....	3
1.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.	3
1.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	4
1.3	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	6
1.4	Förslag till förordning (2024:000) om djurhälsoregister	7
1.5	Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)	10
1.6	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	12
1.7	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur.....	13
2	Bakgrund.....	16
2.1	Allmänt om djurhälsodata	16
2.2	Medlemsstaterna är skyldiga att samla in uppgifter om antimikrobiella läkemedel	16
3	Förslagen i rapporten Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata	17
4	En utökad uppgiftsskyldighet för veterinärer	18
5	Uppgiftsskyldighet för berörda myndigheter	22
6	Utlämnande av uppgifter till privata aktörer och tystnadsplikt	25
7	Ytterligare reglering av behandlingen av djurhälsodata.....	29
7.1	Personuppgiftsbehandling vid insamling och utlämning av djurhälsodata	29
7.2	Innehållet i ett djurhälsoregister	31
7.3	Personuppgiftsansvar och ändamål för behandling av personuppgifter.....	33
7.4	Utlämnande genom direktåtkomst.....	34
7.5	Gallring och rättelse	35
8	Konsekvenser.....	36
8.1	Konsekvenser för berörda myndigheter	36
8.2	Konsekvenser för privata aktörer	36
9	Författningskommentar	37
9.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.	37
9.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	38
9.3	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	39

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.¹

dels att rubriken närmast före 9 c § ska lyda ”Tystnadsplikt vid offentlig kontroll”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en verksamhet hos en organisation som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 får inte obehörigen röja eller utnyttja sådana uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller annan behandling av djur som avses i 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som han eller hon har tagit del av.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2024.

¹ Senaste lydelse av rubriken närmast före 9 c § 2021:172.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 a och 5 §§ lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 a §¹

En veterinär ska till Statens jordbruksverk lämna uppgifter om användning av *antimikrobiella* läkemedel för behandling av djur.

En veterinär ska till Statens jordbruksverk lämna uppgifter om

1. användning av läkemedel för behandling av djur, *och*
2. *andra åtgärder för behandling av djur.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i enskild verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i allmän verksamhet.

5 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. inskränkningar i rätten att överlåta arbetsuppgifter enligt 3 §,
  2. *omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i enskild verksamhet,*
2. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veteri-
3. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veteri-

¹ Senaste lydelse 2023:90.

² Senaste lydelse 2023:90.

närmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

3. förbud mot innehav, tillhandahållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

4. de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård.

närmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

4. förbud mot innehav, tillhandahållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

5. de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i allmän verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2024.

1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 30 kap. 25 d §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

25 d §

Sekretessen enligt 23 § hindrar inte att en uppgift lämnas ut till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. enligt vad som föreskrivs i förordningen (2024:000) om djurhälsoregister.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2024.

1.4 Förslag till förordning (2024:000) om djurhälsoregister

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna förordning är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

2 § Denna förordning innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Vid behandling av personuppgifter enligt denna förordning gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, om inte annat följer av denna förordning.

Djurhälsoregister

3 § Statens jordbruksverk ska föra ett register över de uppgifter som veterinärer lämnar enligt 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård (djurhälsoregister). Registret ska också innehålla namn och veterinärnummer på den veterinär som har lämnat uppgifterna.

Personuppgiftsansvar

4 § Jordbruksverket är personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i djurhälsoregistret.

Utlämnande av uppgifter till organisationer

5 § Jordbruksverket får lämna ut uppgifter i djurhälsoregistret till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m., om sådana uppgifter behövs för organisationens avels- eller djurhälsoarbete.

Utlämnande av uppgifter till myndigheter

6 § I förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om behandling av djur finns bestämmelser om skyldighet för Jordbruksverket att lämna ut uppgifter ur djurhälsoregistret till andra myndigheter.

Ändamål för behandling av personuppgifter i registret

7 § Personuppgifter i djurhälsoregistret får behandlas för

1. sjukdoms- och läkemedelsövervakning,
2. uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård,

3. offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet enligt lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.,

4. tillsyn enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård,

5. forskning och epidemiologiska undersökningar, och

6. sammanställning av uppgifter om läkemedelsanvändning, sjukdoms-förekomst och djurhälsoläge.

8 § Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § får också behandlas

1. för att lämna uppgifter enligt bestämmelser i lag eller förordning, eller

2. för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Direktåtkomst till uppgifter i registret

9 § Jordbruksverket får ge länsstyrelserna direktåtkomst till uppgifter i djurhälsoregistret i den utsträckning det behövs för verksamhet som avser

1. tillsyn enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, eller

2. offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet enligt lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

10 § Jordbruksverket får ge Statens veterinärmedicinska anstalt direktåtkomst till uppgifter i djurhälsoregistret i den utsträckning det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 2 och 2 e §§ förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

11 § Direktåtkomst enligt 9 eller 10 § ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Vid sådan direktåtkomst har myndigheterna rätt att ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

12 § Jordbruksverket får ge en veterinär direktåtkomst till sådana uppgifter som veterinären själv lämnat till djurhälsoregistret.

13 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om de krav på säkerhets-åtgärder som ska gälla vid direktåtkomst enligt 9–12 §§.

Gallring

14 § Personuppgifter som behandlas i djurhälsoregistret ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges i 7 §.

Rättelser

15 § Felaktigheter eller ofullständigheter i de uppgifter som lämnas till Jordbruksverket ska rättas av Jordbruksverket.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2024.

1.5 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs att 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

7 §¹ Sekretess gäller hos följande myndigheter avseende de undersökningar som anges nedan för uppgifter som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde. Föreskrifterna i 24 kap. 8 § tredje stycket första meningen och fjärde stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller, om inte en längre gående begränsning i sekretessen anges i det följande.

Myndighet	Undersökning	Särskilda begränsningar i sekretessen
Statens institutionsstyrelse	undersökningar inom missbruks- och ungdomsvården under uppföljning efter avslutad vård	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden
Statens jordbruksverk	undersökningar om försäljning <i>och användning</i> av läkemedel för djur	
Statens skolinspektion	undersökningar av resultatet av nationella prov	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden
	undersökningar av hur föräldrar och elever upplever kvaliteten på utbildningen vid en skolenhet	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden

Föreslagen lydelse

7 §² Sekretess gäller hos följande myndigheter avseende de undersökningar som anges nedan för uppgifter som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde. Föreskrifterna i 24 kap. 8 § tredje stycket första meningen och fjärde stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller, om inte en längre gående begränsning i sekretessen anges i det följande.

Myndighet	Undersökning	Särskilda begränsningar i sekretessen
Statens institutionsstyrelse	undersökningar inom missbruks- och ungdomsvården under uppföljning efter avslutad vård	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden
Statens jordbruksverk	undersökningar om försäljning av läkemedel för djur	
Statens skolinspektion	undersökningar av resultatet av nationella prov	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden
	undersökningar av hur föräldrar och elever upplever kvaliteten på utbildningen vid en skolenhet	sekretessen gäller endast uppgifter om enskildas personliga förhållanden

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2024.

² Senaste lydelse 2023:297.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

En veterinär som har ordinerat eller förskrivit *antimikrobiella* läkemedel *för behandling av djur*, eller foder som innehåller *sådana* läkemedel, ska lämna uppgifter till Statens jordbruksverk om

1. det läkemedel som har ordinerats eller använts,

2. orsaken till behandlingen,

3. det djur eller den djurgrupp som *ordinationen eller användningen* avser, och

4. den anläggning där djuret eller djurgruppen hålls.

En veterinär som har ordinerat eller förskrivit läkemedel eller foder som innehåller läkemedel *för behandling av djur*, *eller har beslutat om andra åtgärder för behandling av djur*, ska lämna uppgifter till Statens jordbruksverk om

1. det läkemedel som har ordinerats eller använts *eller den åtgärd i övrigt som har beslutats*,

3. det djur eller den djurgrupp som *behandlingen* avser, och

---

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2024.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur

Härigenom föreskrivs att rubriken till förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur samt 1–3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förordning om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur

Föreslagen lydelse

Förordning om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om *behandling* av djur

1 §¹

Denna förordning innehåller bestämmelser om skyldighet för Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt att lämna ut uppgifter om *läkemedel* för djur.

Bestämmelser om skyldighet för E-hälsomyndigheten att lämna uppgifter om läkemedel för djur till Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt finns i förordningen (2021:1129) om register över förordnade läkemedel för behandling av djur och i förordningen (2009:659) om handel med läkemedel.

Bestämmelser om skyldighet för veterinärer att lämna uppgifter om användning av *antimikrobiella* läkemedel för behandling av djur till Jordbruksverket finns i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Denna förordning innehåller bestämmelser om skyldighet för Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt att lämna ut uppgifter om *behandling* av djur.

Bestämmelser om skyldighet för veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur *eller om andra åtgärder för behandling av djur* till Jordbruksverket finns i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

2 §²

Statens jordbruksverk ska lämna ut sådana uppgifter om *antimikrobiella läkemedel* för djur som finns hos Jordbruksverket till följd av 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso-

Statens jordbruksverk ska lämna ut sådana uppgifter om *behandling* av djur som finns hos Jordbruksverket till följd av 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård eller

¹ Senaste lydelse 2023:103.

² Senaste lydelse 2023:103.

och sjukvård eller 13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel

1. till Statens veterinärmedicinska anstalt, om den myndigheten begär det,

2. till en länsstyrelse, om länsstyrelsen begär det och uppgifterna finns hos Jordbruksverket till följd av förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, *och*

3. till Europeiska läkemedelsmyndigheten i den utsträckning som krävs för att den myndigheten ska kunna sammanställa och publicera statistik över försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel för djur.

Uppgifter som lämnas ut enligt första stycket 1 och 3 får inte innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet.

13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel

anstalt, om den myndigheten begär det,

2. till en länsstyrelse, om länsstyrelsen begär det och uppgifterna finns hos Jordbruksverket till följd av förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård,

3. till Europeiska läkemedelsmyndigheten i den utsträckning som krävs för att den myndigheten ska kunna sammanställa och publicera statistik över försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel för djur,

4. till Läkemedelsverket, om den myndigheten begär det och uppgifterna gäller läkemedelsbehandling av djur, *och*

5. till E-hälsomyndigheten, om den myndigheten begär det och uppgifterna gäller läkemedelsbehandling av djur.

Uppgifter som lämnas ut enligt första stycket 3 får inte innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet.

3 §³

Statens veterinärmedicinska anstalt ska lämna ut sådana uppgifter om *antimikrobiella läkemedel för djur* som finns hos myndigheten till följd av 2 § eller till följd av 13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel

1. till Statens jordbruksverk, om den myndigheten begär det,

2. till Folkhälsomyndigheten, om den myndigheten begär det och uppgifterna finns hos Statens veterinärmedicinska anstalt till följd av förordningen om handel med läkemedel, *och*

Statens veterinärmedicinska anstalt ska lämna ut sådana uppgifter om *behandling av djur* som finns hos myndigheten till följd av 2 § eller till följd av 13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel

2. till Folkhälsomyndigheten, om den myndigheten begär det och uppgifterna *gäller antimikrobiella läkemedel som finns hos Statens veterinärmedicinska anstalt till*

3. på Jordbruksverkets uppdrag, till Europeiska läkemedelsmyndigheten i den utsträckning som krävs för att den myndigheten ska kunna sammanställa och publicera statistik över försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel för djur.

Uppgifter som lämnas ut enligt första stycket får inte innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet.

följd av förordningen om handel med läkemedel,

3. på Jordbruksverkets uppdrag, till Europeiska läkemedelsmyndigheten i den utsträckning som krävs för att den myndigheten ska kunna sammanställa och publicera statistik över försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel för djur,

4. till Läkemedelsverket, om den myndigheten begär det och uppgifterna gäller läkemedelsbehandling av djur, och

5. till E-hälsomyndigheten, om den myndigheten begär det och uppgifterna gäller läkemedelsbehandling av djur.

Uppgifter som lämnas ut enligt första stycket 2, 3 eller 4 får inte innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2024.

2 Bakgrund

2.1 Allmänt om djurhälsodata

Med djurhälsodata, tidigare benämnt djursjukdata, avses uppgifter från veterinärer om läkemedelsbehandlingar och vissa andra behandlingar av livsmedelsproducerande djur och hästar. Insamlingen av djursjukdata påbörjades 1982, inledningsvis genom att näringen ansvarade för ett register över uppgifterna enligt avtal mellan staten och Lantbrukarnas riksförbund. Sedan 1999 har uppgifterna rapporterats in till Jordbruksverket, som då också övertog ansvaret för registret. Andra aktörer, både myndigheter och husdjursföreningen Växa Sverige, har på olika sätt fått tillgång till uppgifter från registret.

Uppgifterna har använts som underlag av Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) för att kartlägga djurhälsoläget i Sverige och för att övervaka användningen av läkemedel. Växa Sverige har använt uppgifterna för sitt arbete med avel och djurhälsa när det gäller nötkreatur.

Bestämmelser om veterinärernas skyldighet att lämna uppgifter till Jordbruksverket har tidigare funnits i Jordbruksverkets föreskrifter. Bestämmelserna har baserats på mer allmänt hållna bemyndiganden i lag och förordning och ett problem med detta har varit att uppgiftsskyldigheten kommit i konflikt med andra bestämmelser om tystnadsplikt för och sekretess hos veterinärer. Det har också saknats en reglering om utlämnande av uppgifter till andra myndigheter och privata aktörer. Ett genomgående problem har också varit att det inte har skett en heltäckande rapportering från veterinärerna, vilket har lett till att kvaliteten på de insamlade uppgifterna har varit låg.

Jordbruksverket har i rapporten Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata föreslagit ett antal författningsändringar som syftar till att förbättra djursjukdataregistret och lösa rättsliga brister som uppmärksamats med det tidigare registret.

2.2 Medlemsstaterna är skyldiga att samla in uppgifter om antimikrobiella läkemedel

Medlemsstaterna är enligt EU-rätten skyldiga att samla in uppgifter om veterinärmedicinska läkemedel och foder som innehåller läkemedel. Bestämmelser om detta finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG, härefter EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel, och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/4 om tillverkning, utsläppande på marknaden, användning av foder som innehåller läkemedel, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 och om upphävande av rådets direktiv 90/167/EEG, härefter EU-förordningen om foder som innehåller läkemedel. Förordningarna tillämpas i huvudsak från och med den 28 januari 2022.

I artikel 57 i EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel anges att medlemsstaterna ska samla in relevanta och jämförbara uppgifter om försäljningsvolym och användning av antimikrobiella läkemedel till djur. Syftet med insamlingen är att särskilt möjliggöra direkt eller indirekt bedömning av användningen av dessa produkter till livsmedelsproducerande djur på gårdsnivå (artikel 57.1). Medlemsstaterna ska skicka sammanställda data om försäljningsvolym och användning av antimikrobiella veterinärmedicinska läkemedel till Europeiska läkemedelsmyndigheten (härefter EMA). Uppgifterna ska vara uppdelade efter djurslag och typ av antimikrobiella läkemedel (artikel 57.2). Artikel 57 gäller i tillämpliga delar även för foder som innehåller läkemedel och mellanprodukter (jfr artikel 4.4 i EU-förordningen om foder som innehåller läkemedel).

För att göra det möjligt att samla in och rapportera uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel har nya bestämmelser om skyldighet för veterinärer att lämna sådana uppgifter införts i svensk rätt. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 april 2023. Enligt 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska en veterinär lämna uppgifter till Jordbruksverket om användning av antimikrobiella läkemedel för behandling av djur. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten. I 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård anges att en veterinär som har ordinerat eller förskrivit antimikrobiella läkemedel för behandling av djur, eller foder som innehåller sådana läkemedel, ska lämna uppgifter till Jordbruksverket om

- 1 det läkemedel som har ordinerats eller använts,
- 2 orsaken till behandlingen,
- 3 det djur eller den djurgrupp som ordinationen eller användningen avser, och
- 4 den anläggning där djuret eller djurgruppen hålls.

Jordbruksverket får enligt 2 kap. 3 § 4 samma förordning meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas, hur och när uppgifterna ska lämnas och sådana undantag från uppgiftsskyldigheten som är förenliga med fullgörandet av Sveriges skyldigheter enligt artikel 57 i EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel. Sådana bestämmelser finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:7) om veterinärers skyldighet att lämna uppgifter om ordinerade eller förskrivna antimikrobiella läkemedel.

3 Förslagen i rapporten Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata

Jordbruksverket fick 2018 i uppdrag att utvärdera hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur (djursjukdata) fungerar samt

bedöma vilka eventuella brister som finns och lämna förslag till förbättringsåtgärder.

Uppdraget redovisades 2019 i rapporten Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata.

I rapporten gör Jordbruksverket bedömningen att djursjukdataregistret är en informationskälla med stor potential att bland annat kunna bidra i arbetet med djurhälsa och antibiotikaresistens och i kommunikationen av svenska mervärden. Djursjukdata gör det möjligt att följa användningen av läkemedel och är viktigt för förebyggande djurhälsovård på gårdsnivå och för att få en bild av det totala djurhälsoläget i landet. Djursjukdata ligger även till grund för avelsvärdering och forskning. I rapporten konstateras dock att djursjukdataregistrets kvalitet är låg bland annat på grund av bristande inrapportering vilket gör att registrets uppgifter inte är tillförlitliga. Systemlösningen för djursjukdata upplevs dessutom som krånglig att rapportera till samtidigt som de uppgifter som begärs in inte fullt ut matchar behoven. Jordbruksverket föreslår därför ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Det föreslås bl.a. att bestämmelser om veterinärernas skyldighet att lämna uppgifter och om sanktionsavgift om uppgiftsskyldigheten inte uppfylls ska införas i lagen och förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Det föreslås också att bestämmelser om syftet med registret och Jordbruksverkets behandling av uppgifter i registret ska införas i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. Jordbruksverket föreslår också åtgärder för att skapa en mer användarvänlig och ändamålsenlig systemlösning för veterinärernas inrapportering.

4 En utökad uppgiftsskyldighet för veterinärer

Promemorians förslag: Skyldigheten för veterinärer att lämna uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel till Jordbruksverket enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska utökas så att den omfattar all användning av läkemedel för behandling av djur och andra åtgärder för behandling av djur.

Även bestämmelsen om omfattningen av veterinärernas uppgiftsskyldighet i förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ändras så att den avser behandling med samtliga läkemedel och andra åtgärder för behandling.

Skälen för promemorians förslag

Fler uppgifter behöver rapporteras in

Jordbruksverket har tidigare samlat in uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och uppgifter om vissa andra behandlingar av djur genom den rapportering som gjorts av veterinärer till djursjukdataregistret. Rapporteringsgraden var av olika anledningar låg

och djursjukdataregistret har därför inte varit helt tillförlitligt. Insamlingen upphörde den 1 november 2023, med undantag för den insamling av uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel för behandling av djur som sker med stöd av nuvarande bestämmelse i 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Som framgår av Jordbruksverkets rapport Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata har djurhälsodata en stor potential att kunna bidra till arbetet för en god djurhälsa och mot antibiotikaresistens. De sammanställda uppgifterna skulle göra det möjligt att följa läkemedelsanvändningen och därigenom djurhälsoläget i landet. Djurhälsodata kan också användas i den förebyggande djurhälsovården på gårdsnivå och för avelsarbete inom mjölk- och nötköttsproduktion, liksom för forskning. Djurhälsodata skulle även kunna användas som ett verktyg i tillsyn av veterinärer och offentlig kontroll av djurhållare.

Utöver uppgifterna om behandling med läkemedel har Jordbruksverket tidigare även samlat in uppgifter om behandlingar av smittsamma sjukdomar när det gäller vissa djurslag. Det finns ett intresse av att även få in uppgifter om sjukdomstillstånd, skador eller andra jämförbara tillstånd hos djuren som har lett till andra åtgärder för behandling inom ramen för djurens hälso- och sjukvård av veterinären än läkemedelsbehandling. Även sådan information kan vara betydelsefull för en överblick av djurhälsoläget i landet. Det kan t.ex. handla om beslut om avlivning som sker utan läkemedelsanvändning, åtgärder vid förlösningsproblem och behandling av mastit (dvs. juverinflammation) genom tätare mjölkning.

För att sammanställningar av uppgifter om läkemedelsanvändning och andra åtgärder för behandling av djur ska bli fullständiga och tillförlitliga är det nödvändigt att det finns en tydlig skyldighet för veterinärer att lämna sådana uppgifter.

En utvidgad uppgiftsskyldighet för veterinärer

Av lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård framgår att en veterinär inom enskild verksamhet som anlitas av en djurägare omfattas av tystnadsplikt. Tystnadsplikten innebär att den som arbetar som privat verksam veterinär inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han eller hon i sin yrkesutövning har fått veta om enskildas affärs- eller driftsförhållanden. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör sådan uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning (2 kap. 4 §).

När det gäller veterinärer i allmän verksamhet hänvisar lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. När en distriktsveterinär, som är anställd hos Jordbruksverket, anlitas av en djurägare för att behandla djur omfattas detta uppdrag därmed inte av tystnadsplikt. I stället gäller bestämmelserna om så kallad uppdragssekretess i OSL. Bestämmelserna innebär att sekretess gäller för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för en enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs (31 kap. 12 § OSL). Eftersom Distriktsveterinärorganisationen utgör en självständig verksamhetsgren inom Jordbruksverket gäller sekretessen enligt 8 kap. 2 § OSL även gentemot övriga

delar av Jordbruksverket. Av 10 kap. 28 § OSL framgår dock att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

För att veterinärer i enskild och allmän verksamhet ska kunna lämna ut uppgifter utan hinder av tystnadsplikt eller sekretess är det därför nödvändigt att införa en sådan sekretessbrytande bestämmelse om uppgiftsskyldighet som avses i 10 kap. 28 § OSL. Genom en sådan uppgiftsskyldighet kan veterinärer i allmän tjänst lämna ut uppgifter utan att göra en sekretessprövning. Uppgiftsskyldigheten innebär för veterinärer i privat tjänst att ett utlämnande inte anses vara ett obehörigt röjande i strid med reglerna om tystnadsplikt.

Även om uppgiftsskyldigheten för veterinärer i allmän tjänst skulle kunna införas i en förordning så måste uppgiftsskyldigheten för veterinärer i enskild verksamhet enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 regeringsformen regleras i lag eller med stöd av bemyndigande i lag.

Den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård om veterinärers skyldighet att till Jordbruksverket lämna uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel för behandling av djur bör mot den beskrivna bakgrunden ändras så att den omfattar all användning av läkemedel för behandling av djur och andra åtgärder för behandling av djur.

Med läkemedelsbehandling avses då varje administrering av läkemedel till djur som sker inom ramen för djurens hälso- och sjukvård, jfr propositionen Förbättrad övervakning av antibiotikaanvändning för behandling av djur (prop. 2022/23:13 s. 47 och 86).

Med läkemedel avses enligt 2 kap. 1 § läkemedelslagen (2015:315) varje substans eller kombination av substanser som

- tillhandahålls med uppgift om att den har egenskaper för att förebygga eller behandla sjukdom hos människor eller djur, eller
- kan användas på eller tillföras människor eller djur i syfte att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner genom farmakologisk, immunologisk eller metabolisk verkan eller för att ställa diagnos.

En i sak likalydande definition av veterinärmedicinska läkemedel finns i artikel 4.1 i EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel med det tillägget att med veterinärmedicinskt läkemedel avses också substanser eller kombinationer av substanser som är avsedda för avlivning av djur.

Avgörande för vad som är en läkemedelsbehandling eller en annan åtgärd för behandling av ett djur som ska rapporteras är att åtgärden vidtas inom ramen för djurens hälso- och sjukvård. Med djurens hälso- och sjukvård avses enligt 1 kap. 3 § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård dels åtgärder som vidtas för att medicinskt förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, dels utförande av operativa ingrepp på eller givande av injektioner till djur i andra syften. Verksamheten omfattar därmed vissa åtgärder på djur som inte primärt vidtas av skäl som har med djurens hälsotillstånd att göra utan utförs som en konsekvens av djurhållningen i sig. Det kan bl.a. handla om avlivning av djur av skäl som inte är veterinärmedicinskt befogade och om kastrering av djur, se propositionen Verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård (prop. 2008/09:94 s. 55–56).

Det bör även när det gäller behandling med andra läkemedel än antimikrobiella läkemedel och annan åtgärd för behandling vara möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten. I sådana föreskrifter på lägre nivå bör anges vilka uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och om andra åtgärder för behandling som ska lämnas, hur uppgifterna ska lämnas och inom vilken tid. På så sätt kommer det också att framgå vilka veterinärer som omfattas av uppgiftsskyldigheten och i vilka situationer uppgifter ska lämnas. Det finns, såsom angetts i tidigare förarbeten, ett behov av flexibilitet när det gäller omfattningen av uppgiftsskyldigheten (se prop. 2022/23:13 s. 48). Det kan över tid komma fram skäl att utöka eller begränsa vilka uppgifter som ska lämnas av veterinärerna och att ändra formerna för rapporteringen. Ett bemyndigande i fråga om veterinärer i enskild verksamhet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten finns i 2 kap. 4 a § andra stycket lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Vad gäller veterinärer i allmän verksamhet finns i tredje stycket i samma bestämmelse en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten. Någon ändring av de bestämmelserna behövs således inte.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighetens omfattning finns i 2 kap. 2 § förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Bestämmelsen bör ändras så att den avser dels uppgifter om behandling med samtliga läkemedel, dels uppgifter om andra åtgärder för behandling av djur. Uppgiftsskyldigheten bör också knytas till den veterinär som har beslutat om en annan åtgärd för behandling, eftersom ordination och förskrivning inte täcker alla situationer där en annan åtgärd för behandling har beslutats. I 2 kap. 3 § 4 samma förordning finns ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas enligt 2 kap. 2 §, hur och när uppgifterna ska lämnas och sådana undantag från uppgiftsskyldigheten som är förenliga med fullgörandet av Sveriges skyldigheter enligt artikel 57 i EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel. Någon ändring av den bestämmelsen behövs inte för att den ska omfatta uppgifter om behandling med samtliga läkemedel och om andra åtgärder för behandling.

Den utökade överföringen av uppgifter från veterinärer till Jordbruksverket kommer också att innebära en utökad behandling av personuppgifter. Överväganden i den frågan finns i avsnitt 7.

Anmälningsskyldighet enligt tjänstedirektivet

Kravet på veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel och om andra åtgärder för behandling av djur kan anses utgöra ett sådant nytt krav på utövande av tjänsteverksamhet som ska anmälas till kommissionen enligt artikel 39.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). En anmälan enligt tjänstedirektivet bör därför göras. Uppgiftsskyldigheten för veterinärerna är icke-diskriminerande, eftersom den gäller samtliga veterinärer som är verksamma i Sverige. Den bedöms

också nödvändig för att ge Jordbruksverket och övriga myndigheter en tillräckligt bra bild av djurhälsoläget och läkemedelsanvändningen i Sverige, vilket är av betydelse också med hänsyn till folkhälsan. Uppgiftsskyldigheten bedöms inte gå längre än vad som är nödvändigt och skälen för att införa den uppväger den administrativa börda som den kan innebära för berörda veterinärer. Uppgiftsskyldigheten bedöms därför också vara proportionerlig och sammantaget uppfylla kraven i artikel 16.1 tjänstedirektivet.

5 Uppgiftsskyldighet för berörda myndigheter

Promemorians förslag: Jordbruksverket ska vara skyldigt att lämna ut uppgifter även om behandling med andra läkemedel än antimikrobiella och om andra åtgärder för behandling till Statens veterinärmedicinska anstalt och länsstyrelserna.

Statens veterinärmedicinska anstalt ska vara skyldig att lämna ut uppgifter även om behandling med andra läkemedel än antimikrobiella och om andra åtgärder för behandling till Jordbruksverket.

Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt ska också vara skyldiga att lämna uppgifter om läkemedelsbehandling av djur till Läkemedelsverket och E-hälsomyndigheten om dessa myndigheter begär det.

De uppgifter som Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar till varandra och till E-hälsomyndigheten, samt de uppgifter som Jordbruksverket lämnar till Läkemedelsverket, ska få innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat läkemedlet eller beslutat om behandlingen.

Skälen för promemorians förslag

Myndigheternas roll när det gäller sammanställning av uppgifter om djurhälsa och läkemedel

Jordbruksverket ansvarar för officiell statistik om djurhälsa och beslutar, i egenskap av statistikansvarig myndighet, om statistikens innehåll och omfattning inom detta område (2 § andra stycket förordningen [2001:100] om den officiella statistiken och bilagan till förordningen). I nuläget tas dock ingen statistik rutinmässigt fram på detta område.

Jordbruksverket har enligt ett regeringsbeslut den 24 april 2003 i uppdrag att årligen till regeringen redovisa användningen av läkemedel för behandling av djur under föregående år. Redovisningen omfattar bl.a. försäljningen av antimikrobiella läkemedel.

Enligt 2 § 8, 9 och 10 förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt ska SVA följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos domesticerade och vilda djur, följa och analysera utvecklingen av resistens mot antibiotika och andra antimikrobiella medel bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell

användning av antibiotika till djur. SVA har inget uttryckligt uppdrag att sammanställa statistik på området men har sedan 1980-talets början på eget initiativ sammanställt statistik över försäljning av antibiotika för djur. SVA:s övervakning inom området sker inom ramen för SVA:s program Svensk veterinär antibiotikaresistensmonitorering (Svarm). Resultaten av Svarm presenteras i en årlig rapport tillsammans med motsvarande information från humanmedicinen som sammanställts av Folkhälsomyndigheten. SVA bistår också Jordbruksverket i arbetet med den årliga rapporten om användningen av läkemedel för behandling av djur.

Jordbruksverket ska också enligt 15 c § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 57 i EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel när det gäller insamling och rapportering av försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel till EMA. SVA ska enligt 2 e § förordningen med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt bistå Jordbruksverket i detta arbete.

Bestämmelser om sekretess och uppgiftsskyldighet

Hos Jordbruksverket och SVA kan vissa uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden omfattas av sekretess om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (30 kap. 23 § OSL och 9 § offentlighets- och sekretessförordningen [2009:641], härefter OSF, tillsammans med punkt 30 i bilagan till OSF). Vidare kan statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL aktualiseras hos Jordbruksverket och SVA. Enligt 7 § OSF är uppgifter som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde i undersökningar om försäljning och användning av djurläkemedel respektive antimikrobiella läkemedel som utförs hos Jordbruksverket eller SVA skyddade av sekretess.

Sekretess gäller inte bara i förhållande till enskilda utan även mellan myndigheter (8 kap. 1 § OSL). Sekretess gäller vidare i förhållande till utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer (8 kap. 3 § OSL).

I OSL finns även allmänna bestämmelser om brytande av sekretess. Av dessa framgår bl.a. att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (10 kap. 28 §). Sekretess hindrar inte heller ett utlämnande av uppgifter till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation om utlämnande sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning (8 kap. 3 § 1).

Bestämmelser om Jordbruksverkets och SVA:s uppgiftsskyldighet när det gäller läkemedel för djur finns i förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur. Av 2 § framgår att Jordbruksverket, under vissa förutsättningar, ska lämna ut sådana uppgifter om antimikrobiella läkemedel för djur som finns hos Jordbruksverket till följd av bl.a. 2 kap. 2 § förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård till SVA, länsstyrelserna och EMA. I det sistnämnda fallet ska utlämnande ske i den utsträckning som krävs för att EMA ska kunna sammanställa och publicera statistik över försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel för djur. I 3 § första stycket 1 och 3 förordningen om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter

om läkemedel för djur finns en motsvande skyldighet för SVA att lämna uppgifter om antimikrobiella läkemedel som finns hos den myndigheten till följd av 2 § till Jordbruksverket och, på Jordbruksverkets uppdrag, till EMA. Av 2 § andra stycket och 3 § andra stycket framgår att uppgifterna som lämnas ut, med undantag för de uppgifter som Jordbruksverket lämnar till länsstyrelserna, inte får innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet.

Behov av att utöka myndigheternas uppgiftsskyldighet

I och med att veterinärernas skyldighet att lämna uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur föreslås utökas så att den avser användning av alla läkemedel och andra åtgärder för behandling behöver även Jordbruksverkets uppgiftsskyldighet gentemot länsstyrelserna utvidgas på motsvarande sätt. Länsstyrelserna har behov av uppgifter om användning av andra läkemedel än antimikrobiella läkemedel och om andra åtgärder för behandling av djur både för sin tillsyn över veterinärer och annan djurhjälsopersonal enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och för sin offentliga kontroll av djurhållares användning av läkemedel enligt lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. samt de EU-bestämmelser som lagarna kompletterar. Begränsningen till antimikrobiella läkemedel när det gäller Jordbruksverkets skyldighet att lämna uppgifter om användning av läkemedel till länsstyrelserna bör därför strykas i 2 § förordningen om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur. I samma paragraf bör det läggas till att uppgiftsskyldigheten även gäller andra åtgärder för behandling av djur.

Även hos länsstyrelserna gäller sekretess för uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (enligt 30 kap. 23 § OSL och 9 § OSF, tillsammans med punkt 30 i bilagan till OSF).

Även SVA har ett behov av att få information om läkemedelsbehandlingar och andra åtgärder för behandling av djur t.ex. för att kartlägga förekomst av smittsamma djursjukdomar och djurhälsoläge. Uppgiftsskyldigheten mellan Jordbruksverket och SVA enligt 2 och 3 §§ förordningen om myndigheters skyldighet att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur bör därför utökas så att den avser andra läkemedel än antimikrobiella läkemedel och andra åtgärder för behandling av djur. Behovet bedöms också gälla uppgifter som inte är aggregerade eller avidentifierade, vilket kan vara nödvändigt för att exempelvis kartlägga förekomsten av en viss sjukdom. Den nuvarande begränsningen att de uppgifter som Jordbruksverket och SVA lämnar till varandra inte får innehålla information som direkt pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet bör därför tas bort.

Det kan också uppstå ett behov för Jordbruksverket och SVA att i vissa situationer kunna dela inrapporterade uppgifter om läkemedelsbehandling av djur med Läkeemedelsverket och E-hälsomyndigheten.

Efter att Jordbruksverket har skickat in uppgifter om försäljning och användning av antimikrobiella läkemedel till EMA ska de inrapporterade uppgifterna behandlas i arbetsgrupper där Sverige representeras av Läkeemedelsverket. Läkeemedelsverket kan för detta behöva få information

om hur Jordbruksverket och SVA gjort för att kvalitetssäkra data och det kan då också bli nödvändigt för Jordbruksverket att dela uppgifter som inte är avidentifierade med Läkemedelsverket. Läkemedelsverket tar vidare emot rapporter om biverkningar av läkemedel och kan behöva uppgifterna om användning av läkemedel som finns hos Jordbruksverket och SVA även för hanteringen av dessa rapporter och för sitt arbete med behandlingsriktlinjer för läkemedel.

Jordbruksverket upptäcker ibland brister i de uppgifter om försäljning och förskrivning av läkemedel för djur som öppenvårdsapoteken lämnar in till E-hälsomyndigheten och som därefter förs vidare till Jordbruksverket enligt 13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel. Det är Läkemedelsverket som utför tillsyn över apoteken och det skulle kunna effektivisera uppföljningen av brister i apotekens rapportering om Jordbruksverket kunde kommunicera direkt med Läkemedelsverket om dessa brister.

Sammantaget bör därför Jordbruksverket och SVA vara skyldiga att på begäran från Läkemedelsverket lämna ut uppgifter om läkemedelsbehandling av djur till Läkemedelsverket och för Jordbruksverkets del bör skyldigheten även omfatta uppgifter som pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet. Hos Läkemedelsverket skyddas uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL, 9 § OSF och punkt 33 i bilagan till OSF.

Jordbruksverket och SVA kan också behöva lämna ut de uppgifter som veterinärer rapporterat in till E-hälsomyndigheten om en diskrepans uppmärksammas mellan de uppgifter om försäljning och förskrivning av läkemedel som E-hälsomyndigheten får in från apoteken och de uppgifter om användning av läkemedel som veterinärerna lämnat till Jordbruksverket. Ett utlämnande av uppgifter kan då vara nödvändigt för att myndigheterna gemensamt ska kunna utreda och identifiera felkällor och behöver kunna inkludera uppgifter som pekar ut djurägaren, djurhållaren eller den som förordnat eller ordinerat läkemedlet. Enligt 25 kap. 17 b § OSL gäller hos E-hälsomyndigheten sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Uppgifterna kan också omfattas av statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL hos E-hälsomyndigheten. Uppgifterna från veterinärerna om läkemedelsanvändning har alltså ett ändamålsenligt sekretesskydd även hos E-hälsomyndigheten.

Utbytet av djurhälsodata mellan myndigheterna kommer också att innebära en utökad behandling av personuppgifter. Överväganden i den frågan finns i avsnitt 7.

6 Utlämnande av uppgifter till privata aktörer och tystnadsplikt

Promemorians förslag: Det ska införas bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen om att sekretess enligt 30 kap. 23 § samma lag inte hindrar att en uppgift lämnas ut till en organisation för avel eller

djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m. enligt vad som föreskrivs i en särskild förordning om djurhälsoregister.

Uppgifter i undersökningar om användning av läkemedel för djur hos Jordbruksverket ska inte längre omfattas av sekretess enligt 7 § offentlighets- och sekretessförordningen.

Det ska i en förordning om djurhälsoregister anges att Jordbruksverket får lämna ut uppgifter som myndigheten tagit emot enligt 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m. om sådana uppgifter behövs för organisationens avels- eller djurhälsoarbete.

Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i verksamhet hos en organisation för avel eller djurhälsa får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller andra åtgärder för behandling av djur som avses i 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som han eller hon har tagit del av. En bestämmelse om sådan tystnadsplikt ska införas i lagen om kontroll av husdjur, m.m.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår av avsnitt 5 kan vissa uppgifter hos Jordbruksverket om enskildas affärs- och driftförhållanden omfattas av sekretess om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (30 kap. 23 § OSL och 9 § OSF, tillsammans med punkt 30 i bilagan till OSF). Vidare kan statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL och 7 § OSF aktualiseras hos Jordbruksverket. I det fallet kan sekretess gälla för uppgifter som avser en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde i undersökningar om försäljning och användning av djurläkemedel som utförs hos Jordbruksverket.

Av Jordbruksverkets rapport (s. 27) framgår att Jordbruksverket enligt ett avtal från 2000 regelbundet har lämnat ut uppgifter ur djursjukdataregistret till föreningen Växa Sverige (tidigare Svensk mjölk). Uppgifterna omfattar behandlingar som har utförts på nötkreatur. Växa Sverige uppger behöva uppgifterna för att kunna fullgöra sin verksamhet som avelsorganisation, för att kunna avelsvärdera semintjurar samt som huvudman för bl.a. hälsokontroll av mjölkkor. De uppgifter som har lämnats är inte avidentifierade utan det har gått att genom uppgifterna identifiera enskilda fysiska och juridiska personer. Uppgifterna har också omfattat dessa personers affärs- och driftförhållanden (t.ex. produktionsplatsnummer, djuridentitet, diagnos, åtgärd/behandling och förskrivit läkemedel). Enligt avtalet har Växa Sverige förbundet sig att iaktta bestämmelser i bl.a. OSL, men denna lösning har fått kritik, se bl.a. betänkandet Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet (SOU 2005:74 s. 42 och 171). Avtalet har sagts upp under 2023 i anledning av planerade föreskriftsändringar, vilket har lett till stor oro hos Växa Sverige över att organisationen inte längre kommer att få tillgång till de uppgifter som behövs för det avels- och djurhälsoarbete som bedrivs.

Även andra organisationer med samma inriktning som Växa Sverige har enligt Jordbruksverket visat intresse för att få tillgång till djurhälsoregistret.

Att uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och vissa andra behandlingar lämnats ut till Växa Sverige har varit ett viktigt bidrag i och en förutsättning för det avels- och djurhälsoarbete som bedrivs för nötkreatur. Djurhälsodata har använts av Växa Sverige för att säkerställa att aveln bygger på de djur som håller sig mest friska och för forskning och information till djurhållare. Uppgifterna är också av betydelse för att säkerställa en fortsatt ansvarsfull antibiotikaanvändning och motverka uppkomst av antibiotikaresistens. Det finns således ett tydligt behov av att Jordbruksverket även fortsättningsvis ska kunna lämna ut sådana uppgifter till Växa Sverige. Det kan även finnas skäl att lämna ut uppgifter till andra organisationer som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m. Om ett sådant uppgiftslämnande skulle vara möjligt finns en potential att ytterligare understödja det gemensamma djurhälsoarbete som branschen och myndigheterna utför. Det bör därför införas bestämmelser som möjliggör en sådan informationsöverföring utan hinder av den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos Jordbruksverket.

Frågan är då om sådana bestämmelser kan tas in i någon befintlig författning.

- Enligt 1 § lagen om provtagning på djur, m.m. ska lagen tillämpas på
- kartläggning och kontroll av smittsamma djursjukdomar,
  - kontroll av rests substanser och andra ämnen i djur och djurprodukter,
  - märkning och registrering av djur,
  - åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar, och
  - användning av läkemedel för behandling av djur.

Lagen kompletteras av förordningen om provtagning på djur, m.m. Frågor om hantering av uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur faller inom tillämpningsområdet för lagen och förordningen. Det gör dock inte frågor om hantering av uppgifter om andra åtgärder för behandling av andra tillstånd hos djur än smittsamma sjukdomar. Det finns inte heller någon annan förordning där bestämmelser om överföring av uppgifter om djurhälsodata kan tas in. Bestämmelser som rör behandling av uppgifterna bör därför tas in i en ny förordning om djurhälsoregister. Det saknas dock skäl att föra över de bestämmelser om sekretessbrytande uppgiftsskyldighet mellan myndigheter som finns i förordningen om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur till den nya förordningen.

Sekretessbrytande regler som gäller i förhållande till enskilda kan tas in i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till (se 8 kap. 1 § OSL). Det bör därför införas bestämmelser i OSL om att sekretess enligt 30 kap. 23 § samma lag inte hindrar att en uppgift lämnas till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt lagen om kontroll av husdjur, m.m. enligt vad som föreskrivs i den nya förordningen om djurhälsoregister. I denna förordning bör anges att Jordbruksverket får lämna ut uppgifter som myndigheten tagit emot enligt 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt lagen om kontroll av husdjur, m.m. om sådana uppgifter behövs för organisationens avels- eller djurhälsoarbete.

Uppgifter om undersökningar om användning av djurläkemedel som utförs hos Jordbruksverket bör inte längre anges i 7 § OSF som en sådan undersökning som är jämförbar med framställning av statistik och i vilken samma sekretess ska gälla som för statistik i enlighet med 24 kap. 8 § första stycket OSL. Det bedöms tillräckligt att uppgifter om sådana undersökningar kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL.

I avsnitt 7 finns överväganden om den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av utlämnandet av uppgifter om djurhälsodata. Där föreslås också vilka ytterligare bestämmelser som förordningen om djurhälsoregister bör innehålla.

Ett röjande av de uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller andra åtgärder för behandling som organisationerna på detta sätt tagit del av skulle kunna innebära skada för berörda djurhållares näringsverksamhet. För att säkerställa ett ändamålsenligt skydd för uppgifterna bör det övervägas att förena de sekretessbrytande bestämmelserna till förmån för avels- och djurhälsoorganisationer med en bestämmelse om tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en organisations verksamhet.

En bestämmelse om tystnadsplikt innebär en begränsning av yttrandefriheten enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 regeringsformen. En sådan begränsning måste, enligt 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen, göras genom lag och får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Den får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Yttrandefriheten får begränsas med hänsyn till bl.a. enskildas anseende och privatlivets helgd. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas (se 2 kap. 23 § första stycket). Vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter (se 2 kap. 23 § andra stycket).

En tystnadsplikt för anställda eller andra som deltar i verksamhet hos organisationer för avel och djurhälsa skulle gälla i näringsverksamhet. Det handlar om företag eller andra organisationer som bedriver rådgivning eller annan näringsfrämjande verksamhet gentemot djurhållare inom jordbruksnäringen (jfr 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m.). En bestämmelse om tystnadsplikt bedöms nödvändig för att skydda uppgifter om enskilda djurhållares ekonomiska förhållanden på ett liknande sätt som sekretessbestämmelsen i 30 kap. 23 § OSL, vilket måste ses som ett godtagbart ändamål i ett demokratiskt samhälle. Tystnadsplikten bör enbart gälla obehörigt röjande och innebörden av obehörighetsrekvisitet ska tolkas med ledning av de skaderekvisit som finns i motsvarande bestämmelse i OSL. Tystnadsplikten kommer inte att gälla beskrivningar av läkemedelsanvändning eller djurhälsoläge i allmänhet. Den omfattar endast röjande av uppgifter som kan kopplas till enskilda djurhållare och som därmed kan innebära skada för enskilda djurhållare. En sådan tystnadsplikt bedöms inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

Det bör därför införas en bestämmelse om att den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en

organisations verksamhet inte får obehörigen röja eller utnyttja uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller annan behandling av djur som avses i 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som han eller hon har tagit del av. En bestämmelse om sådan tystnadsplikt bör lämpligen tas in i lagen om kontroll av husdjur, m.m.

7 Ytterligare reglering av behandlingen av djurhälsodata

7.1 Personuppgiftsbehandling vid insamling och utlämning av djurhälsodata

Insamlingen och utlämnandet av uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och andra åtgärder för behandling av djur innebär att Jordbruksverket behandlar personuppgifter, t.ex. namn och andra uppgifter som kan kopplas till veterinärer och djurhållare. Förslagen i denna promemoria innebär en utökning av personuppgiftsbehandlingen hos Jordbruksverket och andra aktörer som tar emot uppgifter. Däremot är det inte fråga om känsliga personuppgifter eller uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker.

Det finns i dag ingen särskild reglering av registret eller hanteringen av de aktuella personuppgifterna utöver den generella reglering som finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), härafter EU:s dataskyddsförordning.

Enligt EU:s dataskyddsförordning måste åtminstone en av de rättsliga grunder som anges i förordningens artikel 6 vara tillämpliga för att behandlingen av personuppgifter ska anses laglig. En av dessa rättsliga grunder är att behandlingen av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c). En annan rättslig grund är att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e).

Den grund för behandlingen som anges i artiklarna 6.1 c och 6.1 e ska fastställas i enlighet med antingen unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3). När det gäller rättsliga förpliktelser ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden. I fråga om behandling enligt artikel 6.1 e ska syftet med behandlingen vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

I svensk rätt kompletteras EU:s dataskyddsförordning bl.a. av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

I dataskyddslagen anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning (2 kap. 1 §). Enligt 2 kap. 2 § samma lag får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig antingen för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Det kommer i och med den uppgiftsskyldighet för veterinärerna som föreslås införas i 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård att finnas en rättslig grund enligt artikel 6.1 c för den personuppgiftsbehandling som sker när uppgifterna lämnas till Jordbruksverket.

Även för Jordbruksverket och de myndigheter som omfattas av föreslagna uppgiftsskyldigheter finns rättslig grund för den utökade personuppgiftsbehandlingen enligt artikel 6.1 c och 6.1 e. Det är alltså fråga om en behandling av personuppgifter som antingen är nödvändig för att fullgöra en författningsreglerad skyldighet att lämna ut uppgifter (enligt förslagen i avsnitt 5) eller för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse som följer av författning. Alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse. Om uppgifterna inte vore av allmänt intresse skulle myndigheterna inte ha ålagts att utföra dem, se propositionen Ny dataskyddslag (prop. 2017/18:105 s. 56–57). I tidigare lagstiftningsärenden har således de uppgifter som statliga myndigheter utför generellt ansetts vara uppgifter av allmänt intresse, se propositionen EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom Näringsdepartementets ansvarsområden (prop. 2017/18:122 s. 28–29).

Jordbruksverket har enligt 3 § 1 och 2 förordningen med instruktion för Statens jordbruksverk ett uppdrag att säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos djur i människans vård och bidra till att säkerställa en god folkhälsa genom att förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i enlighet med vad som framgår av svenska författningar och EU-bestämmelser. Jordbruksverket har också ett ansvar att samordna länsstyrelsernas tillsyn över djurhälsopersonal enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och ge stöd, råd och vägledning till länsstyrelserna, se 5 kap. 2 § förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

SVA behöver behandla personuppgifter för att uppfylla sina skyldigheter att bl.a. utreda smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningssätt samt medverka i förebyggandet och bekämpandet av dessa sjukdomar, följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos domesticerade och vilda djur, samt följa och analysera utvecklingen av resistens mot antibiotika och andra antimikrobiella medel bland

mikroorganismer hos djur (se 2 § 1, 8 och 9 förordningen med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt).

Länsstyrelserna behöver behandla personuppgifter för att kunna utföra tillsyn av djurhälsopersonal enligt förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och offentlig kontroll av djurhållare enligt förordningen om provtagning på djur, m.m.

Läkemedelsverket kan komma att ta del av personuppgifter som en del i underlag för att bedöma och förklara kvalitetssäkringen av de uppgifter om antimikrobiella läkemedel som Jordbruksverket rapporterat till EMA. Skyldigheten att lämna uppgifter till EMA regleras av EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel. Läkemedelsverket kan också behöva behandla personuppgifter från djurhälsoregistret för analys av rapporter om biverkningar av djurläkemedel (se 30 § andra stycket 2 förordningen [2020:57] med instruktion för Läkemedelsverket) eller för att ta fram behandlingsriktlinjer (se 1 och 6 §§ förordningen med instruktion för Läkemedelsverket) samt för att i sin tillsyn över öppenvårdsapoteken bedöma brister i apotekens rapportering av uppgifter till E-hälsomyndigheten (se 7 kap. 1 § lagen [2009:366] om handel med läkemedel).

Även E-hälsomyndigheten kan komma att ta del av personuppgifter från djurhälsoregistret för att tillsammans med Jordbruksverket utreda felkällor i inrapportering av försäljning och förskrivning av djurläkemedel från öppenvårdsapoteken jämfört med den läkemedelsanvändning som veterinärerna har rapporterat till Jordbruksverket (se bl.a. 2 § 7 och 3 b § förordningen [2013:1031] med instruktion för E-hälsomyndigheten, förordningen [2021:1129] om register över förordnade läkemedel för behandling av djur och 13 c § förordningen om handel med läkemedel).

Som anges i avsnitt 6 behöver de uppgifter som veterinärerna rapporterat in lämnas ut till Växa Sverige för att organisationen ska kunna fortsätta sitt avels- och djurhälsoarbete för nötkreatur. Utlämnandet är också av betydelse för att säkerställa en fortsatt ansvarsfull antibiotikaanvändning och motverka uppkomst av antibiotikaresistens. Utlämnande till andra organisationer kan också ytterligare understödja det gemensamma djurhälsoarbete som branschen och myndigheterna utför. Även den personuppgiftsbehandling som Jordbruksverket utför i samband med ett sådant utlämnande kan därför anses nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse och har därför rättslig grund enligt artikel 6.1 e.

Regleringen om insamling och utbyte av personuppgifter bedöms också vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas, dvs. en god djurhälsa samt en ansvarsfull läkemedelsanvändning och i övrigt god och säker vård av djur inom djurens hälso- och sjukvård, i enlighet med artikel 6.3.

7.2 Innehållet i ett djurhälsoregister

<p>Promemorians förslag: Jordbruksverket ska föra ett register (djurhälsoregistret) över de uppgifter som veterinärer lämnar enligt 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.</p>

Registret ska också innehålla namn och veterinärnummer på den veterinär som har lämnat uppgifterna.

Djurhälsoregistret ska regleras i en särskild förordning och det ska införas en bestämmelse som upplyser om att förordningen innehåller bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. Vid behandling av personuppgifter enligt förordningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, om inte annat följer av förordningen.

Skälen för promemorians förslag: I prop. 2022/23:13 gjorde regeringen bedömningen att det inte behövdes någon ytterligare reglering av den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos myndigheterna för att fullgöra skyldigheterna att samla in och till EMA rapportera uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel (se prop. 2022/23:13 s. 50–53). Den reglering som finns i EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen och förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning ansågs tillräcklig. Däremot angavs att om det senare skulle uppmärksammas ett behov av en kompletterande reglering kunde frågan övervägas på nytt.

När nu insamlingen av uppgifter föreslås utökas finns det anledning att göra en annan bedömning av frågan om det behövs en kompletterande reglering av hur de insamlade uppgifterna ska hanteras. Ett annat skäl för att införa en kompletterande reglering är att uppgifterna kommer att lämnas ut till andra myndigheter och privata aktörer i enlighet med förslagen i avsnitt 5 och 6.

En sådan reglering bör, som Jordbruksverket har föreslagit i sin rapport, innehålla en bestämmelse om att Jordbruksverket ska föra ett register över de uppgifter som veterinärer lämnar enligt 2 kap. 4 a § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Det bör också anges att registret ska innehålla namn och veterinärnummer på den veterinär som har lämnat uppgifterna.

Eftersom det inte är fråga om känsliga personuppgifter eller andra uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker och behandlingen inte utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten (jfr 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen) görs bedömningen att en sådan reglering kan göras på förordningsnivå. Så som anges i avsnitt 6 faller en sådan reglering inte helt inom tillämpningsområdet för någon befintlig lag eller förordning och det är därför lämpligt att regler som rör hanteringen av uppgifterna införs i en särskild förordning.

I förordningen bör införas en upplysning om att den innehåller bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. Det finns inte skäl koppla hänvisningen till EU-förordningen till en viss lydelse. Den bör i stället göras dynamisk, dvs. avse EU-förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Det bör också införas en bestämmelse som klargör att vid behandling av personuppgifter enligt förordningen gäller dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, om inte annat följer av förordningen.

7.3 Personuppgiftsansvar och ändamål för behandling av personuppgifter

Promemorians förslag: Jordbruksverket ska vara personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i djurhälsoregistret.

Personuppgifter i registret får behandlas för

1. sjukdoms- och läkemedelsövervakning,
2. uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård,
3. offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet enligt lagen om provtagning på djur, m.m.,
4. tillsyn enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård,
5. forskning och epidemiologiska undersökningar, och
6. sammanställning av uppgifter om läkemedelsanvändning, sjukdomsförekomst och djurhälsoläge.

Personuppgifter i registret ska också få behandlas

1. för att lämna uppgifter enligt bestämmelser i lag eller förordning, eller
2. för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Skälen för promemorians förslag: Enligt artikel 4.7 i EU:s dataskyddsförordning är en personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. I artikeln anges också att medlemsstaterna i nationell rätt kan utse den personuppgiftsansvarige när ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av nationella författningar eller unionsrätten. Det är således enligt EU:s dataskyddsförordning tillåtet, men inte ett krav, att i nationell rätt ange vem som är personuppgiftsansvarig. Det är dock, för att det ska vara tydligt för de enskilda vars personuppgifter behandlas i registret vem som har ansvaret, lämpligt att Jordbruksverket pekas ut som personuppgiftsansvarigt för behandling av personuppgifter i djurhälsoregistret.

Viss personuppgiftsbehandling kommer också att utföras av länsstyrelserna och SVA, som i avsnitt 7.4 föreslås få direktåtkomst till registret. Länsstyrelserna kommer att inhämta uppgifter för att använda i sin tillsyn av djurhälsopersonal och offentliga kontroll av djurhållare. SVA kommer att inhämta personuppgifter kopplade till en viss veterinär eller djurhållare för att utföra de uppgifter när det gäller djurhälsa och läkemedelsanvändning som beskrivs i avsnitt 7.1.

Man skulle därför kunna tänka sig att varje myndighet skulle ansvara för sin del av behandlingen. För den enskilde är det emellertid en fördel att ha en myndighet att vända sig till. Det bör därför anges att Jordbruksverket är personansvarigt för behandlingen av personuppgifter i registret.

Det bör också anges i förordningen för vilka ändamål personuppgifter får behandlas. I enlighet med Jordbruksverkets förslag bör de angivna användningsområdena vara sjukdoms- och läkemedelsövervakning, upp-

följning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet enligt lagen om provtagning på djur, m.m., tillsyn enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, forskning och epidemiologiska undersökningar, och sammanställning av uppgifter om läkemedelsanvändning, sjukdomsförekomst och djurhälsoläge.

Det bör anges att personuppgifter som behandlas för sådana ändamål också får användas för att lämna uppgifter enligt bestämmelser i lag eller förordning (t.ex. ett utlämnande till en organisation för avel eller djurhälsa enligt förslag i avsnitt 6). Det ska också tydliggöras att personuppgifter får behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in, jfr artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning. Ett sådant ändamål skulle kunna vara avelsarbete.

7.4 Utlämnande genom direktåtkomst

Promemorians förslag: Jordbruksverket får ge länsstyrelserna direktåtkomst till uppgifter i djurhälsoregistret i den utsträckning det behövs för verksamhet som avser tillsyn enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård eller för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet enligt lagen om provtagning på djur, m.m.

Jordbruksverket får ge Statens veterinärmedicinska anstalt direktåtkomst till uppgifter i djurhälsoregistret i den utsträckning det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina skyldigheter när det gäller bl.a. hantering av smittsamma djursjukdomar, övervakning av djurhälsoläget, samt stöd till Jordbruksverket vid insamling och rapportering av uppgifter om antimikrobiella läkemedel.

Sådan direktåtkomst ska vara förbehållen de personkategorier på myndigheterna som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. Vid sådan direktåtkomst har myndigheterna rätt att ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

Jordbruksverket får ge veterinärer direktåtkomst till sådana uppgifter som veterinären själv lämnat till djurhälsoregistret.

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om de krav på säkerhetsåtgärder som ska gälla vid sådan direktåtkomst.

Skälen för promemorians förslag: I avsnitt 5 föreslås att Jordbruksverket ska vara skyldigt att lämna ut uppgifter även om användning av andra läkemedel än antimikrobiella och om andra åtgärder för behandling av djur till bl.a. SVA och länsstyrelserna. Det kommer därmed att finnas en sekretessbrytande bestämmelse om uppgiftsskyldighet gentemot länsstyrelserna och SVA som innebär att uppgifterna utan hinder av sekretess kan lämnas dit (jfr 10 kap. 28 § OSL).

Länsstyrelserna har, som tidigare angetts, behov av uppgifterna för sin tillsyn, offentliga kontroll och annan offentlig verksamhet kopplad till djurhälsopersonal och djurhållare. Länsstyrelserna kan i vissa fall behöva en snabb tillgång till uppgifter från djurhälsoregistret i samband med en förestående eller pågående tillsyn eller kontroll. För att underlätta tillgången till uppgifter är det lämpligt att berörd personal hos länsstyrel-

serna kan få direktåtkomst till de uppgifter hos Jordbruksverket som behövs för länsstyrelsernas tillsyn enligt lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Den som har direktåtkomst till någon annans register eller databas kan på egen hand söka efter uppgifter men kan inte påverka innehållet. Jordbruksverket har redan tidigare beviljat personal på länsstyrelserna sådan tillgång till djursjukdataregistret. Att länsstyrelserna har goda förutsättningar för att utföra tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet är av allmänt intresse. Skälen för att ge direktåtkomst överväger också den någon något större integritetsrisken som direktåtkomst medför. Som Jordbruksverket har föreslagit i sin rapport är det lämpligt att frågan om direktåtkomst nu också författningsregleras.

Även SVA har ett behov av direktåtkomst till uppgifter i djurhälsoregistret för att kunna utföra de uppgifter som myndigheten har enligt 2 och 2 e §§ förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt. En snabb och effektiv åtkomst till uppgifterna kan bl.a. behövas för att SVA ska kunna utreda smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningssätt och medverka i förebyggandet och bekämpandet av dessa sjukdomar, samt följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos djur och av resistens mot antibiotika. Direktåtkomst underlättar också SVA:s uppgift att bistå Jordbruksverket med insamling och rapportering av uppgifter om antimikrobiella läkemedel till EMA. Även när det gäller SVA bedöms skälen för att ge direktåtkomst överväga den något större integritetsrisken som direktåtkomst medför.

För såväl länsstyrelserna som SVA bör direktåtkomsten begränsas till sådana personkategorier som har behov av tillgång till uppgifterna på grund av sina arbetsuppgifter. Det bör också anges att myndigheterna vid en sådan åtkomst har rätt att ta del av de personuppgifter som omfattas av direktåtkomsten, med hänsyn till att det annars krävs en begäran från myndigheterna för att Jordbruksverket ska vara skyldigt att lämna ut uppgifter (se 2 § förordningen om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur).

Det bör i förordningen också anges att Jordbruksverket får ge veterinärer direktåtkomst till de uppgifter som veterinären själv lämnat till Jordbruksverket. En sådan möjlighet kan vara viktig för veterinärens egen uppföljning av läkemedelsförskrivning och andra behandlingar.

Jordbruksverket bör ges möjlighet att meddela föreskrifter om de krav på säkerhetsåtgärder som ska gälla vid sådan direktåtkomst.

7.5 Gallring och rättelse

Promemorians förslag: Personuppgifter som behandlas i djurhälsoregistret ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges för behandlingen.

Felaktigheter eller ofullständigheter i de uppgifter som lämnas till Jordbruksverket ska rättas av Jordbruksverket.

Skälen för promemorians förslag: Av artikel 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning framgår att personuppgifter som behandlas ska vara adekvata,

relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering). De ska också enligt artikel 5.1 d vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Enligt artikel 5.1 e får personuppgifterna inte heller förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (lagringsminimering). För att säkerställa att inga personuppgifter behandlas under längre tid än vad som är tillåtet bör det också i den nya förordningen införas en bestämmelse om att personuppgifterna ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges för behandlingen. Likaså bör det anges att felaktigheter eller ofullständigheter i de uppgifter som lämnas till Jordbruksverket ska rättas av Jordbruksverket.

8 Konsekvenser

8.1 Konsekvenser för berörda myndigheter

I promemorian föreslås en utökad skyldighet för veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel och om andra åtgärder för behandling av djur till Jordbruksverket. Eftersom en liknande bestämmelse också tidigare har funnits i Jordbruksverkets föreskrifter är det dock inte en helt ny uppgift för Jordbruksverket att hantera dessa data. Även de nya bestämmelser som föreslås, om utlämnande av uppgifter till andra myndigheter och till privata aktörer och om hantering av djurhälsoregistret, syftar i stort till att reglera ett informationsutbyte och en behandling av personuppgifter som har skett tidigare. Inför införandet den 1 april 2023 av uppgiftsskyldigheten för veterinärer när det gäller användning av antimikrobiella läkemedel för djur har Jordbruksverket också gjort ett betydande arbete med att utveckla systemlösningar och register. Jordbruksverket kommer dock att behöva anpassa befintligt system för att inkludera andra behandlingar än de som ingår i dagsläget. De lag- och förordningsändringar som nu föreslås bedöms därmed i vart fall initialt innebära vissa kostnadsökningar för Jordbruksverket som registerförande myndighet. Dessa initiala kostnader kan uppskattas till ca 450 000 kronor, vilket bedöms kunna hanteras inom Jordbruksverkets befintliga budgetramar. För de andra myndigheter som berörs av regleringen, dvs. SVA, länsstyrelserna, Läkemedelsverket och E-hälsomyndigheten, bedöms förslagen inte innebära några beaktansvärda kostnadsökningar. Snarare bör förslagen underlätta den verksamhet som myndigheterna bedriver genom att förbättra myndigheternas tillgång till djurhälsodata.

8.2 Konsekvenser för privata aktörer

Det utökade kravet på veterinärer att lämna uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och andra åtgärder för behandling av djur kan innebära en ökad administration för berörda veterinärer, i vart fall om

de tidigare inte har lämnat uppgifter enligt Jordbruksverkets föreskrifter. I Sverige är uppskattningsvis ca 2 800 veterinärer verksamma inom djurens hälso- och sjukvård. Jordbruksverket har redan gjort ett arbete med att utveckla systemlösningarna för veterinärernas rapportering, bl.a. genom att möjliggöra en automatisk överföring av uppgifter från veterinärernas journalföringssystem under förutsättning att veterinären har ett databaserat system som fungerar för sådan rapportering. På så vis kan tidsåtgången och den administrativa bördan för veterinärerna begränsas till ett minimum eftersom det inte krävs några ytterligare åtgärder från veterinärens sida utöver den journalföring som ändå ska ske. För de veterinärer som inte har ett journalföringssystem som möjliggör sådan automatisk överföring av uppgifter innebär dock de utökade kraven en tillkommande administrativ börda och en viss tidsåtgång för att manuellt lämna uppgifterna till Jordbruksverket. I sådana fall finns också en risk att kostnaden för denna hantering också kan innebära att ett högre pris tas ut av djurhållaren för veterinärens arbete. Det bedöms dock vara en liten andel av veterinärerna som måste lämna uppgifter manuellt.

För berörda djurhållare innebär i övrigt de föreslagna bestämmelserna en tydligare reglering av de uppgifter om användning av läkemedel i den egna djurhållningen som ska lämnas till Jordbruksverket och hur dessa får hanteras vidare av Jordbruksverket. För de organisationer för avel eller djurhälsa som använder (i dagsläget Växa Sverige) eller önskar använda djurhälsodata i sin verksamhet, ger den föreslagna regleringen en möjlighet till att få ut sådana uppgifter.

Den föreslagna bestämmelsen om tystnadsplikt för den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en verksamhet hos en organisation för avel eller djurhälsa när det gäller uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur och annan behandling av djur som han eller hon har tagit del av har i sig inga omedelbara konsekvenser för berörda personer. Om en sådan tystnadsplikt överträds kan dock straffrättsligt ansvar aktualiseras, se 20 kap. 3 § brottsbalken.

9 Författningskommentar

9.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

7 a § Den som på grund av anställning eller på något annat sätt deltar eller har deltagit i en verksamhet hos en organisation som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 får inte obehörigen röja eller utnyttja sådana uppgifter om användning av läkemedel för behandling av djur eller annan behandling av djur som avses i 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som han eller hon har tagit del av.

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om tystnadsplikt för vissa personer inom organisationer för avel och djurhälsa. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Tystnadsplikten gäller anställda eller andra som deltar i verksamheten hos en sådan organisation för avel och djurhälsa som har fått rätt att anordna avels- eller djurhälsokontroll av djur genom beslut av Jordbruksverket enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. Tystnadsplikten omfattar sådana uppgifter som veterinärer har lämnat till Jordbruksverket om användning av läkemedel för behandling av djur och andra åtgärder för behandling av djur enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som Jordbruksverket därefter har lämnat till ut till organisationen för avel och djurhälsa. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess hos Jordbruksverket enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Innebörden av obehörighetsrekvisitet ska tolkas med ledning av de skaderekvisit som finns i motsvarande bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen.

9.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

2 kap.

Uppgiftsskyldighet för veterinärer

4 a § En veterinär ska till Statens jordbruksverk lämna uppgifter om

1. användning av läkemedel för behandling av djur, och
2. andra åtgärder för behandling av djur.

I paragrafen regleras veterinärers skyldighet att lämna vissa uppgifter om behandling av djur till Jordbruksverket. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Ändringen i *första stycket* innebär att veterinärernas uppgiftsskyldighet utökas till att avse dels all läkemedelsbehandling av djur, dels andra åtgärder för behandling av djur.

Med läkemedelsbehandling avses varje administrering av läkemedel till djur som sker inom ramen för djurens hälso- och sjukvård. Avgörande för vad som är en läkemedelsbehandling eller en annan åtgärd för behandling av ett djur som ska rapporteras är alltså att åtgärden vidtas inom ramen för djurens hälso- och sjukvård.

Med djurens hälso- och sjukvård avses enligt 1 kap. 3 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård dels åtgärder som vidtas för att medicinskt förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, dels utförande av operativa ingrepp på eller givande av injektioner till djur i andra syften. Verksamheten omfattar därmed vissa åtgärder på djur som inte primärt vidtas av skäl som har med djurens hälsotillstånd att göra utan som utförs som en konsekvens av djurhållningen i sig. Det kan bl.a. handla om avlivning av djur av skäl som inte är veterinärmedicinskt befogade och om kastrering av djur (se prop. 2008/09:94 s. 55–56).

Exempel på andra åtgärder för behandling än läkemedelsbehandling som ska rapporteras är avlivning som sker utan läkemedelsanvändning, åtgärder vid förlossningsproblem och behandling av mastit (dvs. juverinflammation) genom tätare mjölkning.

Det ska framgå av förordning eller myndighetsföreskrifter meddelade med stöd av 5 § första stycket 2 eller 8 kap. 7 § regeringsformen vilka uppgifter som en veterinär ska lämna, hur uppgifterna ska lämnas och inom vilken tid.

Ändringen innebär också att *andra* och *tredje styckena* tas bort. Motsvarande bestämmelser finns nu i 2 kap. 5 §.

Bemyndigande

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. inskränkningar i rätten att överlåta arbetsuppgifter enligt 3 §,

2. *omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i enskild verksamhet,*

3. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

4. förbud mot innehav, tillhandahållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

5. de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i allmän verksamhet.

I paragrafen anges vissa bemyndiganden att meddela föreskrifter för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Bestämmelsen om bemyndigande att föreskriva om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i enskild verksamhet, som finns i nuvarande 4 a § andra stycket, finns nu i en ny punkt 2 i *första stycket*.

Upplysningsbestämmelsen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten för veterinärer i allmän verksamhet, som finns i nuvarande 4 a § tredje stycket, finns nu i ett nytt *andra stycke*.

9.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap.

25 d § *Sekretessen enligt 23 § hindrar inte att en uppgift lämnas ut till en organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. enligt vad som föreskrivs i förordningen (2024:000) om djurhälsoregister.*

I paragrafen, som är ny, finns en sekretessbrytande bestämmelse. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Bestämmelsen gör det möjligt för Jordbruksverket att lämna vissa uppgifter som omfattas av sekretess till en sådan organisation för avel eller djurhälsa som har fått rätt att anordna kontroll genom beslut av Jordbruksverket enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. Vilka uppgifter som får lämnas ut framgår av förordningen (2024:000) om djurhälsoregister. Uppgifterna kan omfattas av sekretess hos Jordbruksverket enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata

- Djursjukdatas funktion har stor potential att kunna bidra till arbetet med djurhälsa, antibiotikaresistens och kommunikation av svenska mervärden men det finns brister i dagsläget.
- Jordbruksverket föreslår att syftet med djursjukdata tydliggörs, att systemlösningen förbättras, att ändamålsenliga regler införs liksom fler verktyg i tillsynen samt att kommunikationen med veterinärerna förbättras.
- Det finns goda möjligheter att komma tillrätta med bristerna om de föreslagna förbättringsåtgärderna genomförs samlat.

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att utvärdera hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur (djursjukdata) fungerar, samt bedöma vilka eventuella brister som finns och lämna förslag till förbättringar. Uppdraget syftar till att få till stånd en fullgod inrapportering av djursjukdata och en fullgod övervakning av antibiotikaanvändning till djur för att stärka svenskt arbete mot antibiotikaresistens.

Jordbruksverket har vid genomförandet av uppdraget samrått med berörda myndigheter och övriga relevanta aktörer.

Katharina Gielen
Ann Bladh
Elisabeth Lindkvist Ottow
Johannes Erlandsson

Fotografi: Alexander Lindström, Distriktsveterinärerna

Sammanfattning

Jordbruksverket har på uppdrag av regeringen utvärderat hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur (djursjukdata) fungerar idag. Vi har även bedömt eventuella brister som finns och lämnat förslag till förbättringsåtgärder.

Ett system med potential men med brister i dagsläget

Slutsatsen från kartläggningen av djursjukdatas funktion såsom systemet används i dagsläget är att själva registret är en informationskälla med stor potential att kunna bidra i arbetet med djurhälsa och antibiotikaresistens, kommunikation av mervärden med mera. Djursjukdataregistrets kvalitet är i nuläget låg bland annat på grund av bristande inrapportering vilket gör att registrets uppgifter inte är tillförlitliga. Den nuvarande systemlösningen för djursjukdata upplevs dessutom som krånglig att rapportera till samtidigt som de uppgifter vi begär in inte fullt ut matchar behoven. Samtidigt finns det goda möjligheter att komma tillrätta med bristerna om de föreslagna åtgärderna genomförs samlat. De åtgärder som föreslås är att tydliggöra syftet, få till en ändamålsenlig systemlösning, regleringar i lag, nya verktyg i tillsynen och samlad kommunikation.

Jordbruksverket föreslår ett tydligare syfte

Syftet med djursjukdata bör vara att följa trender och förändringar i sjukdoms- och djurhälsoläget, i läkemedelsanvändningen samt för att kunna sammanställa och rapportera statistik enligt gällande regelverk. Detta för att säkerställa en god djurhälsa och rationell läkemedelsanvändning, särskilt avseende antibiotika. För att få full effekt bör syftet även författningsregleras. Effekten av ett väl fungerande djursjukdata är att vi bland annat kan vidta mer adekvata och riktade åtgärder med hjälp av ett statistiskt säkerställt underlag.

Behov av en ändamålsenlig systemlösning

Djursjukdata behöver kompletteras och stöddas av en användarvänlig och ändamålsenlig systemlösning. Jordbruksverket har därför initierat en förstudie – *Ändamålsenlig inrapportering av djursjukdata* – vars huvudsakliga uppdrag är att undersöka hur de brister och behov som har identifierats avseende systemlösningarna till djursjukdata kan utformas. Dels att veterinärernas inrapportering underlättas, dels att de inrapporterade uppgifterna blir korrekta i registret. Även systemlösningar för bearbetning och användning av registrets uppgifter bör utvecklas så att det kan gå att göra exempelvis statistiksammanställningar.

Tydliga och funktionella regler

Jordbruksverket föreslår att lagstiftningen avseende djursjukdataregistret förtydligas, dels när det gäller veterinärernas skyldighet att rapportera in uppgifter till registret och dels när det gäller Jordbruksverkets hantering av de uppgifter som finns i registret.

Nya verktyg i tillsynen över veterinärerna behövs

Jordbruksverket föreslår att det införs förskrivarkoder för veterinärer samt att veterinärernas grunduppgiftslämnande till Jordbruksverket utökas. I dagsläget består uppgifterna av deras namn, adress, telefonnummer och arbetsplats när dessa ändras. Det bör också införas sanktionsavgifter i syfte att öka efterlevnaden av rapporteringsskyldigheten. Verket anser också att man bör gå vidare med Statskontorets förslag om att införa verksamhetsansvar.

Förbättrad kommunikationen med veterinärer och omvärld

Vi behöver förbättra informationen till veterinärerna om deras rapporteringsskyldighet och viktiga roll som uppgiftslämnare. Det råder inga tvivel om att djursjukdata är ett verktyg med potential att bidra till det nationella djurhälsoarbetet, sjukdomsövervakningen samt kommunikationen om svenska mervärden. Det är också ett verktyg för att följa läkemedelsanvändningen, särskilt användningen av antibiotika. Jordbruksverkets avsikt är att djursjukdata ska ha en given plats i allt det arbete som företas inom animaliesektorn. Inte minst kan djursjukdataregistrets uppgifter, sammanställd statistik över till exempel antibiotikaanvändningen eller uppgifter som visar på frånvaro av en viss sjukdom, användas både för att stödja livsmedelsstrategiarbetet liksom export arbetet.

Innehåll

1	
1 Bakgrund	4
1.1 Rapportens syfte	4
1.2 Avgränsningar	5
1.3 Uppdragets genomförande.....	5
1.3.1 Genomförande	5
1.3.2 Arbetsmetod	6
1.4 Ordlista, förkortningar och begreppsförklaringar.....	6
2 Vad är Djursjukdata?	8
2.1 Regleringen av djursjukdata idag	9
2.1.1 Krav på journalföring	9
2.1.2 Krav på inrapportering	10
2.1.3 Tillsyn	10
2.1.4 Sanktionsmöjligheter vid underlåtenhet att rapportera djursjukdata	10
2.2 Kommande EU-krav kräver uppgifter på gårdsnivå.....	11
3 Lägesbild	14
3.1 Bakgrund samt hur djursjukdata uppfyller syftena idag.....	14
3.1.1 Övervakning av läkemedelsanvändningen	16
3.1.2 Sjukdoms- och djurhälsoövervakningen	16
3.1.3 Tillsynen över veterinärerna	17
3.1.4 Uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård	17
3.1.5 Forskning och epidemiologiska undersökningar	18
3.1.6 Framställning av statistik/sammanställning av data	18
3.2 Närmare beskrivning av brister och hinder i dagsläget	19

3.2.1	Veterinärernas inrapportering	19
3.2.2	Felaktigheter i inrapporterade uppgifter	20
3.2.3	Rätt information ska begäras in	21
3.2.4	Ytterligare aspekter att beakta	22
4	Brister i regleringen av djursjukdata	24
4.1	Laglig grund för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata	24
4.2	Veterinärens rapporteringsskyldighet och skyldighet att iaktta sekretess/tystnadsplikt	24
4.3	Regleringen av register i förhållande till skyddet för den enskildes personuppgifter	25
4.4	Sekretess hos Jordbruksverket och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret	26
4.4.1	Utlämnande av uppgifter till länsstyrelserna genom direktåtkomst	26
4.4.2	Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter	26
4.4.3	Utlämnande av uppgifter till enskilda organisationer	27
4.4.4	Utlämnande av uppgifter till ESVAC	27
4.5	Ytterligare sanktioner för att öka inrapporteringen av djursjukdata.....	28
5	Slutsatser från kartläggningen	29
5.1	Sammanfattande slutsatser	29
5.1.1	Inrapporteringen	31
5.1.2	Ändamålsenlig reglering	31
6	Jordbruksverkets förslag på förbättringsåtgärder	33
6.1	Tydliggörande av syftet med djursjukdata	33
6.2	Ett användarvänligt system.....	35
6.3	Tydlig och ändamålsenlig reglering	36
6.3.1	Veterinärernas skyldighet att rapportera djursjukdata ska framgå i lag	37
6.3.2	Möjliggöra för veterinärerna att rapportera djursjukdata oberoende av tystnadsplikt/uppdragssekretess	37
6.3.3	Registerförfattning till skydd för den enskildes personuppgifter	37

6.3.4	Jordbruksverkets utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret till andra myndigheter, enskilda organisationer och ESVAC	38
6.4	Nya verktyg i tillsynen över veterinärerna	39
6.4.1	Sanktionsavgift vid bristande inrapportering av djursjukdata	39
6.4.2	Ändamålsenliga grunduppgifter samt förskrivarkoder	40
6.4.3	Verksamhetstillsyn – hur kan det förbättra inrapporteringen?	41
6.5	Ändamålsenlig kommunikation.....	41
6.5.1	Hjälpa veterinärerna att göra rätt	42
6.5.2	Djursjukdatas potential måste tas tillvara	42
7	Författningsförslag	44
7.1	Ändringar i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.	44
7.2	Ändringar i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.	46
7.3	Ändringar i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	46
7.4	Ändringar i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	47
8	Konsekvensbeskrivning av föreslagna författningsändringar	48
8.1	Konsekvenser för Jordbruksverket som registerhållande myndighet.....	48
8.2	Konsekvenser för veterinärer.....	48
8.2.1	Hur många veterinärer skulle beröras av förslaget?	49
8.2.2	Hur stor blir kostnadsökningen för berörda veterinärer?	50
8.2.3	Ökade kostnader för veterinärer ger högre priser för djurhållare	53
8.3	Införandet av sanktionsavgift	54
8.4	Djursjukdata – till nytta för samhället	55
	Referenser	56
	Bilaga 1 – Utvecklingen av djursjukdata	57
	Bilaga 2 – Brister i regleringen av djursjukdata och hur dessa bör åtgärdas samt genomgång av ytterligare sanktioner för att öka rapporteringen	60
	Referenser	80

1 Bakgrund

Den här rapporten har sin grund i regeringsuppdraget *Uppdrag att föreslå åtgärder för förbättrad inrapportering av djursjukdata* (N2018/03773/DL) där Jordbruksverket har fått i uppdrag att utvärdera hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur (djursjukdata) fungerar samt att bedöma vilka eventuella brister som finns och lämna förslag till förbättringsåtgärder.

Djursjukdataregistret har sedan länge varit ett offentligt åtagande men samhällsnyttan har visat sig vara begränsad. Ett datoriserat system infördes under åren 1982–84 för vilket näringen var ansvarig. Djursjukdatasystemet förändrades sedan helt under år 1999 när Jordbruksverket tog över ansvaret för datainsamlingen. Veterinärerna rapporterar sedan dess direkt till Jordbruksverket som ansvarar för all sammanställning av de inrapporterade uppgifterna i ett register. Bakgrunden till det nationella uppdraget om insamling av uppgifter om läkemedel framgår i ett regeringsuppdrag från år 1999 där det beskrivs att som ett led i övervakningen av sjukdomsläget hos djur bör användningen av antibiotika och vissa andra grupper av läkemedel dokumenteras (Jordbruksdepartementet, 1999). Detta så att användningen i olika former av djurhållning kan följas för att på så sätt skapa förutsättningar för ett rationellt djurhälsovårdsarbete.

I dagsläget är den information som finns i djursjukdataregistret inte fullt ut användbar för att ta ut pålitlig statistik vare sig det rör sig om övervakning av antibiotikaanvändningen och annan läkemedelsanvändning eller när det gäller uppföljning i djurhälsoarbetet. Inte heller håller djursjukdataregistret tillräcklig kvalitet för att kunna användas till sjukdomsövervakning eller för att se trender i djurhälso- och sjukdomsläget i Sverige. Det råder dock inget tvivel om att djursjukdata har en stor potential att bidra till det nationella djurhälsoarbetet, sjukdomsövervakningen samt kommunikationen av de svenska mervärdena med mera.

I ett flertal utredningar, bland annat Djursjukdatatutredningens betänkande *Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet* (SOU 2005:74), har det framförts att en större nytta är beroende av att kvaliteten på den inrapporterade informationen höjs. Jordbruksverket har genom åren vidtagit olika åtgärder för att just påverka inrapporteringen från veterinärerna men utan att målet har nåtts fullt ut. Det har främst handlat om åtgärder inom ramen för systemlösningen som omgärdar djursjukdata för att förenkla inrapporteringen men också om riktade kommunikationsinsatser gentemot veterinärer. Det ovan nämnda betänkandet identifierade bland annat relativt omfattande behov av författningsändringar för att komma till rätta med påvisade brister. Några förändringar i lagstiftningen genomfördes dock inte.

1.1 Rapportens syfte

Uppdraget syftar till att få till stånd en fullgod inrapportering av djursjukdata och en fullgod övervakning av antibiotikaanvändning till djur för att stärka svenskt arbete mot antibiotikaresistens. Övergripande innebär uppdraget att Jordbruksverket ska ge en lägesbild över hur djursjukdatasystemet fungerar samt lämna förslag till förbättringar.

I uppdraget ingår följande:

- Kartlägga och beskriva nödvändiga åtgärder för att komma tillrätta med de eventuella brister och hinder som finns för att uppnå en ändamålsenlig inrapportering av djursjukdata samt göra en bedömning av vad som krävs för att rapporteringen ska kunna anpassas till framtida behov.
- Undersöka vilka eventuella sanktionsmöjligheter som bör finnas för att säkerställa en god efterlevnad av eventuella skyldigheter att rapportera in data.
- Bedöma vilka möjligheter som finns för att inkludera övervakning av antibiotikaanvändning till sällskapsdjur i djursjukdatasystemet.
- Överväga behovet av eventuella föreskriftsändringar eller andra åtgärder för att förbättra inrapporteringen. Om det bedöms att det krävs lag- eller förordningsändringar ska sådana förslag lämnas. Kostnader och andra konsekvenser av förslagen ska analyseras.

1.2 Avgränsningar

Utredningen omfattar inte följande:

- Att få till stånd en rapportering som tillgodoser samtliga animaliebranschens behov och önskemål.
- Den tekniska utformningen av ett framtida system.
- Andra aktörers tekniska system och deras gränssytor till Jordbruksverkets system för insamling av djursjukdata.
- Insamling av information om hälsoproblem hos djur utan någon läkemedelsförskrivning.

1.3 Uppdragets genomförande

1.3.1 Genomförande

Jordbruksverket har tillsatt en referensgrupp med behovsägare såsom representanter för veterinärbranschen, möjliga samarbetsorganisationer samt myndigheter. Regelbundna möten har hållits med gruppen. Följande aktörer har varit representerade i referensgruppen:

- Gård & Djurhälsan
- Distriktsveterinärerna
- E-hälsomyndigheten
- Sveriges Lantbruksuniversitet
- Statens veterinärmedicinska anstalt
- Växa Sverige
- Läkemedelsverket
- Lantbrukarnas riksförbund
- Länsstyrelsen
- Lundens djurhälsa AB
- Svenska Ägg
- Svensk Fågel

Under vintern 2018–2019 har det även genomförts möten med representanter för de olika branscherna nötkött, mjölk, gris, får och lamm, häst, matfågel, ägg och fisk.

Under projektets gång har utredningen även haft kontakt med aktörer som har intresse av att påverka eller få information om djursjukdataregistrets troliga framtida utveckling. Det pågår flera intressanta initiativ inom olika branschorganisationer, till exempel *WinPig* (Agrovision), som administreras av Gård & Djurhälsan i syfte att förenkla djurhållarens kontroll och datainsamling på gårdsnivå. Skånesemin är ett annat exempel där det pågår utveckling av produktionsuppföljningssystem, liksom Vinnova-projektet *Naveda*. Det finns naturligtvis stora ömsesidiga möjligheter i att underlätta en smidig gränsyta mellan branschernas egna tekniska system och djursjukdatasystemet. Utformningen av den tekniska gränsytan till dessa externa system ingår inte i denna utredning, utan kommer beröras närmare i den förstudie som kommer att följa på resultatet av denna utredning.

1.3.2 Arbetsmetod

Eftersom djursjukdata är ett område som varit föremål för ett flertal utredningar och projekt genom åren bestod det inledande arbetet med kartläggning och analys av djursjukdata av en litteraturgenomgång och dialog med tidigare projektledare samt andra involverade nyckelpersoner. Detta för att på ett bra sätt kunna beskriva nuläget men också kunna avgöra vilka tidigare åtgärder som haft framgång respektive inte lett till måluppfyllelse.

En referensgrupp bestående av bransch- och myndighetsrepresentanter har varit knuten till utredningen. Gruppen har löpande varit involverad i utredningens arbete och bidragit genom att vara en aktiv dialogpartner i arbetet. Varje deltagare har utöver sitt ansvarsområde också haft till uppgift att se till helhetsbilden på nationell nivå. Arbetet har huvudsakligen skett med heldagsmöten och workshops. I slutfasen av utredningen har vi berett referensgruppen möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll och särskilt avseende föreslagna förbättringsåtgärder.

Under utredningens gång har vi även haft separata dialogmöten med berörda internt och externt såsom djuravdelningen, utvecklings- och digitaliseringsavdelningen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), länsstyrelserna, branschorgan/-representanter och veterinärorganisationer, för komplettering av bristanalysen, inhämtande av synpunkter och klargörande av behov och önskemål för framtiden. Kunskapsinhämtning har även skett kontinuerligt genom litteraturstudier under utredningens gång.

1.4 Ordlista, förkortningar och begreppsförklaringar

ATC-kod	En bokstavskombination som kodar för olika grupper av läkemedel uppdelade efter läkemedlets verkningsmekanism.
CDB	Centrala nötkreatursregistret
Djursjukdata	”Helheten” – inrapporteringen, registrets innehåll, användningen av uppgifterna etc.
Djursjukdatauppgifter	Den information/uppgifter som ska rapporteras av veterinärerna.

Djursjukdataregister	Lagringsplatsen av inrapporterad djursjukdata, systemet heter Vet@data.
DAWA	Jordbruksverkets beslutsstödsystem/analysverktyg.
ESVAC	ESVAC står för The European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption. Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) har samlat in data om förbrukningen av veterinärmedicinska mikrobiäläkemedel sedan 2010. Uppgifterna grundar sig på försäljningen av förpackningar av veterinärmedicinska läkemedel i proportion till mängden viktigaste produktionsdjurarter.
EMA	Europeiska läkemedelsmyndigheten.
LBS	Lantbruksstyrelsen (föregångare till Jordbruksverket)
LRF	Lantbrukarnas Riksförbund
NAVEDA	Nationell Veterinärmedicinsk Databas
NPL	Nationellt produktregister för läkemedel
Rationell läkemedelsanvändning	Innebär att rätt läkemedel förskrivs till rätt patient, på rätt indikation, i rätt dos under rätt tid samt i rätt administreringsform.
SHS	Svensk husdjursskötsel (en av föregångarna till organisationen Svensk Mjök, numera Växa Sverige)
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
SVA	Statens veterinärmedicinska anstalt
Systemlösning för djursjukdata	Hela den systemlösning som Jordbruksverket har för att hantera djursjukdata. Den befintliga lösningen består bland annat av registret vet@data, flera inkanaler för rapportering samt DAWA för utrapportering.
ViLA	Villkorad läkemedelsanvändning, vilket innebär att veterinär får förskriva läkemedel som djurhållaren får behandla med enligt instruktioner från veterinären.

2 Vad är Djursjukdata?

Djursjukdata består av:

- De uppgifter veterinärerna är skyldiga att rapportera in (djursjukdatauppgifter).
- Lagringsplatsen för de inrapporterade uppgifterna (djursjukdataregistret).
- Bearbetning, sammanställning och användning av registrets data.

Djursjukdatauppgifter är de uppgifter som veterinärerna rapporterar in:

- Samtliga läkemedelsbehandlingar och samtliga behandlingar av smittsamma sjukdomar hos nötkreatur, får, get, ren, gris, fjäderfä, fisk och hägnat vilt.
- Antibiotikabehandling av häst vid systemiskt bruk.

Inrapportering av djursjukdata görs av den kliniskt verksamma veterinärkåren (såväl statligt anställda som privatpraktiserande veterinärer). Uppgifterna grundar sig på att veterinärerna rapporterar vissa uppgifter ur sin redan befintliga journalföring (-system) till Jordbruksverket. Det som rapporteras är diagnos, läkemedel och åtgärder per djurslag (dock inte samtliga djurslag).

Djursjukdata är viktigt för att följa användningen av läkemedel, till exempel antibiotika. Det är även viktigt för att kunna arbeta mer med förebyggande djurhälsovård på gårdsnivå samt för att få en bild av det totala djurhälsoläget i landet. Djursjukdata ligger även till grund för avelsvärdering och forskning.

Det finns idag olika sätt att rapportera in djursjukdatauppgifter:

- En e-tjänst för att skicka in en textfil som tagits fram via Excelfil-, eller journalföringssystem.
- E-blankett för villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) i mjölkproducerande nötbosättningar.
- Praktikjournal (pappersblankett) som skickas till Jordbruksverket och som där skannas in och uppgifterna skickas till djursjukdataregistret.

Uppgifterna som skickas in lagras i djursjukdataregistret, och för att presentera information används ett så kallat analysverktyg (DAWA) som visar olika rapporter. Dessa rapporter har modifierats för att visa olika information för olika användare. Informationen är behörighetsstyrd och följande kan ta del av rapporterna:

- Varje enskild veterinär kan se sina egna inrapporterade uppgifter via inloggning med e-legitimation på Jordbruksverkets hemsida.
- Länsstyrelsen har tillgång till inrapporterade uppgifter i sitt län via samma tjänst.
- Personal med särskild behörighet på Jordbruksverkets djuravdelning har tillgång till samtlig inrapporterad information.

Djurhållare kan via *Mina sidor* på Jordbruksverkets hemsida se viss bearbetad information men i dagsläget finns detta endast för nötkreatursbosättningar. Utöver detta levererar Jordbruksverket information ur djursjukdataregistret till olika intressenter, till exempel Växa Sverige, enskilda forskare och forskningsprojekt. Dessa har dock inte direktåtkomst till registret.

Djursjukdata flöde

2.1 Regleringen av djursjukdata idag

I detta avsnitt redovisas den lagstiftning som har betydelse för djursjukdataregistret samt inrapporteringen av uppgifter (djursjukdata) till systemet. En mer detaljerad genomgång av regleringen av djursjukdata finns i bilaga 2.

2.1.1 Krav på journalföring

Grundläggande regler för den som är veterinär finns i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård samt Jordbruksverkets föreskrifter på området. Av de grundläggande reglerna framgår bland annat att den som tillhör djurhälsopersonalen ska föra journal över utförd djurhälsovård och djursjukvård. Journalföringen ska göras i direkt anslutning till konsultationen och vid denna ska synnerlig noggrannhet och omsorg iakttas. Journalen ska föras på sådant sätt att uppgift om konsultation som gäller ett visst djur eller djurgrupp vid en given tidpunkt ska kunna tas fram.

Journal ska föras på svenska och vara tydlig och fullständig. Journalen ska när det är möjligt innehålla följande uppgifter:

- djurhållarens namn, adress och telefonnummer samt eventuellt produktionsplatsnummer (ppn)
- djurslag
- djurets kön
- djurets ålder eller åldersgrupp
- djurets identitet.

I journalen ska för varje undersökning och behandling anges:

- datum
- tidpunkt
- anamnes
- status

- i förekommande fall diagnos, anledning till behandling och typ av behandling
- namn och titel på den som utfört undersökningen eller behandlingen.

Vid behandling med läkemedel ska journalen även innehålla uppgifter om:

- läkemedlets namn
- styrka och dosering
- behandlingstidens längd, samt, vid behandling av djur som är avsedda för livsmedelsändamål
- karenstid, angiven i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter om karenstider.

2.1.2 Krav på inrapportering

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård föreskrivs att en veterinär senast en månad efter att ha journalfört en behandling, dock senast tre månader efter behandlingstillfället, ska rapportera:

- Samtliga läkemedelsbehandlingar till och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos nötkreatur, får, get, ren, gris, fjäderfä, fisk och hägnat vilt.
- Behandlingar av häst med antibakteriella läkemedel för systemiskt bruk.

Rapporteringen enligt första stycket ska göras på blanketten ”Praktikjournal för veterinär” eller genom att använda ett databaserat journalföringssystem som Jordbruksverket har godkänt. Ett exemplar av praktikjournalen ska skickas in till Jordbruksverket eller, om databaserat journalföringssystem används, skickas in på sätt som Jordbruksverket har godkänt.

2.1.3 Tillsyn

Den som tillhör djurhälsopersonalen, bland annat veterinärer och djursjukskötare, står under tillsyn av såväl Jordbruksverket som länsstyrelserna. Jordbruksverket har ett övergripande ansvar för tillsynen i landet samt är den myndighet som kan anmäla en veterinär till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård för återkallelse av legitimation, provotid eller begränsning i veterinärs förskrivningsrätt. Länsstyrelserna utövar den operativa tillsynen av djurhälsopersonalen inom respektive län.

2.1.4 Sanktionsmöjligheter vid underlåtenhet att rapportera djursjukdata

I egenskap av tillsynsmyndighet kan länsstyrelserna meddela de föreläggande, eventuellt kombinerat med vite, som behövs för att lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

Att som veterinär inte rapportera in djursjukdata kan inte bli föremål för disciplinpåföljd (erinran eller varning) enligt lagen (2009:302). Detta då det endast är rent veterinärmedicinska arbetsuppgifter som är underkastade Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvårds prövning. Disciplinpåföljd kan bara komma i fråga beträffande fel som har med vårduppgifter som direkt eller indirekt vidtas i förhållande till ett enskilt djur eller en grupp av djur för att utreda, vårda eller behandla djuret eller djuren. Ett ärende som gäller en veterinär som helt

allmänt låter bli att skriva journal eller underlåter att till exempel rapportera djursjukdata tas således inte upp som ett disciplinpåföljdsärende.¹

Statligt anställda veterinärer som inte uppfyller kravet på inrapportering av djursjukdata kan bli föremål för disciplinpåföljd enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning. Enligt denna lag får en arbetstagare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse. Icke offentligt anställda veterinärer, det vill säga privatpraktiserande veterinärer, omfattas inte av lagen om offentlig anställning. Brister i deras rapportering kan därmed inte hanteras inom ramen för lagen om offentlig anställning.

Kravet att rapportera in djursjukdata är inte straffsanktionerat, det vill säga det är inte brottsligt att inte rapportera in djursjukdata. De straffbestämmelser som finns i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård rör kvacksalveri på djur (obehörigen eller utan tillräckliga kunskaper) samt att felaktigt beteckna sig som tillhörande djurhälsopersonalen eller felaktigt tillkännage specialistkompetens.

2.2 Kommande EU-krav kräver uppgifter på gårdsnivå

Den 11 december år 2018 beslutades en ny EU-förordning om veterinärmedicinska läkemedel, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG. Denna förordning ställer krav på medlemsstaterna att samla in relevanta och jämförbara uppgifter om försäljningsvolym och användning av antimikrobiella medel till olika djurslag på gårdsnivå (jfr artikel 57). Förordningen ska tillämpas från och med den 28 januari 2022.

De nya reglerna kommer bland annat:

- ge bättre ramar för användning av antimikrobiella medel i djur genom att ytterligare begränsa användningen av antibiotika för djur som ännu inte är sjuka men som riskerar att insjukna
- förbättra skyddet för spridning av antimikrobiell resistens hos europeiska konsumenter i samband med import av djur och produkter med animaliskt ursprung
- föreskriva att vissa viktiga antimikrobiella medel reserveras för behandling av vissa infektioner hos människor så att de fortsätter att vara verksamma.

I förordningens ingress (skäl 50) anges bland annat följande. Det saknas fortfarande tillräckligt detaljerade och jämförbara uppgifter på unionsnivå för att man ska kunna fastställa trender och identifiera möjliga riskfaktorer som kan föranleda åtgärder för att begränsa risken med antimikrobiell resistens och övervaka effekten av redan vidtagna åtgärder. Det är därför viktigt att fortsätta insamlingen av sådana uppgifter och vidareutveckla den stegvis. Dessa uppgifter bör, när de finns tillgängliga, analyseras tillsammans med uppgifter om användningen av antimikrobiella medel för människor och uppgifter om organismer som är resistent mot antimikrobiella substanser och som påvisats hos djur och människor samt i livsmedel. För att säkerställa att de insamlade uppgifterna kan användas på ett effektivt sätt bör man fastställa lämpliga tekniska regler om insamling och utbyte av uppgifter. Medlemsstaterna bör

---

¹ Jfr bl.a. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvårds beslut den 15 november 2012 i ärende nr 105/11.

ansvara för insamling av uppgifter om försäljningen och användningen av antimikrobiella medel som används på djur, med läkemedelsmyndigheten som samordnare.

I artikel 57 anges att medlemsstaterna ska samla in uppgifter om försäljningsvolym och användning av antimikrobiella läkemedel som används på djur för att särskilt möjliggöra direkt eller indirekt bedömning av användningen av dessa produkter på livsmedelsproducerande djur på gårdsnivå. Medlemsstaterna ska översända sammanställda data om försäljningsvolym och användning av antimikrobiella veterinärmedicinska läkemedel till läkemedelsmyndigheten, uppdelade efter djurslag och typ av sådana läkemedel. Läkemedelsmyndigheten ska därefter analysera uppgifterna och offentliggöra en årsrapport.

I artikel 57 anges vidare att kommissionen ska anta kompletterande akter och därvid fastställa kraven när det gäller:

- för vilka typer av antimikrobiella läkemedel som används på djur som uppgifter ska samlas in
- den kvalitetssäkring som medlemsstaterna och läkemedelsmyndigheten ska införa för att säkerställa uppgifternas kvalitet och jämförbarhet
- reglerna för metoderna för insamling av uppgifter om användningen av antimikrobiella läkemedel som används på djur
- metoden för överföringen av dessa uppgifter till läkemedelsmyndigheten.

Medlemsstaterna får använda sig av en stegvis progression från och med 2022 avseende insamlingen av uppgifter enligt följande (artikel 57.5):

- **Två år:** från och med den 28 januari 2024 ska det samlas in uppgifter för åtminstone de arter och kategorier som finns med i Kommissionens genomförandebeslut 2013/652/EU av den 12 november 2013 om övervakning och rapportering av antimikrobiell resistens hos zoonotiska och kommensala bakterier.²
- **Fem år:** från och med den 28 januari 2027 ska det samlas in uppgifter för alla livsmedelsproducerande djurslag.
- **Åtta år:** från och med den 28 januari 2030 ska det samlas in uppgifter för andra djur som föds upp eller hålls.

Detta innebär konkret att från och med år 2024 ska uppgifter samlas in och rapporteras för:

- värphöns
- slaktkyckling
- slaktkalkon
- slaktgris
- nötkreatur yngre än ett år (om medlemsstaten producerar över 10 000 ton/år, vilket Sverige inte gör).

---

² I detta beslut fastställs närmare bestämmelser om medlemsstaternas harmoniserade övervakning och rapportering av antimikrobiell resistens. Övervakningen och rapporteringen omfattar livsmedelsproducerande djur och därvid djurslagen fjäderfä, svin och nötkreatur.

Från och med år 2027 gäller kraven för insamling av uppgifter och rapportering för samtliga livsmedelsproducerande djur. Definitionen är djur som avlas, föds upp, hålls, slaktas eller skördas med avseende på livsmedelsproduktion.³

Från och med år 2030 ska Sverige även samla in uppgifter och rapportera om användningen av antibiotika på andra djur som föds upp eller hålls vilket innebär att Jordbruksverket även behöver inkludera sällskapsdjuren i djursjukdata på sikt.

Kraven i EU-förordningen innebär att Sverige kommer att behöva införa regler i den nationella lagstiftningen om att veterinärer ska rapportera in relevanta uppgifter till djursjukdataregistret.

---

³ I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 470/2009 av den 6 maj 2009 om gemenskapsförfaranden för att fastställa gränsvärden för farmakologiskt verksamma ämnen i animaliska livsmedel samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 2377/90 och ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004.

3 Lägesbild

Detta kapitel ger en lägesbild över hur djursjukdata fungerar idag och då särskilt i förhållande till det i dag uttalade syftet med insamlingen av data. Kapitlet redogör också för avgörande brister och hinder.

3.1 Bakgrund samt hur djursjukdata uppfyller syftena idag

Enligt Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård är varje veterinär skyldig att rapportera in alla läkemedelsbehandlingar till och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos nötkreatur, får, get, ren, gris, fjäderfä, fisk och hägnat vilt, samt behandlingar av häst med antibakteriella läkemedel för systemiskt bruk till Jordbruksverket.

Bakgrunden till det nationella uppdraget om insamling av uppgifter om läkemedel framgår i ett regeringsuppdrag från år 1999 (Jordbruksdepartementet, 1999) där det beskrivs att som ett led i övervakningen av sjukdomsläget hos djur, bör användningen av antibiotika och vissa andra grupper av läkemedel dokumenteras. Detta så att användningen i olika former av djurhållning kan följas, för att på så sätt skapa förutsättningar för ett rationellt djurhälsovårdsarbete.

Syftet med djursjukdataregistret är i nuläget inte reglerat i någon lagstiftning. De syften som Djursjukdatautredningen (SOU 2005:74) identifierade att registret användes till och som återges nedan, stämmer i huvudsak med vad denna utredning har identifierat som syften:

- Övervakning av läkemedelsanvändningen: ett system för registrering och redovisning finns i dag (2005), där uppgifter från djursjukdata kombineras med statistik från apoteken över försäljning av läkemedel till djur.
- Övervakning av smittsamma djursjukdomar: endast viss begränsad användning i dag (2005), bland annat rapportering till EU-kommissionen. (inte idag 2019)
- Djurhälsoarbetet med nötkreatur, inklusive avelsvärdering för bättre djurhälsa (också en form av sjukdomsövervakning).
- Veterinär tillsyn: främst sammanställningar som underlag för verkets centrala samordning och länsveterinärernas operativa tillsyn.
- Näringsutveckling: avel, rådgivning och utvecklingsarbete avseende nötkreatur, i synnerhet inom mjölkproduktionen.
- Forskning kring nötkreaturshållning och nötkreatursproduktion, inte minst kopplingen till djurhälsa.
- Utredningsarbete: främst vid Jordbruksverket, men även för hållbarhetsredovisningar.

Jordbruksverket uttryckte år 2012 i en skrivelse till Regeringskansliet att data bör samlas in i följande syften:

- Övervaka läkemedelsanvändningen.
- Övervaka sjukdomsläget.
- Användas i tillsynen över veterinärer och djurhållare.
- Utgöra underlag för utvärdering och forskning.

- Utgöra underlag för avelsvärdering.
- Utgöra underlag för rådgivning och utveckling av djurhållande företag.
- Utgöra underlag för veterinärers och yrkesmässiga djurhållares egenkontroll.

Den information som finns i djursjukdataregistret går i dagsläget inte att använda för att ta ut pålitlig statistik vare sig det rör sig om övervakning av antibiotikaanvändningen eller när det gäller uppföljning i djurhälsoarbetet. SVA bedömer också att djursjukdataregistret inte håller tillräcklig kvalitet för att kunna användas till sjukdomsövervakning. Jordbruksverket kan idag inte redovisa hur antibiotikaförbrukningen i landet fördelas mellan djurslag, åldersgrupper eller diagnoser vare sig när det gäller allmän uppföljning av antibiotikaförbrukningen eller för epidemiologiska eller andra specifika studier.

Den grundläggande bristen består i att inte alla veterinärer som ska rapportera gör det vilket leder till att den tillgängliga informationen i djursjukdataregistret blir ofullständig och därmed inte tillförlitlig. Om inrapporteringen vore fullständig återstår (endast) följande avgörande brist/-er för att uppfylla de ovan nämnda syftena:

1) Läkemedelsövervakning

- ”Felrapporteringar” som bottnar i den mänskliga faktorn.

2) Sjukdoms-/djurhälsoövervakning

- Indelningen i djurslag och produktionsformer.
- Veterinärernas olika tolkning av hur man fyller i antal behandlade djur och mängd läkemedel.
- Diagnoskoderna (alltför många och alltför differentierade i vissa fall).
- Avsaknad av så kallade nämnardata.

Med andra ord är de avgörande faktorerna för att uppnå de angivna syftena med djursjukdataregistret följande:

- Att veterinärerna rapporterar in information i enlighet med regelverket.
- Att Jordbruksverket begär in ”rätt” information.
- Att den information som rapporterats in är korrekt.

En avgörande faktor för att få in ”rätt” information är att syftet med inrapporteringen är klarlagt. Det är syftet som avgör vilken information som ska begäras in. Idag finns det flera olika syften men inget av dem är nedtecknat i någon lagstiftning. Utredningens bild är att detta inte verkar ha tagits i beaktande under många år.

I nuläget används informationen i djursjukdataregistret endast till följande:

- För forskning – Jordbruksverket får ibland förfrågningar om underlag från till exempel Sveriges lantbruksuniversitet.
- I samband med uppföljning av utförda behandlingar:
  - Av djurhållare – för egen jämförelse med till exempel tidigare år eller jämförelse med andra besättningar inom länet/landet.

- Av veterinären⁴ – i DAWA kan veterinären se sina egna inrapporterade uppgifter. Det är möjligt att använda olika sökord bland annat datum för förrättningen, djurslag, produktionsplatsnummer och läkemedel.
- Som underlag för länsstyrelsernas tillsyn över veterinärerna.
- Som underlag i djurhälso- och avelsarbetet (mjölk- och nötköttsproduktion)
- För viss verifiering av de uppgifter som hämtas från eHälsomyndigheten för rapportering av läkemedelsförskrivningen enligt regeringsuppdrag.

3.1.1 Övervakning av läkemedelsanvändningen

Uppfylls syftet: Nej

Huvudorsak: Uppgifterna i registret är inte tillförlitliga

Bakgrunden till det nationella uppdraget om insamling av uppgifter om läkemedel anges i ett regeringsuppdrag från 1999 (Jordbruksdepartementet, 1999) där det beskrivs att som ett led i övervakningen av sjukdomsläget hos djur, bör användningen av antibiotika och vissa andra grupper av läkemedel dokumenteras. Detta så att användningen i olika former av djurhållning kan följas, för att på så sätt skapa förutsättningar för ett rationellt djurhälsovårdsarbete. Av uppdraget framgår vidare att målsättningen inom svensk djurhållning är att sjukdomar i första hand ska förhindras genom förebyggande djurhälsovård och att läkemedel aldrig ska användas för att dölja en bristfällig djurhållning. Man hänvisar i uppdraget till avtalet mellan staten och Apoteket AB där sistnämnda hade ansvar för att sammanställa statistik över läkemedelsanvändningen. Av denna statistik kan dock inte utläsas användandet av läkemedel inom olika former av djurhållning.

Jordbruksverket har ungefär samma läge idag: verket kan (med hjälp av statistik som numera kommer från eHälsomyndigheten) redovisa läkemedelsförsäljningen (se nedan) men inte komplett användning.

Jordbruksverket redovisar årligen sedan 2005 läkemedelsförsäljningen för användning på djur enligt regeringsuppdraget. Redovisningen omfattar försäljningen av följande läkemedel:

- antimikrobiella och antiparasitära läkemedel
- läkemedel som innehåller hormoner
- antiinflammatoriska läkemedel
- lugnande och lokalbedövande läkemedel.
- Vacciner.

3.1.2 Sjukdoms- och djurhälsoövervakningen

Uppfylls syftet: Nej

Huvudorsak: Uppgifterna i registret är inte tillförlitliga

Det finns flera orsaker till att dagens djursjukdataregister inte kan användas till att övervaka sjukdoms- och djurhälso- läget i landet. Den låga inrapporteringsgraden är en orsak till att

---

⁴ Det är ca 1140 veterinärer som rapporterar in djursjukdata idag, varav Distriktsveterinärerna utgör ca 390 stycken. Övriga är privatpraktiserande veterinärer och av dessa är det endast 40 som har sökt om behörighet för att kunna se sin inrapporterade djursjukdata.

informationen i registret inte är pålitligt och det stora antalet diagnoskoder kan försvåra tolkningen av informationen.

Dagens djursjukdataregister skulle med tillräckligt hög inrapporteringsgrad och korrekt inrapporterad information kunna ge svar på läget kring endemiska sjukdomar som har behandlats med läkemedel. Jordbruksverket begär i huvudsak redan in de uppgifter som behövs, men kvaliteten behöver bli bättre och inrapporteringen behöver säkerställas. I dagsläget finns också skillnader i hur användarna som ska rapportera in läkemedelsbehandlingarna har tolkat manualen för inrapporteringen via Excel-filen. Det innebär att det finns olika sätt att ange antalet djur, vilken enhet som använts för angivandet av mängden läkemedel med mera.

3.1.3 Tillsynen över veterinärerna

Uppfylls syftet: Delvis

Huvudorsak: Avsaknad av veterinära förskrivarkoder

Länsstyrelsen har viss tillgång till djursjukdataregistret men kan endast se de uppgifter som finns inrapporterade om de besättningar som finns i länet. Övrig information som finns i djursjukdataregistret och som länsstyrelsen själva inte kan få fram i registret kan fås efter kontakt med systemförvaltare på Jordbruksverket.

På humansidan så har alla förskrivare av läkemedel en särskild förskrivarkod. Detta innebär att förskrivningarna, det som anges på recepten, kan följas upp och kopplas till förskrivaren (läkaren). Uppgifterna från förskrivningarna registreras hos eHälsomyndigheten. Förskrivarkoder är inte infört när det gäller förskrivning till djur och i dagsläget går det då endast att följa de veterinärer som rapporterar in uppgifter till djursjukdataregistret. Det finns alltså ingen möjlighet för länsstyrelsen att kontrollera vilka veterinärer som borde rapportera djursjukdata. Genom att införa veterinära förskrivarkoder och de uppgifter som då skulle finnas hos eHälsomyndigheten (förskrivna läkemedel/veterinär) skulle det gå att jämföra mot djursjukdataregistret om den ordinerande veterinären (förskrivaren) också har uppfyllt kravet att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret.

Regeringen har i år gett E-hälsomyndigheten, Jordbruksverket och Läkemedelsverket i uppdrag att se över vilka uppgifter om expedieringar av förskrivningar för djur som apoteken bör lämna till E-hälsomyndigheten för behandling och utlämnande till andra myndigheter och enskilda veterinärer för ändamål som rör uppföljning, statistik och tillsyn (Socialdepartementet, 2019). Läkemedelsverket ska också lämna förslag på författningsändringar och dessa ska inkludera uppgift om förskrivarkod (veterinärnummer).

3.1.4 Uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård

Uppfylls syftet: Delvis

Huvudorsak: Avsaknad av nämnarvärden/data

För att kunna följa upp och utvärdera sjukdoms- och djurhälsoläget i landet behöver man så kallade nämnardata. Det kan till exempel vara totalt antal djur i en besättning, för att få en uppfattning om antalet sjuka eller behandlade djur ligger på en hög eller låg nivå. Man

behöver både veta en besättnings totala storlek i form av antal djur samt antal behandlade djur i besättningen. I dagsläget kan man i djursjukdataregistret endast se antalet behandlade djur.

3.1.5 Forskning och epidemiologiska undersökningar

Uppfylls syftet: Delvis

Huvudorsak: Bristande datakvalitet

Vilken typ av data som kan tas ut ur djursjukdataregistret beror huvudsakligen på vilken data som begärs in. Att registret används till forskning och andra typer av undersökningar kan inte anses vara ett huvudsyfte med djursjukdataregistret utan blir snarare en följd av att Jordbruksverket begär in uppgifter för andra mer grundläggande syften såsom läkemedelsbehandlingar.

3.1.6 Framställning av statistik/sammanställning av data

Uppfylls syftet: Delvis

Huvudorsak: Uppgifterna i registret är inte tillförlitliga

Det som finns inrapporterat i djursjukdataregistret ska också kunna sammanställas, i form av statistik. Utöver den användning av uppgifter som finns i djursjukdataregistret som behövs för uppföljning och utvärdering av djurhälsoläget behöver även statistik tas fram för att rapportera läkemedelsanvändningen nationellt och till EU. I nuläget görs inte det med hjälp av djursjukdataregistrets uppgifter eftersom dessa inte är tillförlitliga. Nedanstående statistik bygger därför på uppgifter från andra register.

Statistik till EU

Jordbruksverket tar årligen fram statistik över användningen av antimikrobiella läkemedel till djur och skickar denna information till EU. Statistiken som tas fram bygger i dagsläget på försäljningen av läkemedel till djur i Sverige och uppgifterna hämtas från eHälsomyndigheten. Det är än så länge frivilligt för medlemsstaterna att skicka in denna statistik men inom EU har nyligen beslutats om en ny läkemedelsförordning med krav på inrapportering av statistiken. Kraven kommer att börja gälla om några år och medlemsstaterna ska förutom försäljningsstatistik även lämna statistik över användningen av antimikrobiella läkemedel. Dessa uppgifter kan i stort sett redan idag tas fram ur djursjukdataregistret men uppgifterna är inte tillförlitliga eftersom det saknas inrapportering från flera veterinärer samt att vissa uppgifter i registret är svårbedömda då de kan vara felaktiga.

Statistik över försäljning av djurläkemedel enligt regeringsuppdrag

Jordbruksverket sammanställer sedan 2005 årlig statistik över försäljningen av alla läkemedel för användning till djur. Vi får statistiken från e-hälsomyndigheten som vi sedan bearbetar och redovisar uppdelat på djurkategorier och djurslag. Försäljningsstatistiken begränsar oss i vår möjlighet att följa upp användningen av läkemedel till livsmedelsproducerande djur eftersom den avser såld mängd läkemedel vilket inte alltid är detsamma som använd eller ordinerad mängd. En mer utvecklad och förenklad inrapportering av djursjukdata kommer framöver att kunna ge större möjligheter att följa upp och analysera användningen av läkemedel uppdelat per djurslag.

Statistikområdet Djurhälsa

Statistikområdet Djurhälsa ingår i den officiella statistiken på jordbruksområdet från och med år 2007. Statistikområdet avser att belysa hälsan hos lantbrukets djur. Djurhälsa definieras som individens, gruppens och besättningens frihet från sjukdomar, skador och andra lidanden. I nuläget tas ingen statistik fram för detta område.

3.2 Närmare beskrivning av brister och hinder i dagsläget

Utredningen har identifierat flera olika brister i dagens system för insamling och bearbetning av djursjukdatauppgifter. Bristerna har identifierats genom att gå igenom tidigare arbeten och uppdrag gällande djursjukdatasystemet, samt genom dialog med utredningens referensgrupp och representanter för de olika branscherna. De identifierade bristerna leder till att den information som finns i djursjukdataregistret inte är tillräckligt pålitlig för att användas som underlag vid framtagande av statistik till exempel för sammanställning av använda läkemedel i Sverige.

En viktig faktor för att informationen i djursjukdataregistret ska vara pålitlig som underlag för de avsedda syftena är att veterinärerna rapporterar in alla läkemedelsbehandlingar. Som det är idag, med en stor osäkerhet om täckningsgraden av inrapporterade uppgifter, är underlaget inte pålitligt. De övriga områden som behöver förbättras i förhållande till de uttalade syftena för djursjukdataregistret utgörs av att Jordbruksverket begär rätt information samt att veterinärerna rapporterar in korrekt information till registret. Vi har valt att redovisa identifierade brister utifrån denna indelning.

3.2.1 Veterinärernas inrapportering

Detta utvecklingsområde innefattar veterinärernas regelefterlevnad och sådant som påverkar viljan att rapportera.

Låg inrapporteringsgrad

Ansvar för att rapportera djursjukdatauppgifter till Jordbruksverket ligger på den enskilda veterinären, men det finns i dagsläget inga straffsanktioner om denne inte rapporterar. Däremot kan länsstyrelsen förelägga med vite.

Det har framkommit från både länsstyrelsen och enskilda veterinärer att det är ett problem att det idag saknas verksamhetsansvar inom djurens hälso- och sjukvård. Veterinärerna som jobbar på större kliniker som använder sig av journalföringssystem och där inrapporteringen till djursjukdataregistret styrs centralt har inte själva kontrollen över detta och känner ofta inte ens till att de är personligt ansvariga för att rapporteringen skickas in till Jordbruksverket. Även länsstyrelsen har uttryckt att det finns svårigheter med detta förfarande vid tillsynen.

Enligt en studie av Växa Sverige (2017) kan det vara så mycket som cirka 30 procent av de totala läkemedelsbehandlingarna inom mjölkproduktionen som inte rapporteras. Denna siffra varierar troligtvis något mellan de olika branscherna.

Det går idag inte att kontrollera hur många veterinärer som inte rapporterar in djursjukdatauppgifter. För att med säkerhet veta vilka veterinärer som ska rapportera bör en så kallad förskrivarkod införas, motsvarande den som används inom humansjukvården, se avsnitt 4.1.3.

Jordbruksverket och länsstyrelsen behöver även få tillgång till informationen som kopplas till förskrivarkoderna från eHälsomyndigheten.

Incitament att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret saknas

En avgörande faktor för att få veterinärerna att rapportera in läkemedelsbehandlingarna till djursjukdata är att klargöra syftet med inrapporteringen. Idag anges flera olika syften men inget av dem är reglerade i någon lagstiftning. Det är utredningens uppfattning att detta inte verkar ha tagits i beaktande under många år.

Många veterinärer och djurhållare känner inte till att de kan få ut statistik över sina inrapporterade behandlingar ur djursjukdataregistret. Sådan statistik skulle till exempel kunna användas i djurhälsoarbetet i besättningen och detta skulle kunna öka veterinärernas vilja att rapportera djursjukdata. Det har framförts att veterinärer och djurhållare har behov av att kunna få ut mer information (statistik) och uppgifter om djurhälsa och läkemedelsbehandlingar i sin eller sina kunders besättningar. Även tillgång till andra besättningsars avidentifierade data kan vara intressant att känna till, i de fall en djurhållare vill jämföra djurhälsa eller till exempel antibiotikaanvändning med andra företag.

I besättningar med villkorad läkemedelsbehandling (ViLA) kan djurhållaren ha läkemedel hemma för att själv kunna starta en behandling av djur efter särskilt angivna kriterier. Djurhållaren ska då journalföra behandlingarna och veterinären ska vid nästa besök gå igenom dessa och föra över informationen om utförda behandlingar från djurhållarens journal till den valda metoden (t ex Excelfilen) för inrapportering till djursjukdataregistret. Detta kan upplevas som mycket tidskrävande och krångligt och risken finns att det på grund av detta inte utförs.

Det saknas en enkel och användarvänlig systemlösning för inrapportering

Det finns ett stort behov av att kunna rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret via ett enkelt digitalt system som även fungerar i offline-läge. Det finns idag ett flertal olika lösningar för inrapportering av läkemedelsbehandlingar som har tagits fram över tid utifrån olika behov hos användarna. Verktygen för inrapportering behöver ses över och så långt det är möjligt utveckla ett användarvänligt system som täcker alla behov.

3.2.2 Felaktigheter i inrapporterade uppgifter

Samtliga sätt att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret har en eller flera brister men det är framförallt pappersblanketten och textfilen som ger upphov till felaktigheter i den inrapporterade informationen. E-blanketten ViLA-Mjolk ger dock i stort sett inte upphov till några fel.

Brister i rapporteringen genom textfil via e-tjänsten

Vid uppladdningen av textfilen via e-tjänsten görs ett antal utvalda kontroller av systemet för att upptäcka om det finns något fel i filen. En textfil som innehåller fel som upptäckts vid denna kontroll kan inte läsas in till djursjukdata. Detta får den inrapporterande veterinären ett meddelande om, men det kan vara svårt att redigera fel i denna textfil. Dubletter av förrättningar kan läsas in till djursjukdataregistret. Kontroll utförs vid uppladdning av filen via e-tjänsten så att filer med samma namn inte kan läsas in, men det sker ingen kontroll av eventuella dubbla förrättningar.

Brister i rapportering via pappersblanketten/scanning

Praktikjournalen, det vill säga pappersblanketten, är ålderdomlig och källa till flera fel. Eftersom blanketten oftast är handskriven och sedan ska skannas in kan det uppstå många fel. Blanketter som inte kan läsas in skickas tillbaka till veterinären och kan därefter missas att skickas in igen rättade, vilket medför avsaknad av rapportering. Det finns även en begränsning i möjligheten att ändra utformningen av pappersblanketten på grund av det system som skannar in och skickar uppgifterna till djursjukdataregistret. Det är ca 30 procent av antalet inrapporterande veterinärer som använder sig av pappersblanketten och de står för ca 12 procent av antalet inrapporterade förrättningar.

E-blanketten ViLA-Mjolk

När ViLA infördes även för mjölkproducerande nötkreatur så skapades en elektronisk möjlighet att rapportera in den villkorade läkemedelsanvändningen till djursjukdataregistret, den så kallade *e-blanketten ViLA-mjolk*. Den innebar ett förenklat sätt att rapportera djursjukdatauppgifter då djurhållaren för daglig journal över behandlingarna i blanketten, uppgifterna som förts in sammanställs sedan och skickas till veterinären som godkänner. Uppgifterna skickas då in till djursjukdataregistret. På detta sätt har både veterinären och djurhållaren en journal över behandlingarna. E-blanketten för ViLA-mjolk ger i stort sett inte upphov till några fel i den inskickade informationen till djursjukdataregistret eftersom blanketten hjälper och styr användaren i samband med ifyllandet av uppgifterna mer än vad till exempel den Excellfil som finns för rapportering av djursjukdatauppgifter gör. Det finns dock en del brister även i e-blanketten, exempel på sådana brister är att det saknas en offline-lösning, vilket innebär problem för djurhållarens möjlighet att rapportera in data när mobiltäckning/bredband saknas. Djurhållaren kan inte logga in i e-blanketten ViLA-Mjolk i egenskap av företagare, utan det går endast att logga in som privatperson med sin egen e-legitimation. Detta gör att det därför inte kan vara flera personer som loggar in och för anteckningar över behandlingarna i besättningen.

Otydligt vad som ska rapporteras vid förskrivning av läkemedel

Det har framkommit att det är otydligt hur läkemedelsbehandlingar ska rapporteras när det gäller förskrivning och utlämnande av läkemedel till djurägare. Detta leder till att förskrivna läkemedel inte alltid rapporteras eller att de kan rapporteras dubbelt (både förskrivning och den faktiska användningen). Det finns också en osäkerhet vid förskrivning av läkemedel om det är den förskrivna mängden läkemedel som ska rapporteras in eller om det är den ordinerade mängden som ska ges till djuret som ska rapporteras.

Licenspreparat (läkemedel med särskilt tillstånd) medför svårigheter vid uppföljning av läkemedel eller behandlingar då de vid inrapportering kan anges under "övriga licenspreparat", vilket medför att det i djursjukdataregistret inte går att se vilket läkemedel som sjukdomen behandlades med. Det blir dock fler och fler licenspreparat som får egna koder.

Inom vissa branscher saknas i stort sett all rapportering och inom andra finns det missuppfattningen att endast användningen av antibiotika ska rapporteras.

3.2.3 Rätt information ska begäras in

Även här är syftet med inrapporteringen en viktig faktor för att få in rätt information. Det är syftet som avgör vilken information som ska begäras in.

För många diagnoskoder, utan anpassning till bransch

De diagnoskoder som ska anges i samband med inrapporteringen till djursjukdataregistret kan innebära problem. Vissa av diagnoskoderna är alltför differentierade på så sätt att samma symptom kan rapporteras in i olika diagnoskoder. Ett exempel är ”hälta”, ”smärta från led” och ”ledinflammation” där djuret egentligen har samma symptom. Eftersom veterinärerna kan välja olika diagnoskoder i samband med inrapporteringen, blir det svårare att följa upp behandlingsstatistik på det sätt som önskas. Alltför många diagnoskoder kan också upplevas som krångligt och som ett hinder vid inrapporteringen. Olika branscher kan också ha olika behov; en bransch behöver många diagnoskoder, en annan få. Det har även framförts att benämningen diagnos är diskutabel. Ett alternativ är att kalla det behandlingsorsak, vilket stämmer bättre vid exempelvis kastrering och förebyggande behandlingar.

Indelningen i djurslag och produktionsformer brister

För vissa branscher, till exempel matfågel- och äggbranschen, behöver de olika djurkategorierna kunna särskiljas från varandra, för att få en bra uppföljning av antibiotikaanvändning och djurhälsa.

Avsaknad av kompletta nämnarvärden/data

För att kunna följa upp och utvärdera sjukdoms- och djurhälsoläget i landet behövs så kallade nämnardata, det vill säga till exempel totalt antal djur i en besättning, för att få en uppfattning om antalet sjuka eller behandlade djur ligger på en hög eller låg nivå. I djursjukdataregistret finns inga uppgifter om det totala antalet djur i en besättning. Det finns inget krav på att dessa uppgifter ska rapporteras och inte heller någon möjlighet att ange detta vid inrapporteringen. Uppgifterna finns dock i andra system såsom CDB men kan inte hämtas/samköras med djursjukdataregistret i dagsläget

Antalet inrapporterade sjukdomsfall måste kunna jämföras med det totala antalet djur i besättningen för på så sätt ge en uppfattning om sjukdomsfrekvensen. Att en besättning har haft ett visst antal ledinflammationer säger inte så mycket om djurhälsan i besättningen om inte besättningsstorleken anges.

Det finns även vissa brister i registret när det gäller information om antalet behandlade djur. Vid inrapporteringen till djursjukdataregistret finns möjligheten att välja att ange en besättning av djur istället för att ange antalet djur. Mot denna bakgrund är det i systemet inte möjligt att följa upp antal djur med viss diagnos eller visst läkemedel.

SVA skulle kunna använda informationen i djursjukdataregistret vid syndromövervakning och bedömning av sjukdomstrender för samtliga av registrets aktuella djurslag om det i registret även fanns tillgång till nämnardata. Utan nämnardata går det inte att följa utförda behandlingar, inklusive antibiotikabehandlingar, för att på så sätt kunna utläsa sjukdomstrender.

3.2.4 Ytterligare aspekter att beakta

I samband med de av utredningen anordnade mötena med representanter för de olika branscherna som berörs av djursjukdataregistret har även framkommit synpunkter som mer har koppling till djurhållarnas perspektiv. Några av dessa synpunkter redovisas i det följande. Synpunkterna har i första hand påverkan på veterinärernas inrapportering när det gäller den villkorade läkemedelsanvändningen.

Vid den villkorade läkemedelsanvändningen är det djurhållaren som utför behandlingarna och som för in dem i den egna stalljournalen. Veterinären för sedan vid uppföljningen över djurhållarens anteckningar i stalljournalen för att rapportera in det till djursjukdataregistret. Jordbruksverket skulle kunna minska den administrativa bördan för veterinärerna genom att tillhandahålla ett elektroniskt system i vilket djurhållaren journalför utförda behandlingar i sin besättning vilka efter veterinärens granskning skickas in till djursjukdataregistret, jämför e-blanketten för ViLA Mjolk.

Det har framförts önskemål om att Jordbruksverkets olika register (CDB, slaktregistret med flera) borde samspela och kunna utbyta information med varandra, vilket skulle underlätta för djurhållaren som då inte behöver utföra dubbelarbete genom att skicka in samma uppgifter till olika register hos Jordbruksverket. Djurhållarna är dock inte den huvudsakliga målgruppen för denna utredning.

Branschsystem och andra initiativ

Under projektets gång har utredningen haft kontakt med aktörer (Skånesemin, Växa Sverige, Naveda-projektet med flera) som har intresse av att påverka eller få information om djursjukdatas framtida troliga utveckling. Det pågår flera intressanta initiativ inifrån branscherna för att förenkla djurhållarens kontroll och datainsamling på gårdsnivå. Det finns naturligtvis stora ömsesidiga möjligheter i att underlätta en smidig gränsyta mellan olika tekniska system och djursjukdatasystemet.

Producenter behöver möjlighet till benchmarking

Den globala utvecklingen av antibiotikaresistens gör att antibiotikaanvändningen inom djurproduktionen uppmärksammas. Att utmärka sig som ansvarsfull användare av antibiotika är ett sätt för djurproducenter att öka sin marknad. Låg antibiotikaanvändning är också ett krav som blir allt vanligare i upphandlingar. Det kan innebära att ett företag måste kunna visa på att högst ett visst antal milligram verksam antimikrobiell substans har använts i produktionen för att uppfylla upphandlingens krav. Det kräver ett system för tillförlitlig insamling av sådan information, vilket det framtida djursjukdata behöver tillgodose.

4 Brister i regleringen av djursjukdata

Som angetts i avsnitt 2.1 ska den som tillhör djurhälsopersonalen föra journal över utförd djurhälsovård och djursjukvård samt att veterinärer har en skyldighet att rapportera in läkemedelsbehandlingar av livsmedelsproducerande djur samt antibiotikabehandlingar för systemiskt bruk till hästar till Jordbruksverket. Veterinärers skyldighet att rapportera in djursjukdata till Jordbruksverket framgår av 7 kap. 11 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård. I övrigt saknas närmare reglering av insamlingen av djursjukdata samt reglering av hur uppgifterna hanteras i djursjukdataregistret. Jordbruksverket har identifierat följande brister:

- Laglig grund för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdatauppgifter.
- Veterinärens rapporteringsskyldighet i förhållande till hans eller hennes skyldighet att iaktta sekretess/tystnadsplikt.
- Regleringen av djursjukdataregistret i förhållande till skyddet för den enskildes personuppgifter.
- Sekretess hos Jordbruksverket och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret dels till andra myndigheter, dels till enskilda organisationer med mera.

De ovan nämnda bristerna beskrivs översiktligt i de följande avsnitten i detta kapitel. En fullständig och fördjupad genomgång av de rättsliga aspekterna kring regleringen av djursjukdata finns i bilaga 2.

4.1 Laglig grund för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata

Bestämmelser om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som gäller åliggande för enskilda ska som utgångspunkt regleras i lag. Som angetts ovan framgår de få bestämmelser som finns angående djursjukdata av Jordbruksverkets föreskrifter och häri regleras veterinärers skyldighet att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret. Enligt Jordbruksverkets bedömning är denna rapporteringsskyldighet ett sådant åliggande som ska regleras i lag. Regeringen har i flera utredningar och förarbeten uttalat att enskildas anmälnings- och uppgiftsskyldighet liknande den som åläggs veterinärer i förhållande till djursjukdataregistret ska framgå i lag.⁵

4.2 Veterinärens rapporteringsskyldighet och skyldighet att iaktta sekretess/tystnadsplikt

Den som är statligt anställd omfattas av samma sekretessregler som den myndighet som han eller hon är anställd hos. När en distriktsveterinär, som är anställd hos Jordbruksverket, anlitas av en djurägare för att behandla djur omfattas detta uppdrag av s.k. uppdragssekretess. Denna sekretess ger ett mycket starkt skydd för uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden. För de veterinärer som inte är statligt anställda gäller istället att de uppdrag som veterinären anlitas att utföra åt en djurägare omfattas av så kallad tystnadsplikt. Enligt tystnadsplikten får den

⁵ Se bl.a. prop. 2017/18:263 Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument och prop. 2002/03:109 Sjösäkerhet.

som arbetar som privat verksam veterinär inte röja eller utnyttja vad han eller hon i sin yrkesutövning har fått veta om enskildas affärs- eller driftförhållanden.

En veterinärs skyldighet att iakttä sekretess/tystnadsplikt gäller så länge det inte finns någon bestämmelse i lag eller förordning som anger att uppgifter får röjas. Vissa av de uppgifter som en veterinär ska rapportera till djursjukdataregistret kan dock vara av sådan karaktär att de omfattas av veterinärens skyldighet att iakttä sekretess/tystnadsplikt, det vill säga oavsett om veterinären är verksam i statlig eller privat verksamhet. Eftersom veterinärens skyldighet att rapportera uppgifter om utförda behandlingar till djursjukdataregistret i dagsläget inte regleras i lag eller förordning, utan i Jordbruksverkets föreskrifter, krävs för att uppgifterna ska kunna lämnas till djursjukdataregistret samtycke från den som uppgifterna avser.

4.3 Regleringen av register i förhållande till skyddet för den enskildes personuppgifter

I djursjukdataregistret finns registrerat uppgifter om utförda läkemedelsbehandlingar av livsmedelsproducerande djur samt antibiotikabehandlingar för systemiskt bruk till hästar. Till dessa mer djurspecifika uppgifter finns i registret även kopplat ett större antal personuppgifter, bland annat uppgifter om djurhållares verksamhet, vilka djur eller djurslag som har behandlats samt produktionsplatsnummer. Behandlingen av personuppgifter inom ramen för djursjukdataregistret är nödvändig, bland annat för att kunna rätta, uppdatera och bearbeta statistik, för att följa upp att veterinärerna lämnar in djursjukdata samt för att inom forskningen kunna utvärdera resultat på individnivå och koppla olika statistikällor till varandra (SOU 2005:74, s. 36 ff).

I dagsläget saknas en reglering av hanteringen av de personuppgifter som finns i djursjukdataregistret utöver de allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter som finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). I denna förordning finns krav på hur personuppgifter i ett register ska behandlas, bland annat anges att det ska fastställas vem som är personuppgiftsansvarig, för vilket ändamål behandlingen ska ske samt vilka uppgifter som registret ska få innehålla.

De uppgifter som finns i djursjukdataregistret används för det övergripande syftet djurhälsoövervakning och i detta övergripande begrepp finns komponenter som involverar tillgänglighet till uppgifterna av andra aktörer än endast Jordbruksverket. Uppgifterna i registret görs även tillgängliga elektroniskt för andra myndigheter. Mängden uppgifter i registret förväntas öka, bland annat mot bakgrund av Jordbruksverkets förslag om tydligare krav på veterinärernas skyldighet att rapportera djursjukdata samt kommande EU-krav på utökad rapportering om behandlingar på fler djurslag än idag. Mot denna bakgrund bedömer Jordbruksverket att det är en brist att det inte finns någon utförligare reglering av behandlingen av de personuppgifter som finns i djursjukdataregistret.

4.4 Sekretess hos Jordbruksverket och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret

4.4.1 Utlämnande av uppgifter till länsstyrelserna genom direktåtkomst

Som angetts i avsnitt 2.1.3 utövar länsstyrelserna den operativa tillsynen över verksamma veterinärer inom respektive län. Som ett hjälpmedel för länsstyrelserna vid tillsynen har länsstyrelserna genom verktyget DAWA tillgång till uppgifter ur djursjukdataregistret för det län som länsstyrelsen utövar tillsyn inom. Länsstyrelserna använder även uppgifter ur djursjukdataregistret i samband med kontroll av läkemedel på gård. Med läkemedel på gård avses djurhållares hantering av läkemedel och homeopatika som används på djur som hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar. Kontrollen görs av de substanser som används i djurhållningen. Resultatet av kontrollen kan också fungera som underlag för tillsynen av djurhälsopersonalen. Det är Jordbruksverket som tilldelar länsstyrelsernas personal behörighet att söka fram uppgifter ur djursjukdataregistret. Jordbruksverket har på det här sättet medgett kontrollpersonalen på respektive länsstyrelse direktåtkomst till uppgifter ur djursjukdataregistret. Länsstyrelserna kan därmed på egen hand och när som helst söka fram uppgifter ur registret för det län som länsstyrelsen utövar tillsyn och kontroll inom.

Eftersom djursjukdataregistret i dagsläget inte är reglerat i någon författning saknas också reglering om länsstyrelsernas tillgång till uppgifter i registret genom direktåtkomst. Även om uppgifter i djursjukdataregistret som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket omfattas av sekretess hos länsstyrelserna är det en brist att det i dagsläget helt saknas reglering avseende länsstyrelsernas direktåtkomst till djursjukdataregistret. För att få ett fungerande djursjukdataregister krävs att de som lämnar uppgifter till registret är säkra på att uppgifterna hanteras på ett korrekt sätt och att gällande rätt tillämpas så att inte skada uppkommer för den som lämnat uppgifterna eller för den som förekommer i registret av andra skäl. Grundläggande bestämmelser om direktåtkomst brukar vidare i allmänhet ges i form av lag. Ett skäl till detta är att frågan om direktåtkomst har ansetts central från integritetssynpunkt. Riksdagen har vid behandling av tidigare förslag om utökad informationsutbyte ansett att frågan om direktåtkomst till uppgifter i myndigheters databaser ska regleras i lag (Konstitutionsutskottet, 2001).

4.4.2 Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Eftersom uppgifterna i djursjukdataregistret används till att övervaka och kontrollera det nationella djurhälsoläget är det sannolikt att även andra myndigheter är intresserade att få del av de uppgifter som finns i registret. Jordbruksverket lämnar till exempel sedan år 2013 regelbundet ut uppgifter ur djursjukdataregistret till SVA. Uppgifterna lämnas dagligen över på fil till SVA.⁶ Uppgifterna som överlämnas är vare sig aggregerade eller avidentifierade utan det går att i datan identifiera enskilda fysiska och juridiska personer samt uppgifter om dessa personers affärs- eller driftförhållanden.

Även om uppgifter i djursjukdataregistret som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket oftast omfattas av sekretess hos andra myndigheter kan det diskuteras om inte även andra

---

⁶ Följande uppgifter lämnas ut ur djursjukdataregistret till SVA: distrikt, förrättningsdatum, besättningsnummer (PPN), djurslag, djurtyp, antal djur, diagnos, åtgärd, läkemedel, total mängd, individnummer (om det rör sig om nötkreatur består individnumret av SE/djurförening, djurets PPN/besättningsnummer, djurets individnummer, kontrollnummer (djur). Även förrättningar där PPN saknas, om det är efterfrågade djurslag, finns med i filen. Djurslagen som är aktuella är nöt, gris, häst, får, get, höns inklusive slaktkyckling, strutsdjur, kalkon, och anka/gås.

myndigheter än länsstyrelserna skulle kunna medges tillgång till registret genom direktåtkomst.

4.4.3 Utlämnande av uppgifter till enskilda organisationer

Enligt ett avtal från 2000 mellan Jordbruksverket och Svensk Mjök, numera Växa Sverige, översänder Jordbruksverket regelbundet uppgifter ur djursjukdataregistret till Växa Sverige. Uppgifterna omfattar förrättningar som har utförts på djurslaget nötkreatur. Växa Sverige behöver uppgifterna för att kunna fullgöra sina uppgifter som avelsorganisation, för att kunna avelsvärdera semintjurar samt som huvudman för bland annat hälsokontroll av mjölkkor.

De uppgifter som Jordbruksverket enligt avtalet lämnar till Växa Sverige är vare sig aggregerade eller avidentifierade utan det går att i data identifiera enskilda fysiska och juridiska personer samt uppgifter om dessa personers affärs- eller driftförhållanden.⁷

För att uppgifter som omfattas av sekretess ska kunna lämnas ut i sin helhet utan någon föregående sekretessprövning krävs att det finns en särskilt angiven grund för detta, till exempel att det finns en uppgiftsskyldighet för myndigheten i lag eller att den som uppgifterna berör har lämnat sitt samtycke till ett utlämnande av uppgifterna. Varje besättning som är med i Växa Sveriges så kallade kokontroll⁸ har visserligen gett sitt medgivande till Växa Sverige om att sådana data får användas, men Jordbruksverket har i sig inte inhämtat något medgivande för att lämna ut uppgifter ur djursjukdataregistret. För att kunna lösa problemet med att identifierbar data lämnas ut av Jordbruksverket har ovan nämnda avtal från år 2000 ingåtts i vilket Växa Sverige förbundit sig att iaktta bestämmelserna ibland annat offentlighets- och sekretesslagen. Denna lösning har fått kritik, bland annat från Djursjukdatautredningen (SOU 2005:74, s. 42 och s. 171).

Växa Sverige har sedan lång tid tillbaka utfört uppgifter som avelsorganisation och har även försett forskningen med bland annat djursjukdata. Växa Sverige behöver tillgång till uppgifter ur djursjukdataregistret för att kunna fullgöra dessa nämnda arbetsuppgifter. Även andra organisationer med samma inriktning som Växa Sverige har visat intresse för tillgång till djursjukdataregistret på samma sätt som Växa Sverige har idag.

4.4.4 Utlämnande av uppgifter till ESVAC

Jordbruksverket sammanställer sedan år 2006 årligen i enlighet med ett regeringsuppdrag användningen av läkemedel på djur i landet (Jordbruksdepartementet, 2003). Sverige, genom Jordbruksverket, rapporterar även sedan år 2009 den svenska försäljningen av antimikrobiella medel på europeisk nivå, till ESVAC. För att kunna utföra uppdragen har Jordbruksverket begärt ut uppgifter från eHälsomyndigheten som kontinuerligt har lämnat ut uppgifter om det gångna årets läkemedelsförsäljning. Uppgifter ur djursjukdataregistret används för viss verifiering av de uppgifter som hämtats från eHälsomyndigheten. Under år 2018 meddelade eHälsomyndigheten emellertid att myndigheten inte längre kunde lämna uppgifter om försäljning av djurläkemedel till Jordbruksverket med hänvisning till att uppgifterna omfattas av så kallad statistiksekretess. Efter en del kontakter mellan myndigheterna fick Jordbruksverket till slut del av uppgifterna genom att de skickades till verkets statistikenhet, vilket dock innebär att uppgifterna kom att omfattas av statistiksekretess hos verket. Detta ledde i sin tur att

⁷ Följande uppgifter lämnas ut ur djursjukdataregistret till Växa Sverige: besättningsnummer (PPN), djuridentitet, kön på djuret, datum för förrättningen, diagnos, åtgärd/behandling, förskrivet läkemedel.

⁸ Växa Sverige samlar in, lagrar, kvalitetssäkrar och sammanställer data från de gårdar som är med i kokontrollen. Registrering och analys av mjölkornas avkastning används som grund för utfordring och avelsarbete i besättningarna samt för rekrytering.

Jordbruksverket var förhindrad att dela uppgifterna med SVA, som bidragit i arbetet med att bearbeta och sammanställa data från eHälsomyndigheten, vilket har försvårat rapporteringsarbetet. Jordbruksverket har även haft svårigheter att rapportera uppgifter på europeisk nivå – till ESVAC – på grund av sekretess.

4.5 Ytterligare sanktioner för att öka inrapporteringen av djursjukdata

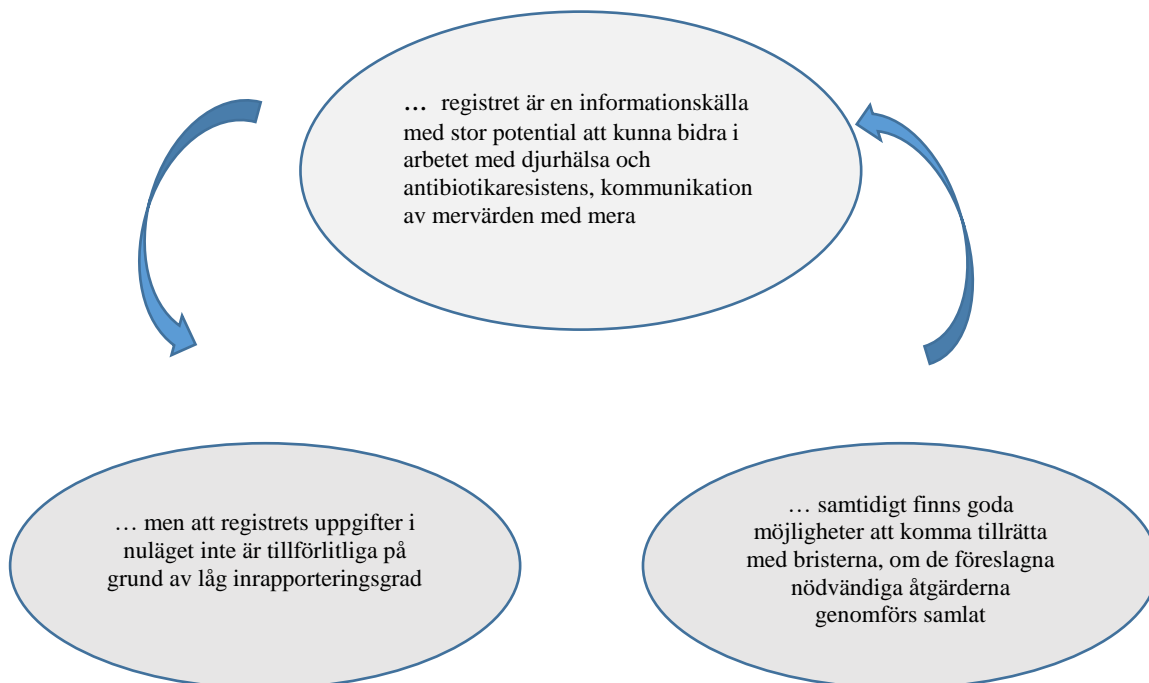
Efter en genomgång av hur djursjukdata fungerar idag samt de önskemål som har framförts i olika rapporter och genomgångar under årens lopp om hur djursjukdata skulle kunna fungera, är det Jordbruksverkets bild att de sanktioner som idag finns att tillgå för att komma till rätta med den bristande inrapporteringen av djursjukdata (föreläggande samt föreläggande med vite) är otillräckliga. Jordbruksverket har därför tittat på andra sanktionsmöjligheter som möjliga komplement till de redan existerande samt hur de svarar mot målet/behovet.

Tänkbara ytterligare sanktioner för att komma till rätta med den bristande inrapporteringen av djursjukdata skulle kunna vara att införa sanktionsavgift, utvidga området för disciplinpåföljd, begränsad recepturrätt/förskrivningsrätt eller att införa straffrättsliga böter.

En närmare genomgång av nämnda tänkbara ytterligare sanktioner finns i bilaga 2.

5 Slutsatser från kartläggningen

Slutsatsen från kartläggningen av djursjukdatas funktion såsom systemet används i dagsläget är att...

5.1 Sammanfattande slutsatser

Jordbruksverket kan konstatera att den information som i dagsläget finns i djursjukdataregistret inte är fullt ut användbar för att ta ut pålitlig statistik vare sig det rör sig om övervakning av antibiotikaanvändningen och annan läkemedelsanvändning eller när det gäller uppföljning i djurhälsoarbetet. Inte heller håller djursjukdataregistret tillräcklig kvalitet för att kunna användas till sjukdomsövervakning eller för att se trender i djurhälso- och sjukdomsläget i Sverige. Det råder dock inget tvivel om att djursjukdata är ett verktyg med potential att bidra till det nationella djurhälsoarbetet, sjukdomsövervakningen samt kommunikationen av svenska mervärden. Det har också en potential som verktyg för att följa läkemedelsanvändningen, och då särskilt användningen av antibiotika. Djursjukdata kan även bidra till möjligheten att utvärdera hur veterinärerna följer uttalade behandlingsstrategier (rationell läkemedelsanvändning). Djursjukdata kan med andra ord bli ett värdefullt verktyg ibland annat följande pågående insatser/arbeten:

- Livsmedelsstrategin
- Export arbetet
- Arbetet med att motverka antibiotikaresistens

Djursjukdata uppfyller dock inget av de i dagsläget uttalade syftena fullt ut (se kapitel 3) vilket huvudsakligen beror på otillräcklig inrapporteringsgrad och otillräcklig datakvalitet. Jordbruksverket har idag en systemlösning för djursjukdata som det upplevs som krångligt att rapportera till samtidigt som de uppgifter vi begär in inte fullt ut matchar behoven. Det saknas även adekvat reglering på området, och då inte enbart reglering kopplad till de nya EU-kraven. De kommande EU-kraven gör dock att det nu är nödvändigt att införa lagstiftning på

området, dels för att öka inrapporteringen av användningen av antimikrobiella läkemedel på djur, dels för att öka förtroendet för systemet som helhet

Utredningen har i kapitel 3 och 4 identifierat brister och hinder förknippade med djursjukdata samt formulerat utvecklingsområden där åtgärder behövs vilka sammantaget är avgörande för att djursjukdata och själva registret ska fungera:

- 1) Veterinärernas inrapportering.
- 2) Inrapporterad data är korrekt.
- 3) Jordbruksverket begär in rätt information.
- 4) Regleringen av djursjukdata.
- 5) Kommunikationen med veterinärer och omvärlden

Trots att åtgärder har vidtagits genom åren har Jordbruksverket inte lyckats komma tillrätta med den för registret avgörande inrapporteringen. Orsakerna till den bristande inrapporteringen är flera, liksom de åtgärder som Jordbruksverket har identifierat som lösningar i kapitel 6. De föreslagna förbättringsåtgärderna förutsätter dock ett relativt samlat genomförande sett till tidsaspekten eftersom det finns beroenden dessa emellan på så sätt att författningsändringarna (till exempel rapporteringsskyldigheten) bör finnas på plats när en utvecklad systemlösning lanseras och vice versa. Det handlar om värdet av att Jordbruksverket kan göra en samlad lansering av ”det nya” djursjukdata för att på så sätt öka förtroendet och motivationen att använda systemet, särskilt hos veterinärerna.

Sammanfattningsvis har Jordbruksverket identifierat följande övergripande behov kopplat till utvecklingsområdena för att få djursjukdata att uppfylla de syften det ska fungera för:

- Tydliggöra syftet med djursjukdata samt registrets ändamål i lagstiftning.
- Reglera rapporteringsskyldigheten och registerhållningen.
- Utveckla en användarvänlig systemlösning till vilket djursjukdatauppgifterna ska rapporteras in för att sedan bearbetas och kommuniceras ut (bland annat statistikframställning). Minimera felkällorna i systemet.
- Ge länsstyrelserna bättre tillsyns- och uppföljningsverktyg.
- Införa nya sanktionsmöjligheter.
- Säkerställa informationen om rapporteringsskyldigheten med mera till veterinärerna.
- Säkerställa användningen av de inrapporterade djursjukdatauppgifterna.

Ovanstående behov och åtgärder kommer enligt Jordbruksverket bedömning sammantaget göra att djursjukdata kan uppnå sin fulla potential. Eftersom inrapporteringen från veterinärerna är själva grunden för djursjukdata väljer Jordbruksverket att särskilt beskriva våra slutsatser kring inrapporteringen i ett eget avsnitt. Detsamma gäller regleringen av djursjukdata som verket bedömer är eftersatt och därför har fått särskilt stort utrymme i utredningen.

I uppdraget ingår också att bedöma möjligheten att inkludera övervakning av antibiotika till sällskapsdjur. Bakgrunden till detta är de nya EU-kraven om rapportering av antibiotikaanvändningen. För sällskapsdjur är det dock först år 2030 som det kommer att bli aktuellt med rapportering till EU. Av det skälet har vi valt att i den här rapporten lägga fokus på de livsmedelsproducerande djuren. Jordbruksverket har i formuleringen av förbättringsåtgärder dock tagit höjd även för andra djur än de livsmedelsproducerande och bedömningen är att de föreslagna åtgärderna möjliggör att efter hand inkludera alla de djurslag som omfattas av EU-

kraven. Mot denna bakgrund har vi därför valt att i detta skede inte ha någon fördjupad dialog med de veterinärer/-kliniker som behandlar sällskapsdjur.

5.1.1 Inrapporteringen

Som nämnts tidigare i denna utredning har det genom åren vidtagits flera åtgärder för att just påverka inrapporteringen från veterinärerna men utan att målet har nåtts fullt ut. Jordbruksverket bedömer att detta kan bero på att det främst är punktinsatser inom ramen för systemlösningen (till exempel införandet av e-blankett för ViLA mjölk) som genomförts. Verket anser att det som nu behövs är ett omtag kring helheten; att det utöver en användarvänlig systemlösning även behövs kompletterande åtgärder i syfte att tydliggöra kravet, motivera till efterlevnad, stödja och följa upp.

De behov och åtgärder som Jordbruksverket har identifierat kan delas in i två paket:

- Motiv/incitament, hjälpa att göra rätt, underlätta/stödja.
- Följa upp efterlevnaden och (i sista hand) besluta om sanktioner.

Det första paketet handlar om att veterinärerna ska förstå syftet med djursjukdata, känna till att det finns ett krav och vad detta krav innebär, vad och hur man rapporterar, vart man vänder sig vid problem med mera. För att uppnå allt detta behöver följande åtgärdas:

- Tydliggöra syftet med djursjukdata (Incitament, motiv).
- Reglera rapporteringsskyldigheten och registrets ändamål (Tydlighet, ingen osäkerhet kring tystnadsplikten med mera).
- Skapa en användarvänlig systemlösning ("Lätt att göra rätt").
- Att djursjukdata används i det löpande och förebyggande djurhälso- och antibiotika-resistensarbetet, på olika nivåer i samhället (Incitament, motiv).
- Förmedla aktiv information och kommunikation mellan verket och veterinärerna (Varför, vad/hur/när, var får jag hjälp med mera).

Det andra paketet handlar om att tillsynen över veterinärerna ska fungera bättre (uppföljning). Det handlar inte bara om att tvinga veterinärerna att rapportera utan länsstyrelsernas tillsyn ska också ses som en hjälp för veterinärerna att göra rätt. För att tillsynen ska fungera bättre och bli mer ändamålsenlig behövs fler verktyg:

- Uppgifter om vilka veterinärer som jobbar i vilket län och med vad (Vem ska tillsynas).
- Förskrivarkoder för att kunna följa varje enskild veterinärs förbrukning och användning av läkemedel (Följsamhet till behandlingsstrategier).
- Komplettera dagens individtillsyn med verksamhetstillsyn (Veterinärens förutsättning att uppfylla rapporteringskravet, ansvarsutkrävande på rätt nivå i organisationen).
- Införa ytterligare sanktionsmöjligheter.

5.1.2 Ändamålsenlig reglering

Under flera år har det kunnat konstateras att inrapporteringen till djursjukdataregistret inte utförs enligt föreskrivet sätt och att anledningarna till detta är flera. Jordbruksverket bedömer att en av orsakerna till den bristande inrapporteringen sannolikt beror på en bristfällig reglering av djursjukdataregistret som sådant, såväl när det gäller skyldigheten och möjligheten att rapportera in uppgifter till registret, liksom när det gäller hur Jordbruksverket ska hantera de

uppgifter som finns i registret. Avsaknad av tydlig lagreglering leder till minskad tilltro till systemet vilket i sin tur riskerar att urholka hela systemets trovärdighet. Verkets slutsats är därför att det för att återinföra djursjukdatasystemets trovärdighet som ett tillförlitligt verktyg i djurhälso- och läkemedelsarbetet bör införas reglering avseende följande:

- Veterinärers skyldighet att rapportera in uppgifter.
- Vilka uppgifter som omfattas av rapporteringsskyldigheten (djurslag samt typ av läkemedel osv.).
- Inom vilka tidsfrister uppgifterna ska rapporteras in (jämför nuvarande bestämmelser; se avsnitt 2.1.2).
- Hur och på vilket sätt uppgifterna ska rapporteras in.
- Till vilken myndighet uppgifterna ska rapporteras in.
- Hur myndigheten ska hantera de av veterinärerna inrapporterade uppgifterna (registerlagstiftning).
- För vilka ändamål de inrapporterade uppgifterna får användas och till vilka uppgifterna får lämnas vidare.
- Sanktionsavgift för att öka inrapporteringen.

6 Jordbruksverkets förslag på förbättrings- åtgärder

6.1 Tydliggörande av syftet med djursjukdata

Jordbruksverkets förslag: Det primära syftet med djursjukdata (= det statliga åtagandet) samt med insamlingen, bearbetningen och kommunikationen ut av djursjukdatauppgifter bör vara följande:

- *Staten samlar in djursjukdatauppgifter i syfte att följa trender och förändringar i sjukdoms- och djurhälsoläget, i läkemedelsanvändningen samt för att kunna sammanställa och rapportera statistik enligt gällande regelverk.*
- *Målet med insamlingen av djursjukdatauppgifter är bland annat att säkerställa en god djurhälsa och rationell läkemedelsanvändning genom att till exempel kunna vidta mer adekvata och riktade åtgärder med hjälp av ett statistiskt säkerställt underlag.*

Jordbruksverket föreslår att syftet med djursjukdata förs in i lagstiftningen (se kapitel 7).

Skälen för Jordbruksverkets förslag:

En möjlig grundorsak till den otillräckliga inrapporteringen och datakvaliteten, är att Jordbruksverkets insamling av djursjukdatauppgifter har (alltför) många olika syften idag utan någon gradering i viktighet. Djursjukdata har funnits under lång tid och hade från början ett annat syfte (se kapitel 1 *Bakgrund* och bilaga 1) än det uppgifterna behöver användas till idag. Detta kan ha skapat en osäkerhet kring vad Jordbruksverket egentligen vill med de inrapporterade uppgifterna, vilket i sin tur kan ha påverkat viljan och incitamentet för de inrapporterande veterinärerna. Det kan också vara en bidragande orsak till att insatta åtgärder för att förbättra systemet inte har fått fullt genomslag. Jordbruksverket ser ett behov av att klargöra syftet med djursjukdata så att det blir tydligt vad de insamlade uppgifterna ska användas till i första hand. Enligt Jordbruksverket bedömning måste syftet med djursjukdata och registrets användningsområde regleras i lagstiftning.

Jordbruksverket anser av vi behöver prioritera insamling av de uppgifter som krävs för att uppfylla såväl nationella krav som EU:s gällande och kommande krav. De krav som finns (samt kommande krav) handlar i första hand om framställning av statistik kring försäljning och användning av läkemedel på djur. I och med de nya EU-kraven (se avsnitt 2.2) behöver Jordbruksverket utöver försäljningsstatistik även kunna leverera statistik avseende antibiotikaanvändningen på gårdsnivå. Försäljningsstatistik kan Jordbruksverket redan idag leverera genom eHälsomyndighetens uppgifter. Jordbruksverket har nationella krav på att leverera statistik om användningen av även andra läkemedel än antibiotika såsom vacciner och hormoner (Jordbruksdepartementet, 2003). Samtidigt finns även ett behov av att dokumentera Sveriges (goda) djurhälsoläge och att få ett statistiskt säkerställt underlag som kan kommuniceras (transparens och synliggörande av mervärden). Underlaget kan även nyttjas till att stödja det förebyggande djurhälsoarbetet som sker både på nationell nivå och på gårdsnivå. Noteras bör att de djursjukdatauppgifter som behövs för att uppfylla EU-kraven även kan användas till att till exempel följa djurhälso- och sjukdomsläget. Det krävs alltså inga ytterligare uppgifter från veterinärerna för detta. Näringsrepresentanter, liksom SVA, har framfört behovet av att

dokumentera djurhälso- och sjukdomsläget eftersom det i dagsläget till exempel i exportsammanhang saknas statistik i vissa hänseenden som kan verifiera Sveriges goda läge.

Syftet med att samla in uppgifter kring användningen av antibiotika, som det beskrivs i den nya EU-förordningen, handlar i första hand om problematiken med antibiotikaresistens. Detta ligger helt i linje med Sveriges nationella samarbete mellan human- och veterinärvården (Folkhälsomyndigheten, 2017) som har bedrivits under många år. För att motverka antibiotikaresistens är det viktigt att antibiotika endast används när det verkligen behövs och att rätt antibiotikum används. I Sverige finns det till exempel regler om att vissa skyddsvärda antibiotika bara får användas på människor. De uppgifter som Jordbruksverket samlar in i djursjukdataregistret skulle därför även kunna användas till att kontrollera efterlevnaden av regelverket på området och att veterinärerna följer uttalade behandlingsstrategier avseende antibiotika och kanske även andra läkemedel på sikt.

Mot bakgrund av det anförda blir slutsatsen bland annat att syfte och användningsområde för djursjukdataregistret bör förtydligas och även regleras i lagstiftning. Jordbruksverket bedömer att det primära syftet (=det statliga åtagandet) med insamlingen och bearbetningen av djursjukdatauppgifter bör vara följande:

- *Staten samlar in djursjukdatauppgifter i syfte att följa trender och förändringar i sjukdoms- och djurhälsoläget, i läkemedelsanvändningen samt för att kunna sammanställa och rapportera statistik enligt gällande regelverk.*
- *Målet med insamlingen av djursjukdatauppgifter är att säkerställa en god djurhälsa och rationell⁹ läkemedelsanvändning genom att bland annat kunna vidta mer adekvata och riktade åtgärder med hjälp av ett statistiskt säkerställt underlag.*

Med hjälp av uppgifterna i djursjukdataregistret kan Jordbruksverket bland annat

- dokumentera Sveriges (goda) djurhälsoläge och kommunicera detta (transparens),
- motverka resistensutveckling (antimikrobiella och antiparasitära läkemedel),
- främja rationell läkemedelsanvändning (särskilt antibiotika),
- framställa statistik, till exempel till EU samt till underlag till rapporter, såväl på nationell och regional nivå som på gårdsnivå samt med avseende på olika djurslag.

De uppgifter som kommer att behöva samlas in blir förenklat uttryckt vilket läkemedel och vilken mängd läkemedel som har använts, till vilket djurslag (och i förekommande fall produktionsform) och till vilken diagnos.

Med dessa djursjukdatauppgifter kan man redogöra för antibiotikaanvändningen per djur vilket kan komma att krävas vid offentlig upphandling av livsmedel (kött) i framtiden. SLU har under utredningen framfört att andra europeiska länder redan har ett system för detta. Det är med andra ord väsentligt för konkurrenskraften.

Utöver det primära syftet med djursjukdataregistret skulle de insamlade uppgifterna (läkemedel/-mängd, djurslag, diagnos) även kunna användas till att bland annat kommunicera mervärden i den svenska livsmedelsproduktionen, utgöra underlag i tillsyn och kontroll och underlag för rådgivning och avelsvärdering (=sekundära syften). Detta innebär konkret att verket i första hand har utgått från det primära syftet i planeringen av förbättringsåtgärder i förhållande till användningen av djursjukdata. Därefter får en bedömning göras om eventuella

---

⁹ Innebär att rätt läkemedel förskrivs till rätt patient, på rätt indikation, i rätt dos under rätt tid samt i rätt administreringsform.

ytterligare uppgifter ska hämtas in eller andra åtgärder ska göras för att uppfylla ytterligare syften utifrån ett kostnads-nytt-resonemang. Jordbruksverkets bedömning är dock att de uppgifter och åtgärder som behövs för att tillgodose det primära syftet huvudsakligen täcker in de flesta av de sekundära behoven.

6.2 Ett användarvänligt system

Jordbruksverkets förslag: Djursjukdata behöver kompletteras och stödjas av en användarvänlig och ändamålsenlig systemlösning. Jordbruksverket föreslår att en total översyn av dagens systemlösning genomförs.

Skälen för Jordbruksverkets förslag:

I utredningens bakgrundsmaterial (tidigare utredningar och rapporter på området) framgår att befintliga inkanaler för rapportering utgör det största hindret för en ändamålsenlig inrapportering, vilket även denna utredning kommit fram till. Det som framhållits särskilt inom ramen för denna utredning är behovet av en smidigare informations-/uppgiftsöverföring mellan olika system. Det handlar dels om överföring av uppgifter från veterinära journalföringssystem, dels om sådana uppgifter som lämnats av till exempel djurhållare till andra system inom Jordbruksverket. Att undvika att samma uppgifter måste rapporteras till flera system/register är förstas eftersträvan svårt. Ett krav på uppgiftslämnande som läggs på den enskilde måste upplevas som enkelt och ändamålsenligt. Jordbruksverket slutsats är att dagens systemlösning behöver ses över och bli mer användarvänlig.

Jordbruksverket har därför initierat en förstudie – *Ändamålsenlig inrapportering av djursjukdata* – med preliminär uppstart i januari 2020. Förstudiens huvudsakliga uppdrag är att undersöka hur de brister och behov som har identifierats (se kapitel 3) avseende systemlösningarna till djursjukdata kan utformas så att dels veterinärernas inrapportering underlättas (här innefattas även att underlätta automatisk överföring från externa (journalförings)system och dels att de inrapporterade uppgifterna blir korrekta i själva registret. Även systemlösningar kopplat till bearbetningen och användningen av registrets uppgifter bör utvecklas så att det till exempel kan gå att göra ändamålsenliga sammanställningar (statistikframställning).

Förstudieprojektet ska ta fram förslag på en systemlösning för inrapportering, lagring och utdatarapportering av djursjukdata. Förstudien är ett steg i att skapa en användarvänlig och ändamålsenlig systemlösning för hantering av djursjukdata. Systemlösningen är en av många viktiga pusselbitar för att Jordbruksverket och Sverige som medlemsland i EU, ska kunna uppfylla såväl nationella krav som EU-krav på området.

Förstudien ska ta fram förslag på alternativa lösningar såsom:

- Ett helt nytt system för inrapportering alternativt att utveckla den befintliga systemlösningen.
- Utveckling av befintlig systemsystemlösning för lagring och utdatarapportering.

Projektet kommer även göra en utvärdering av om eHälsomyndighetens register eller om systemet Naveda som hanterar sammanställd journaldata, som har tagits fram av bland annat SLU och SVA är ett alternativ till att hantera djursjukdatauppgifterna i ett eget system såsom det görs idag.

De behov vi har identifierat avseende djursjukdatasystemet inom ramen för uppdraget är:

- Ett användarvänligt och digitalt system som gör det enkelt att rapportera in djursjukdatauppgifter till Jordbruksverket. Jordbruksverket har även behov av att kunna lagra och bearbeta insamlad data samt göra denna data tillgänglig för olika externa parter.

Det finns ett behov av att de externa användarna (de som rapporterar in djursjukdata) ska kunna:

- få stöd i inrapporteringen så att det blir enkelt att göra rätt
- använda systemet offline
- se relevant information från Jordbruksverkets system för att underlätta rapporteringen och för att kunna uppdatera information om sig själva
- rapportera in via integration mellan olika journalföringssystem och Jordbruksverkets djursjukdatasystem.

Det finns ett behov av att både Jordbruksverket och externa intressenter, till exempel andra myndigheter, veterinärer och djurägare, ska kunna ta del av insamlad djursjukdata.

Det finns behov av att kunna:

- lagra och bearbeta insamlad data
- ta ut jämförande statistik utifrån olika parametrar (till exempel djurslag, besättning med mera)
- göra data tillgänglig och bearbetningsbar för externa intressenter som har olika behov och rättigheter till denna.

Efter den nu initierade förstudien kommer sedan att följa ett genomförandeprojekt inom vilket ytterligare detaljer såsom hierarkisk nivå på diagnoskoderna, mer exakt vilka djursjukdatauppgifter som ska rapporteras in med mera behöver klargöras. En viktig aspekt för att få en fullt ut användbar djursjukdata är så kallade nämnardata (se avsnitt 3.1.4) och för detta behöver vi också titta på möjligheten att samköra djursjukdataregistret med Jordbruksverkets andra djursystem (till exempel CDB) där dessa uppgifter finns.

6.3 Tydlig och ändamålsenlig reglering

Jordbruksverkets förslag: Lagstiftningen avseende djursjukdataregistret måste förtydligas dels när det gäller veterinärernas skyldighet och möjlighet att rapportera in uppgifter till registret, dels när det gäller hanteringen av de uppgifter som finns i registret (se kapitel 7 för fullständiga författningsförslag).

Skälen för Jordbruksverkets förslag:

I de följande avsnitten beskrivs Jordbruksverkets förslag på reglering översiktligt. En fullständig genomgång av de rättsliga aspekterna kring regleringen av djursjukdata finns i bilaga 2.

6.3.1 Veterinärernas skyldighet att rapportera djursjukdata ska framgå i lag

Som tidigare konstaterats har regeringen i flera utredningar och förarbeten uttalat att enskildas anmälnings- och uppgiftsskyldighet liknande den som åläggs veterinärer i förhållande till djursjukdataregistret ska framgå i lag. Enligt utredningens bedömning saknas anledning att behandla veterinärernas skyldighet att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret annorlunda i detta avseende. Rapporteringsskyldigheten bör därför, till skillnad mot hur det ser ut idag, regleras i lag. I lag bör framgå att veterinären ska rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret samt vilka uppgifter som ska rapporteras.

Utredningen föreslår att regleringen om veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata införs i 2 kap. lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Detta eftersom det i detta kapitel regleras de övriga skyldigheter som en veterinär har att iaktta i samband med utövandet av sitt yrke.

6.3.2 Möjliggöra för veterinärerna att rapportera djursjukdata oberoende av tystnadsplikt/uppdragssekretess

En veterinär, oavsett om han eller hon är statligt anställd eller privat verksam, är bunden av sekretess/tystnadsplikt så länge det inte finns någon bestämmelse i lag eller förordning som anger att uppgifter som omfattas av sekretessen/tystnadsplikten inte ska gälla. Utredningen har konstaterat att vissa av de uppgifter som en veterinär ska rapportera in till djursjukdataregistret kan vara av sådan karaktär att de omfattas av veterinärens skyldighet att iaktta sekretess/ tystnadsplikt. Eftersom det saknas bestämmelser om uppgiftsskyldighet i lag eller förordning krävs för att uppgifter som omfattas av sekretess/tystnadsplikt ska kunna lämnas till Jordbruksverket samtycke från den som uppgifterna avser. Detta är emellertid inte praktiskt möjligt. Ett införande av den veterinära rapporteringsskyldigheten i lag enligt ovan är därmed nödvändig även av denna anledning. På så sätt kan privat verksamma veterinärer lämna uppgifter till djursjukdataregistret oberoende av sin tystnadsplikt och de statligt veterinärerna föreskrivs en uppgiftsskyldighet som bryter deras uppdragssekretess.

6.3.3 Registerförfattning till skydd för den enskildes personuppgifter

När det gäller hanteringen av de personuppgifter som rapporteras in till djursjukdataregistret saknas det en reglering utöver de allmänna bestämmelser som finns i dataskyddsförordningen (EU) 2016/679. Mot bakgrund av att personuppgifterna görs tillgängliga för andra aktörer och myndigheter samt att antalet personuppgifter förväntas öka, bland annat mot bakgrund av utredningens förslag om tydligare krav på veterinärernas skyldighet att rapportera djursjukdata samt kommande EU-krav på utökad rapportering om behandlingar på fler djurslag än idag, anser utredningen att det i lag bör införas tydliga ramar för hur den automatiserade behandlingen av personuppgifterna i registret får ske. I registerförfattningen bör framgå vem som är personuppgiftsansvarig, vilka personuppgifter som får behandlas samt för vilka ändamål automatiserad behandling av personuppgifter får ske.

Utredningen föreslår att bestämmelser om djursjukdataregistret ska införas i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. samt i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

6.3.4 Jordbruksverkets utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret till andra myndigheter, enskilda organisationer och ESVAC

Ytterligare en aspekt när det gäller hanteringen av de uppgifter som finns i djursjukdataregistret är att de används för det övergripande syftet djurhälsoövervakning vilket involverar tillgänglighet till uppgifterna i registret av länsstyrelserna. Uppgifterna görs tillgängliga elektroniskt genom direktåtkomst. I dagsläget saknas grundläggande bestämmelser om sådan direktåtkomst till djursjukdataregistret vilket enligt utredningens uppfattning är en brist även om uppgifterna i registret som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket omfattas av sekretess hos länsstyrelserna.

För att få ett fungerande djursjukdataregister krävs att de som lämnar uppgifter till registret är säkra på att uppgifterna hanteras på ett korrekt sätt och att gällande rätt tillämpas så att inte skada uppkommer för den som lämnat uppgifterna eller för den som förekommer i registret av andra skäl. Grundläggande bestämmelser om direktåtkomst brukar i allmänhet ges i form av lag. Ett skäl till detta är att frågan om direktåtkomst har ansetts central från integritets-synpunkt. Riksdagen har vid behandling av tidigare förslag om utökat informationsutbyte ansett att frågan om direktåtkomst till uppgifter i myndigheters databaser ska regleras i lag (Konstitutionsutskottet, 2001). Det finns ingen anledning att behandla djursjukdataregistret annorlunda i detta avseende. För att länsstyrelsernas tillsyn av djurhälsopersonalen ska kunna utföras effektivt och på ett sätt som minimerar den administrativa bördan för myndigheterna bör Jordbruksverket ha möjlighet att ge länsstyrelserna direktåtkomst till uppgifterna i djursjukdataregistret. Även när det gäller kontrollen av läkemedel på gård bör Jordbruksverket ha möjlighet att ge kontrollpersonalen på länsstyrelserna direktuppkomst till relevanta uppgifter ur djursjukdataregistret.

Eftersom uppgifterna i djursjukdataregistret används till att övervaka och kontrollera det nationella djurhälsoläget är det inte osannolikt att även andra myndigheter är intresserade att få del av de uppgifter som finns i registret. En digital tillgänglighet skulle förenkla för myndigheterna att utföra sitt arbete inom deras respektive verksamhetsområde, vilket i sin tur skulle gynna de grundläggande syftena med insamlingen av djursjukdata. Även registrets användbarhet och potential som ett verktyg i arbetet med säkerställa en god nationell djurhälsa skulle på detta sätt komma att utökas. Jordbruksverket bedömer därmed att möjligheten till direktåtkomst för flera myndigheter än länsstyrelserna bör undersökas närmare. Mot denna bakgrund lämnar utredningen i den här rapporten inte något författningsförslag avseende ytterligare myndigheters direktåtkomst till djursjukdataregistret.

Även enskilda organisationer har användning av de uppgifter som finns i djursjukdataregistret. Växa Sverige behöver uppgifterna bland annat för att kunna fullgöra sina uppgifter som avelsorganisation och även andra organisationer med samma inriktning som Växa Sverige har visat intresse för tillgång till uppgifter ur registret på samma sätt som Växa Sverige har idag. När det gäller utlämnande av uppgifter ur Jordbruksverkets register har verket varit i kontakt med Näringsdepartementet med anledning av liknande avtal avseende Växa Sveriges och andra husdjursföreningars tillgång till uppgifter ur CDB så att dessa organisationer ska kunna utföra bland annat sjukdomsövervakning och rådgivning. Det finns likheter mellan Jordbruksverkets utlämnande av uppgifter ur CDB och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret och utredningen anser att det finns skäl att avvakta resultatet av den rättsliga översynen avseende utlämnande av uppgifter ur CDB innan närmare åtgärder vidtas angående avtalet om utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret. Mot denna

bakgrund lämnar utredningen i den här rapporten inte något författningsförslag avseende ytterligare aktörers direktåtkomst.

Jordbruksverket har varit i kontakt med Näringsdepartementet när det gäller verkets uppdrag att rapportera den årliga användningen av läkemedel på djur samt försäljningen av antimikrobiella medel. För att möjliggöra kommande års rapporteringar har Jordbruksverket begärt ändringar i sekretesslagstiftningen för att möjliggöra dels eHälsomyndighetens lämnande av uppgifter om läkemedelsanvändning på djur till Jordbruksverket, dels Jordbruksverkets vidare rapportering om antibiotikaförsäljning till djur till ESVAC.

6.4 Nya verktyg i tillsynen över veterinärerna

Jordbruksverkets förslag: Förskrivarkoder för veterinärer behöver införas. Vidare bör veterinärernas skyldighet att lämna uppgifter om arbetsplats med mera till Jordbruksverket utökas.

Det bör införas sanktionsavgifter i syfte att öka efterlevnaden av rapporteringsskyldigheten (se även kapitel 7).

Jordbruksverket anser också att man bör gå vidare med Statskontorets utredning och förslag om verksamhetstillsyn (Statskontoret, 2016).

Skälen för Jordbruksverkets förslag:

I dagsläget saknas information om hur stor andel av de veterinärer som utför rapporteringspliktiga behandlingar som faktiskt rapporterar in dessa till Jordbruksverket. De veterinärer som behandlar livsmedelsproducerande djur eller häst utan att rapportera detta är inte synliga för varken Jordbruksverket eller länsstyrelserna. Länsstyrelserna kan vid tillsyn av djurhälso-personalen notera om en veterinär rapporterar djursjukdata till Jordbruksverket i enlighet med gällande lagstiftning. Det är svårt att få fram tillförlitlig och detaljerad statistik över veterinärernas olika arbetsområden och det går i dagsläget inte heller att kontrollera veterinärernas förskrivningar eftersom det saknas förskrivarkoder inom djurens hälso- och sjukvård. Behovet av förskrivarkoder har påtalats tidigare, nu senast i en skrivelse från bland annat Jordbruksverket.¹⁰ Ett regeringsuppdrag som bland annat syftar till att möjliggöra förskrivarkoder är under arbete, i samverkan mellan eHälsomyndigheten, Jordbruksverket och Läkemedelsverket (Socialdepartementet, 2019).

6.4.1 Sanktionsavgift vid bristande inrapportering av djursjukdata

Som utredningen kan konstatera har inrapporteringen till djursjukdataregistret varit bristande under flera år och anledningen till detta är flera. Behovet av ett effektivt sanktionssystem gör sig här tydligt gällande. Av de skäl som har framförts i den här rapporten om vikten av att få in fullständiga och korrekta djursjukdata är det tydligt att det bland annat behövs ytterligare sanktioner för den som inte rapporterar in uppgifter till Jordbruksverket.

I avsnitt 4.5 och i bilaga 2 redogörs för olika sanktionsmöjligheter, såväl administrativa som straffrättsliga. Möjligheten att dra in receptur-/förskrivningsrätten bedöms dock vara en alltför ingripande åtgärd i förhållande till det som veterinären har gjort sig skyldig till. När det gäller

¹⁰ Skrivelsen finns i Jordbruksverkets diarium, dnr 4.1.2-2018-102023 ”Hemställan om åtgärder för att säkerställa tillgång till uppgifter om försäljning av antibiotika till djur”.

möjligheten att utvidga ansvarsområdet för disciplinpåföljd och införande av straffrättsliga sanktioner för bristande rapportering ansluter sig Jordbruksverket till den bedömning som gjordes i betänkandet ”Tillsyn inom området för djurens hälso- och sjukvård” (SOU 2005:98, s. 285). Däri konstaterades bland annat dels att det inte var ändamålsenligt att låta Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård även hantera fall där en veterinär inte rättar sig efter administrativa föreskrifter som inte har samband med behandlingen av ett djur och dels att det inte var motiverat att införa fler straffsanktionerade bestämmelser på området.

Risken att drabbas av en sanktion måste vara handlingsdirigerande även när det gäller de mindre allvarliga överträdelserna om regelverken som helhet ska kunna upprätthållas. När det som i dagsläget i praktiken sällan är förknippat med en (administrativ) sanktion att inte rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret ligger det nära till hands att konstatera att det gällande sanktionssystemet har påtagliga brister. Om mindre allvarliga överträdelser kan passera utan konsekvens riskerar hela systemets trovärdighet att urholkas. För att allmänheten ska ha förtroende för lagstiftningen krävs effektiva sanktioner även för mindre allvarliga överträdelser. Detta gör sig gällande inte minst när det gäller inrapporteringen till djursjukdataregistret. För att öka förtroendet för djursjukdataregistret krävs en tydlig reglering om vad som förväntas av den som ska rapportera in uppgifter till registret, hur uppgifterna i registret hanteras av den registerförande myndigheten samt vad som händer om rapporteringsskyldigheten inte efterlevs.

En viktig förutsättning för att sanktionsavgift ska fungera är att de överträdelser som ska kunna leda till en sanktionsavgift är lätta att konstatera, vilket i sin tur kräver att de bakomliggande materiella handlingsreglerna är klara och tydliga samtidigt som de inte innehåller några subjektiva rekvisit eller annars kräver mer ingående bedömningar eller innefattar ett stort tolkningsutrymme. Regler som typiskt sett kan vara aktuella för ett sanktionsavgiftssystem blir därför sådana regler som är av rent administrativ karaktär. Enligt verkets bedömning är rapporteringsplikten till djursjukdataregistret en sådan typisk bestämmelse som bör kunna omfattas av ett sanktionsavgiftssystem. Detta naturligtvis under förutsättning att regleringen av djursjukdataregistret förtydligas på det sätt som föreslås i den här rapporten.

Jordbruksverket föreslår att det införs en bestämmelse om sanktionsavgift i 7 kapitlet, lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. I bestämmelsen bör bland annat anges:

- Att en sanktionsavgift ska utgå för den veterinär som åsidosätter skyldigheten att rapportera in djursjukdata till Jordbruksverket.
- Vilket belopp som ska utgå samt regler för hur handläggningen av ärenden om sanktionsavgift ska gå till.
- Vilken myndighet som ska besluta om sanktionsavgift.
- När det kan anses vara oskäligt att ta ut avgift.
- Att den avgiftsskyldige ska få tillfälle att yttra sig.
- Att beslut att ta ut sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

6.4.2 Ändamålsenliga grunduppgifter samt förskrivarkoder

Det finns idag ett krav på att den som tillhör djurhälsopersonalen ska meddela när han eller hon byter arbetsplats. Detta krav efterlevs dock inte av alla. Det är vidare ett problem att kravet endast gäller för de veterinärer som är verksamma inom djurens hälso- och sjukvård. Problem kan uppstå när en veterinär till exempel byter arbete från att ha varit verksam inom

djurens hälso- och sjukvård till ett arbete där veterinären inte är verksam inom djurens hälso- och sjukvård. Kravet på att en veterinär ska meddela byte av arbetsplats är otydligt såtillvida att det inte tydligt framgår om även byte från att ha varit verksam inom djurens hälso- och sjukvård till ett arbete där man inte är det ska meddelas. Det kan därmed finnas uppgifter kvar i veterinärregistret som anger att en veterinär fortfarande är verksam inom djurens hälso- och sjukvård trots att han eller hon inte längre är det. Det är inte heller säkert att Jordbruksverket med ledning av arbetsplatsen kan veta vilka djur veterinären tar emot för behandling. Jordbruksverket föreslår därför att veterinärernas skyldighet att till Jordbruksverket lämna uppgifter om arbetsplats med mera bör förtydligas så att innebörden av kravet blir mer ändamålsenligt.

För att med säkerhet veta vilka veterinärer som ska rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret bör en så kallad förskrivarkod införas, motsvarande den som används inom humansjukvården. Verket hänvisar här till den skrivelse som Jordbruksverket med flera myndigheter lämnade över till regeringen tidigare i år.¹¹ Information om förskrivna läkemedel till djur skulle då förslagsvis finnas samlat i ett register hos eHälsomyndigheten vilket i sin tur skulle innebära att förskrivningar av läkemedel till djur skulle kunna följas och kontrolleras. För att Jordbruksverket och länsstyrelserna ska kunna få tillgång till information om förskrivarkoder från eHälsomyndigheten i syfte att kontrollera att veterinärerna rapporterar in erforderliga uppgifter till djursjukdataregistret, krävs ändringar i sekretesslagstiftningen.

6.4.3 Verksamhetstillsyn – hur kan det förbättra inrapporteringen?

Statskontoret har i sin rapport (Statskontoret, 2016) angett att den nuvarande tillsynsmodellen där den enskilde veterinären är föremålet för tillsynen inte är ändamålsenlig eftersom den enbart är riktad mot individer och därmed inte kontrollerar de förutsättningar som råder på arbetsplatsen. Idag kontrolleras alltså inte vilka förutsättningar personalen på en klinik har för att kunna leva upp till lagstiftningens krav. Enligt Statskontoret har sättet för hur en verksamhet sköts och organiseras stor betydelse för möjligheten att säkerställa en god och säker vård. Detta synsätt kan även appliceras på kravet att rapportera in djursjukdata på så sätt att veterinären får tillräckliga förutsättningar för att rapportera in djursjukdata, till exempel att det finns tid avsatt för att rapportera, att det finns ett ändamålsenligt journalföringssystem, med mera. Jordbruksverket anser att det handlar om ansvarsutkrävande på rätt nivå ifråga om till exempel större djurkliniker.

6.5 Ändamålsenlig kommunikation

Jordbruksverkets förslag till åtgärd: Jordbruksverket avser att upprätta och genomföra en kommunikationsplan genom vilken information till och kommunikation med veterinärerna om skyldigheten att rapportera in djursjukdatauppgifter till Jordbruksverket säkerställs.

Jordbruksverket har även för avsikt att upprätta en plan avseende kommunikation av djursjukdata för att på bästa sätt nyttja registrets data i det förebyggande djurhälso- och antibiotikaresistensarbete, i exportsammanhang, för mervärdeskommunikation med mera.

¹¹ Skrivelsen finns i Jordbruksverkets diarium, dnr 4.1.2-2018-102023 ”Hemställan om åtgärder för att säkerställa tillgång till uppgifter om försäljning av antibiotika till djur”.

Skälen för Jordbruksverkets förslag till åtgärd:

6.5.1 Hjälpa veterinärerna att göra rätt

Informationen till veterinärerna om deras rapporteringsskyldighet och viktiga roll som uppgiftslämnare behöver säkerställas. Det handlar här om att även ge något tillbaka till den enskilda veterinären. Jordbruksverket vill att samtliga berörda aktörer ska se djursjukdata som ett verktyg i till exempel det förebyggande djurhälsoarbetet. För den enskilda veterinären kan det handla om att kunna inhämta statistik på olika nivåer (gårdsnivå, nationell nivå, etc.) för att nyttja i sitt djurhälsoarbete, för att kommunicera till och motivera djurhållare att vidta åtgärder osv. Sammanfattningsvis innebär djursjukdata för den enskilda veterinären bland annat att hen kan

- se och följa sin egen läkemedelsförbrukning/-användning, även i förhållande till kollegor
- följa sitt arbete i sina besättningar, se sammanställda data på olika diagnoser med mera, göra jämförelser med andra besättningar
- använda underlaget i rådgivning gentemot djurhållare.

Insatsen från veterinärerna att rapportera in djursjukdatauppgifter ger underlag för att motverka antibiotikaresistens. Det bidrar också till att Sverige som land kan verifiera djurhälso- och sjukdomsläget vilket till exempel kan få effekt i export arbetet. Sammantaget kan insatsen bidra till ökad konkurrenskraft för animaliesektorn.

Av kommunikationsplanen ska tydligt framgå *när och hur* kommunikationen ska ske samt *vad* som ska kommuniceras. På Jordbruksverket finns en genomarbetad process och mall för att upprätta och följa upp en sådan plan. Inom ramen för detta arbete ser verket ett behov av att se över på vilka sätt kommunikationen ska ske. Människor tar till sig kunskap och information på olika sätt vilket måste beaktas. Det kan handla om att ta fram instruktionsfilmer, hålla webinarier med mera (audiovisuellt lärande). Det mer traditionellt tryckta materialet ska självklart samtidigt finnas tillgängligt. Andra kommunikationsvägar är att Jordbruksverket deltar på olika konferenser, använder veterinär- och lantbruksmedia på ett klokt sätt med mera.

Eftersom det är flera myndigheter och organisationer involverade i arbetet med djursjukdata så är det viktigt att kommunikationen görs i samråd med dessa, inte minst gäller det länsstyrelserna.

6.5.2 Djursjukdatas potential måste tas tillvara

Det råder inget tvivel om att djursjukdata är ett verktyg med potential att bidra till det nationella djurhälsoarbetet, sjukdomsövervakningen samt kommunikationen av de svenska mervärdena. Det är också ett verktyg för att följa läkemedelsanvändningen, och då särskilt användningen av antibiotika. Djursjukdata bidrar även till möjligheten att utvärdera veterinärernas följsamhet gentemot uttalade behandlingsstrategier (rationell läkemedelsanvändning).

Jordbruksverkets avsikt är att djursjukdata ska ha en given plats i allt det arbete som företas inom animaliesektorn. Inte minst kan djursjukdataregistrets uppgifter (sammanställd statistik över till exempel antibiotikaanvändningen eller uppgifter som visar på frånvaro av en viss sjukdom) användas både för att stödja livsmedelsstrategiarbetet liksom export arbetet.

Djursjukdata kan också utgöra beslutsunderlag, till exempel vid Jordbruksverkets årliga utlysning och beslut om anslagsmedel kopplat till smittskydd och förebyggande djurhälsovård. Med tillförlitliga uppgifter i registret får också forskningen en större användning av djursjukdata. Ett förbättrat och ändamålsenligt register bidrar också till möjligheten att till exempel årligen publicera en tillförlitlig bild av djurhälsoläget i Sverige. Registret gör det också möjligt att följa trender och vidta åtgärder när så är påkallat.

Jordbruksverket har för avsikt att fortsätta dialogen med till exempel näringen och berörda branscher i syfte att undersöka mer i detalj på vilket sätt djursjukdata kan komma till användning i respektive produktionsgren.

7 Författningsförslag

Nedan följer utredningens författningsförslag mot bakgrund av det som har framförts och analyserats i tidigare kapitel samt mer utförligt i bilaga 2. Författningsförslagen har förts in i redan existerande lagstiftning på så sätt att föreslagna nya bestämmelser samt tillägg till redan existerande bestämmelser är skrivna i kursiv stil.

7.1 Ändringar i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag skall tillämpas på

1. kartläggning och kontroll av smittsamma djursjukdomar,
2. kontroll av rests substanser och andra ämnen i djur och djurprodukter,
3. märkning och registrering av djur,
4. åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar, samt
5. *övervakning och kontroll av djurhälsa.*

...

Hälsoövervakning, uppgifter om läkemedelsanvändning och villkor för livdjursförsäljning

...

Allmänt djursjukdataregister

6 a § Jordbruksverket ska föra ett för landet centralt register (djursjukdataregistret) över de uppgifter som veterinärer rapporterar in enligt 2 kap. 1 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Registret får användas för

1. *sjukdoms- och läkemedelsövervakning,*
2. *uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård,*
3. *offentlig kontroll och tillsyn,*
3. *forskning och epidemiologiska undersökningar, samt*
4. *framställning av statistik.*

Syftet med insamlingen av djursjukdatauppgifter är att följa trender och förändringar i sjukdoms- och djurhälsoläget och läkemedelsanvändningen med målet att säkerställa en god djurhälsa och rationell läkemedelsanvändning.

6 b § Jordbruksverket är personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i djursjukdataregistret.

6 c § Jordbruksverket får i djursjukdataregistret utföra automatiserad behandling av personuppgifter för ändamålen

1. *sjukdoms- och läkemedelsövervakning,*
2. *uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård,*
3. *offentlig kontroll och tillsyn,*
3. *forskning och epidemiologiska undersökningar, samt*
4. *framställning av statistik.*

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i första stycket får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag eller förordning.

Personuppgifter som behandlas enligt första stycket får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

6 d § I djursjukdataregistret får endast behandlas sådana uppgifter om den som omfattas av veterinärs rapporteringsskyldighet enligt 2 kap. 1 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som behövs för de ändamål som anges i 6 d §.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i djursjukdataregistret.

6 e § Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur djursjukdataregistret om länsstyrelserna begär det för verksamhet som avser tillsyn över djurhälsopersonal enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Regeringen får meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta, om att även en annan myndighet har rätt att få uppgifter ur registret.

6 f § I det Jordbruksverket har delegerat den offentliga kontrollen till länsstyrelsen ska Jordbruksverket lämna uppgifter ur djursjukdataregistret om länsstyrelserna begär det för verksamhet som avser kontroll av djurhållares användning av veterinärmedicinska preparat och homeopatika till djur som hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls enligt lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

6 g § Utlämnande genom direktåtkomst till uppgifter som behandlas i djursjukdataregistret är endast tillåten i den utsträckning som anges i denna lag eller i förordning som har meddelats med stöd av denna lag.

6 h § Direktåtkomst till uppgifter i djursjukdataregistret får medges länsstyrelserna i den utsträckning det behövs för verksamhet som avser tillsyn över djurhälsopersonal enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Sådan åtkomst ska vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

6 i § Direktåtkomst till uppgifter i djursjukdataregistret får medges länsstyrelserna i den utsträckning det behövs för verksamhet som avser offentlig kontroll av djurhållares användning av veterinärmedicinska preparat och homeopatika till djur som hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls enligt lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. Sådan åtkomst ska vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

6 j § Personuppgifter som behandlas i djursjukdataregistret ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges i 6 d §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta, om

- 1. att personuppgifter får bevaras för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål, och*
- 2. att gallring av personuppgifter ska ske senast vid en viss tidpunkt.*

7.2 Ändringar i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

Hälsövervakning, uppgifter om läkemedelsanvändning och villkor för livdjursförsäljning

...

Allmänt djursjukdataregister

8 a § Djursjukdataregistret får endast innehålla följande personuppgifter:

1. (Personuppgifter kopplade till rapporterande veterinär)...
2. (Personuppgifter kopplade till berörd djurhållare)...

8 b § Felaktigheter eller ofullständigheter i de uppgifter som lämnas in till Jordbruksverket ska rättas av Jordbruksverket efter samråd med den rapporterande veterinären.

8 c § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om de krav på säkerhetsåtgärder som ska gälla vid sådan direktåtkomst som avses i 6 f och 6 g lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

7.3 Ändringar i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

2 kap. Skyldigheter och ansvar för djurhälsopersonal m.fl.

...

1 a § En veterinär som vid en förrättning vidtar eller föreskriver åtgärder i samband med undersökning eller förskriver åtgärder i samband med undersökning eller behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, ska i den utsträckning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, senast en månad efter att ha journalfört en behandling, dock senast tre månader efter behandlingstillfället, rapportera förrättningen till djursjukdataregistret (uppgiftsskyldighet).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska rapporteras samt omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om insamling, bearbetning och registrering av de uppgifter som rapporteras in enligt första stycket.

...

8 kap. Straffbestämmelser och överklagande m.m.

...

Sanktionsavgifter

5 a § En sanktionsavgift om 2 000 kr ska betalas av den veterinär som åsidosätter skyldigheten att rapportera förrättningar till djursjukdataregistret enligt 2 kap. 1 a §.

En sanktionsavgift ska tas ut för varje tillfälle som en veterinär åsidosätter rapporterings-skyldigheten enligt första stycket.

En sanktionsavgift enligt första stycket ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Avgiften behöver dock inte tas ut om det vore oskäligt med hänsyn till

- 1. sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand eller genom att uppdra åt någon annan göra det som ålegat den avgiftsskyldige,*
- 2. att överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka, eller*
- 3. vad den avgiftsskyldige har vidtagit för åtgärder efter överträdelsen för att undvika att den upprepas.*

Avgiften enligt första stycket tillfaller staten.

5 b § Länsstyrelsen beslutar om sanktionsavgift enligt 5 a §.

Innan länsstyrelsen beslutar om sanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig. Om så inte har skett inom två år från det att överträdelsen skedde får någon sanktionsavgift inte beslutas.

Ett beslut om att ta ut en sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

En sanktionsavgift ska betalas till Kommerskollegiet efter särskild betalningsuppsmaning.

En beslutad sanktionsavgift faller bort om beslutet inte har verkställts inom fem år från det att beslutet har fått laga kraft.

...

11 § Jordbruksverkets eller länsstyrelsens beslut i ett särskilt fall får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om beslutet gäller

1. legitimation, särskilt tillstånd att utöva yrke, godkännande och specialistkompetens enligt 3 kap.,
2. föreläggande enligt 5 kap. 7 §, eller
3. sanktionsavgift enligt 8 kap. 5 a §.

Andra beslut av Jordbruksverket eller länsstyrelsen enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

12 § Beslut som Jordbruksverket, länsstyrelsen eller allmän förvaltningsdomstol meddelar med stöd av denna lag gäller omedelbart om inte annat bestäms. *Detta gäller dock inte beslut om sanktionsavgift.*

7.4 Ändringar i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

2 kap. Skyldigheter och ansvar för djurhälsopersonal

3 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 2 kap. 1 a § första stycket lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård när det gäller vilka uppgifter som ska rapporteras till djursjukdataregistret.

4 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om vad veterinärer ska iaktta ifråga om rapporteringen till djursjukdataregistret.

8 Konsekvensbeskrivning av föreslagna författningsändringar

Skälen och alternativen till de föreslagna författningsändringarna har vi dels redovisat övergripande i rapporten under respektive avsnitt i kapitel 7 där författningsändringarna beskrivs och dels i detalj i bilaga 2.

Inledningsvis vill Jordbruksverket påtala att de föreslagna författningsändringarna inte innebär införandet av ett nytt register utan att ett redan befintligt register kommer att regleras. Konsekvenserna för Jordbruksverket som registeransvarig och registerhållande myndighet beskrivs därför utifrån Jordbruksverkets förslag som helhet avseende de förbättringsåtgärder som behöver genomföras för att djursjukdataregistret ska kunna leverera till exempel nödvändig statistik (förbättrad systemlösning). Detsamma gäller rapporteringsskyldigheten för veterinärer, som redan är reglerad idag men inte på ett adekvat sätt. Det är alltså inte tal om att påföra veterinärer några nya krav men i och med den förändrade regleringen av rapporteringsskyldigheten blir det tydligare för alla veterinärer vilken skyldighet de har. Det kan innebära att det för de veterinärer som idag inte lever upp till rapporteringskravet, kan komma att uppfatta det som ett nytt krav och att en ny administrativ börda påförs dem. Det är med detta utgångsläge vi beskriver konsekvenserna för veterinärer.

Förslaget om att införa sanktionsavgift är nytt och konsekvenserna beskrivs i avsnitt 8.2.

8.1 Konsekvenser för Jordbruksverket som registerhållande myndighet

Huvudsakligen medför djursjukdataregistret konsekvenser för Jordbruksverket i form av kostnader för förvaltning av registret. Därutöver kommer det att medföra kostnader för att utveckla registret och systemlösningen som omger registret, så att registret uppfyller de syften som angetts.

Jordbruksverkets fortlöpande kostnader för förvaltningen av djursjukdataregistret var totalt cirka 0,5 miljoner kronor årligen under åren 2017–2018. Verket uppskattar att kostnaden för förvaltning av registret även fortsättningsvis kommer ligga på ungefär samma nivå. Kostnaden för utvecklingen av en förbättrad systemlösning är svår att uppskatta i nuläget. Den planerade förstudien *Ändamålsenlig inrapportering av djursjukdata*, har bland annat i uppdrag att göra en sådan uppskattning. Det är med stor sannolikhet tal om en relativt hög initial kostnad som Jordbruksverket kan komma att behöva äska särskilda medel för.

8.2 Konsekvenser för veterinärer

Ett rapporteringskrav med sanktioner för de som inte uppfyller kravet kommer att innebära ökade kostnader för veterinärer. De veterinärer som tidigare inte har gjort rapporteringen kommer att behöva lägga arbetstid på att rapportera eller investera i journalföringssystem som automatiskt kan generera textfiler för rapporteringen. För veterinärer som fortsatt inte gör rapporteringen enligt uppställda krav kan ekonomiska sanktioner också innebära ökade kostnader för verksamheten. Jordbruksverkets förslag kan därför förväntas innebära ökade

kostnader för veterinärer som i dagsläget inte rapporterar djursjukdata enligt gällande krav. De ökade kostnaderna behöver dock nödvändigtvis inte innebära negativa ekonomiska nettoeffekter för de berörda veterinärerna. Om de kan passera vidare sina ökade kostnader till djurhållare genom höjda priser för veterinära tjänster kommer förändringen ha en förhållandevis neutral ekonomisk effekt för veterinärer och främst istället innebära ekonomiska konsekvenser för djurhållare.

8.2.1 Hur många veterinärer skulle beröras av förslaget?

Alla veterinärer som omfattas av kravet på rapportering av läkemedelsbehandlingar på djurslagen nötkreatur, får, get, ren, gris, fjäderfä, fisk, hägnat vilt och häst berörs av de nu aktuella författningsförslagen. Det finns idag ingen möjlighet att kontrollera hur många veterinärer som arbetar med livsmedelsproducerande djur och som därför borde rapportera in djursjukdatauppgifter till Jordbruksverket. Enligt uppgifter från Vet@ fanns det totalt ca 5 000 verksamma legitimerade veterinärer i Sverige och under perioden 1 juli 2017 till 30 juni 2018 så rapporterade sammanlagt 1 062 veterinärer in behandlingar till djursjukdataregistret. Antalet rapporterade veterinärer ställt i relation till antalet verksamma legitimerade veterinärer skulle därmed innebära att endast cirka 20 procent av berörda veterinärer i nuläget rapporterar djursjukdata enligt gällande krav. Det är dock inte rimligt att anta att samtliga cirka 5 000 verksamma legitimerade veterinärer gör läkemedelsbehandlingar på livsmedelsproducerande djur som ska rapporteras in till Jordbruksverket. Det är sannolikt betydligt färre veterinärer som berörs av kravet på att rapportera läkemedelsbehandlingar på livsmedelsproducerande djur.

Ett sätt för att försöka uppskatta antalet berörda veterinärer är att titta på hur många anläggningar (produktionsplatser) som det finns rapporterade förrättningar på i Vet@ och ställa den summan i relation till det totala antalet besättningar av respektive djurslag i landet. Det finns dock inte tillfredsställande registeruppgifter om totala antalet besättningar för samtliga djurslag vilket innebär att det inte går att göra den aktuella uppskattningen för samtliga djurslag. Jordbruksverket har tillgång till registeruppgifter över antal aktiva besättningar för nötkreatur, gris, får och get. Tabell 1 visar antalet enskilda produktionsplatser inom djurslagen nötkreatur, gris, får och get som det rapporterades förrättningar på mellan 1 juli 2017 och 30 juni 2018. I tabellen finns även uppgifter om det totala antalet aktiva besättningar i de olika djurslagen den 31 december 2018, samt avslutningsvis uppgift om hur stor procentandel som andelen produktionsplatser med rapporterade förrättningar utgjorde av det totala antalet besättningar.

Tabell 1 *Antalet produktionsplatser med nötkreatur, gris, får respektive get som det finns rapporterade förrättningar på i Vet@ under perioden 2017-07-01 – 2018-06-30, det totala antalet registrerade besättningar inom de olika djurslagen den 31 december 2018, samt procentandelen som rapporterade produktionsplatser utgör av det totala antalet besättningar*

Djurslag	Nötkreatur	Gris	Får	Get
<i>Antal produktionsplatser som det finns rapporterade förrättningar från</i>	11 765	1 014	3 152	150
<i>Totalt antal registrerade besättningar</i>	18 241	4 897	14 323	2 528
<i>Procentandel antal rapporterade av antal registrerade produktionsplatser</i>	64 procent	21 procent	22 procent	6 procent

Som framgår av tabellen är det stor variation i hur stor andel som antalet produktionsplatser med rapporterade förrättningar utgör av det totala antalet registrerade besättningar i de fyra

djurslagen. Andelen varierar från 64 procent för nötkreatur till 6 procent för getter. Det kan därmed bli lite missvisande att göra ett rakt genomsnitt av de fyra djurslagen, men för syftet i detta sammanhang bedöms det tillräckligt att göra ett totalt genomsnitt över de fyra djurslagen. Sammanlagt finns det 15 195 rapporterade produktionsplatser med förrättningar, samt totalt 39 989 besättningar i de fyra djurslagen. I genomsnitt finns det därmed rapportering från produktionsplatser med förrättningar för cirka 38 procent av besättningarna i de fyra djurslagen.

För övriga djurslag finns inte tillfredsställande data för att göra motsvarande uppskattning för dessa djurslag. Utredningen gör därför ett något förenklat antagande om att andelen rapporterade veterinärer är lika hög i dessa övriga djurslag som i de fyra djurslagen som används för uppskattningen ovan (dvs. nötkreatur, gris, får och get). Det finns ett antal möjliga felkällor i beräkningarna ovan. En stor osäkerhet är hur stor andel besättningar som det har gjorts läkemedelsbehandlingar hos. I dessa beräkningar antas att det har genomförts behandlingar hos samtliga besättningar i landet vilket sannolikt är en överskattning som i så fall skulle innebära att den uppskattade andelen rapporterade veterinärer blir underskattad, men i avsaknad av mer tillfredsställande uppgifter bedömer utredningen att det är rimligt att anta att det är cirka en tredjedel (det vill säga cirka 33 procent) av berörda veterinärer som rapporterar djursjukdata enligt gällande krav i dagsläget.

8.2.2 Hur stor blir kostnadsökningen för berörda veterinärer?

Administrativ kostnad för manuell inmatning

Den huvudsakliga kostnad som uppstår för veterinärerna vid ökad rapportering är en administrativ kostnad för att rapportera in uppgifterna till djursjukdataregistret. Oavsett hur veterinären väljer att rapportera så måste den ladda upp eller skicka in sin rapportering till Jordbruksverket. Även för veterinärer som använder ett journalföringssystem finns det därmed ett manuellt steg i rapporteringen där veterinären tar ut en textfil ur journalföringssystemet och laddar upp denna textfil till Jordbruksverkets e-tjänst. Detta steg av rapporteringen anser utredningen dock vara så pass liten i detta sammanhang att det bortses från den manuella uppladdningen av filen i beräkningarna nedan. Förutsatt att det inte finns felaktiga uppgifter i den textfil som genereras från journalföringssystemen bör steget att ladda upp textfilen inte vara någon stor administrativ börda för veterinärerna.

Vid manuell inmatning i pappersblankett eller i e-tjänst (genom en Excelfil) blir kostnaden för veterinären därmed den arbetstid som det tar att mata in rapporteringen. För att uppskatta tidsåtgången för veterinärer för att göra rapporteringen har utredningen gjort en enkel tidsstudie där en anställd på Jordbruksverket har fyllt i den aktuella rapporteringen. Tiden mättes på inmatningar efter att den anställde hade fått göra ett visst antal inmatningar för att studien bäst skulle efterlikna situationen där en veterinär som har erfarenhet av att göra rapporteringen ska göra inmatningen. Baserat på resultaten i tidsstudien anser utredningen att är det rimligt att anta att rapporteringen kan kräva ungefär 6 minuter per förrättning (manuell inmatning i pappersblankett eller i Excelfil).

En rimlig kostnad för en timmas arbete hos såväl småföretagare som privatpersoner bedöms vara ungefär 800-1 000 kronor (i arbetskostnad hos företag samt som alternativkostnad hos berörda privatpersoner). Timkostnaden för en veterinär antas därför till cirka 800–1 000 kronor.

Under perioden 1 juli 2017 till 30 juni 2018 så rapporterade 1 062 veterinärer in totalt 268 686 förrättningar till djursjukdata. Detta ger ett totalt genomsnitt på 253 förrättningar per veterinär och år. Givet en inmatningstid på 6 minuter per förrättning kan den genomsnittliga tiden för rapporteringen uppskattas till cirka 25 timmar per veterinär och år.

Många av veterinärerna rapporterade dock genom att generera textfilen för rapporteringen ur sina journalföringssystem vilket innebär att rapporteringen inte tar någon extra tid för veterinärerna utöver den tid de lägger på sin ordinarie journalföring. Exempelvis använder Distriktsveterinärerna denna lösning och de utgör uppskattningsvis cirka en fjärdedel (drygt 230) av de rapporterade veterinärerna.

Vid en uppskattning av en genomsnittlig tid och arbetskostnad för rapporterade veterinärer bör så långt som möjligt enbart beaktas de veterinärer som lägger arbetstid på rapporteringen, det vill säga de som rapporterar manuellt på pappersblankett eller genom att fylla i en Excel-fil som sedan överförs till en textfil som laddas upp till Jordbruksverkets e-tjänst. Jordbruksverkets statistik visar att av de 268 686 rapporterade behandlingarna under den aktuella perioden gjordes 38 311 via manuell inmatning från pappersblankett, det vill säga drygt 14 procent av rapporteringen. Det var sammanlagt 414 veterinärer som gjorde rapporteringen via pappersblankett vilket innebär att bland de veterinärer som gjorde rapporteringen på detta sätt så rapporterades i genomsnitt cirka 93 ärenden per veterinär.

Den andra typen av rapportering som främst kan förväntas kräva arbetstid från veterinären är rapporteringen via manuell inmatning i Excel-fil. I tillgänglig statistik går det emellertid inte att särskilja rapportering som gjorts genom att fylla i en Excel-fil från mer automatisk rapportering via journalföringssystem. Det går därmed inte att beräkna hur många ärenden som rapporteras manuellt genom Excel-filen.

Som en indikation på hur många ärenden som kan rapporteras av veterinärer som har rapportering via journalföringssystem kan nämnas att Distriktsveterinärernas drygt 230 veterinärer totalt rapporterade 99 624 behandlingar under den aktuella perioden. Enligt beskrivning ovan gör Distriktsveterinärerna all sin rapportering genom sitt journalföringssystem och rapporteringen kräver därmed inte extra arbetstid för Distriktsveterinärerna (utöver momentet att ladda upp de textfiler som genereras från systemet). Om man räknar bort Distriktsveterinärernas förrättningar från det totala antalet förrättningar återstår 169 062 förrättningar fördelat på ca 830 veterinärer vilket därmed ger cirka 204 förrättningar per veterinär utanför Distriktsveterinärerna under den aktuella perioden. Även bland de återstående 830 veterinärerna utanför Distriktsveterinärerna finns det sannolikt många veterinärer som rapporterar genom automatiska journalföringssystem och därmed inte lägger extra tid på rapportering utöver tiden att ladda upp textfiler hos Jordbruksverket. I de fall rapporteringen sker genom ViLA behöver veterinären heller inte göra någon egen ifyllnad av rapporteringsuppgifter. Där fyller istället djurhållarna själva i uppgifterna till rapporteringen och veterinären behöver bara kontrollera att uppgifterna har fyllts i korrekt. Utredningen antar därför att ViLA-rapporteringen heller inte kräver någon betydande tid för veterinären.

I avsaknad av data över hur många av de aktuella veterinärerna som rapporterar via journalföringssystem respektive genom ViLA dras ett genomsnitt över samtliga återstående veterinärer vid sidan av Distriktsveterinärerna. Den uppskattade administrativa kostnaden per veterinär nedan bör dock ses som något överskattat givet att den baseras även på förrättningar hos veterinärer som sannolikt inte har någon administrativ kostnad för själva rapporteringen som följd av att de inte behöver lägga så mycket tid på rapporteringen.

Under antagande om 204 förrättningar per veterinär och år kan det därmed antas att varje veterinär lägger drygt 20 timmar per år på rapporteringen.¹² Med en timkostnad på 800–1 000 kronor kan den administrativa kostnaden för inrapporteringen till djursjukdataregistret därmed antas bli cirka 16 000–20 000 kronor per veterinär och år. Det bör dock poängteras att det finns viss osäkerhet i uppskattningen som bara baseras på ett genomsnitt över samtliga rapporterade veterinärer. Vissa veterinärer kan förväntas rapportera fler förrättningar än genomsnittet, andra färre än genomsnittet, se även nedan.

Enligt beskrivning ovan är det omöjligt att göra en tillfredsställande uppskattning av vad den totala kostnaden kan bli för rapporteringsskyldiga veterinärer i Sverige på grund av att det saknas uppgifter om hur många veterinärer som arbetar med livsmedelsproducerande djur och därmed skulle behöva rapportera in uppgifter till registret. Men en uppskattad kostnad om 16 000–20 000 kr per veterinär för det antal veterinärer som under ovan angivna uträkning har rapporterat skulle ge en total kostnad på cirka 13–17 miljoner kronor för de veterinärer som i nuläget rapporterar enligt gällande krav.

Under antagande om att det är cirka 33 procent av berörda veterinärer som rapporterar enligt nuvarande krav kan den förväntade totala administrativa kostnaden för veterinärer som i nuläget inte rapporterar uppskattas till i cirka 39–51,5 miljoner kronor om samtliga dessa veterinärer skulle börja rapportera enligt krav som följd av Jordbruksverkets föreslagna förändring.

Den uppskattade administrativa kostnaden på cirka 39–51,5 miljoner kronor baseras på ett antagande om att de veterinärer som i nuläget inte rapporterar djursjukdata i genomsnitt utför lika många förrättningar som de veterinärer som rapporterar enligt nuvarande krav. Detta antagande kan ifrågasättas baserat på att många av de veterinärer som i nuläget inte rapporterar sannolikt är mindre verksamheter som inte handlägger lika många ärenden per år som veterinärer i större verksamheter. Den uppskattade administrativa kostnaden är därför sannolikt något överskattad för de veterinärer som i nuläget inte rapporterar djursjukdata.

Kostnad för journalsystem för rapportering

Som framgår under avsnitt 6.2 planerar Jordbruksverket för att ytterligare underlätta automatisk överföring av journaluppgifter från externa journalföringssystem. Fler och fler veterinärer använder sig av sådana digitala system och eftersom journalföring är ett krav som redan rör alla veterinärer, kommer en på sikt förbättrad systemlösning för automatisk överföring till djursjukdataregistret innebära att den administrativa bördan för rapporteringsskyldigheten blir liten. Den minskade administrativa bördan kommer i så fall istället övergå till en kostnad för veterinärerna för att införskaffa ett journalföringssystem. Många av de veterinärer som i dagsläget gör rapporteringen manuellt kan sannolikt även behöva införskaffa annan utrustning för journalföringen utöver själva journalföringssystemet (exempelvis kompatibel datorutrustning, utrustning för nätverkssystem etc.), men som följd av att det är mycket svårt att göra generella antaganden för sådana ytterligare kostnader bortses det från eventuella ytterligare kostnader i det här sammanhanget.

Inom ramen för utredningen har det inhämtats prisinformation för journalföringssystem från olika systemleverantörers hemsidor. Denna information visar att det finns viss prisspridning mellan olika system, och prissättningen är generellt strukturerad på så sätt att det finns ett grunderbudande som veterinärer sedan kan köpa olika tilläggstjänster till. Det är därför svårt att göra en detaljerad prisanalys av systemen, men baserat på informationen på olika leverantörers hemsidor bedöms ett journalföringssystem kosta cirka 800–1 000 kronor per

---

¹² $\frac{6 \times 204}{60} = 20,4$ timmar

månad för en veterinär. Om det är flera veterinärer på samma klinik som gemensamt använder systemet kan priset per veterinär dock bli lägre. Under antagande om en månadskostnad på cirka 800–1 000 kronor skulle den årliga kostnaden för ett journalföringssystem bli cirka 9 600–12 000 kronor för en veterinär. Det bör dock poängteras att systemet kommer kunna användas för flera ärenden varför den sammanlagda kostnaden kan slås ut på många olika uppdrag, se även nedan. Journalföringssystemen har många andra användningsområden utöver rapporteringen av läkemedelsbehandlingar till Jordbruksverket och systemen kan därmed förenkla administrationen för verksamheten på många sätt, men om systemen skulle inhandlas som följd av Jordbruksverkets förslag till förändrat krav på rapportering av djursjukdata är det ändå rimligt att se det som en konsekvens och en kostnad som uppstår som följd av förslaget.

Det bedöms rimligt att anta att flertalet av de veterinärer som i dagsläget inte rapporterar djursjukdata inte har tillgång till journalföringssystem då det skulle det vara mycket enkelt för dem att rapportera redan i nuläget om de hade tillgång till system för rapportering. Under antagande om att det är cirka 2 000 veterinärer som ska börja rapportera för att slippa ekonomiska sanktioner enligt Jordbruksverkets förslag skulle den totala årliga kostnaden kunna bli cirka 19–24 miljoner kronor om alla de berörda veterinärerna införskaffade journalföringssystem för att göra rapporteringen. Det är dock inte sannolikt att samtliga berörda veterinärer kommer att välja att införskaffa ett journalföringssystem. Många av de berörda veterinärerna kan istället förväntas göra det manuellt med den kostnad i form av arbetstid som beskrivs ovan.

8.2.3 Ökade kostnader för veterinärer ger högre priser för djurhållare

Jordbruksverkets förslag kan därmed förväntas innebära ökade kostnader och ökad administrativ börda för veterinärer som tidigare inte har rapporterat enligt gällande krav på djursjukdata. Förslaget kommer alltså innebära konsekvenser för berörda veterinärer, men det behöver dock inte innebära negativa ekonomiska effekter för just de berörda veterinärerna. Om veterinärerna istället kan passera ner ökade kostnader på sina kunder, det vill säga djurhållarna, genom ökade priser skulle de negativa ekonomiska effekterna istället uppstå för kunderna.

Det är inte säkert att ett företag alltid kan passera ner ökade kostnader till sina kunder genom högre priser. Ofta kan företag bara passera en del av kostnadsökningar till sina kunder. Etablerad ekonomisk teori redogör för ett antal olika marknadsförutsättningar som kan påverka företags möjligheter att passera ner kostnadsökningar till sina kunder.

Konkurrensverket publicerade 2018 en studie över hur marknaden för djursjukvård och marknaden för djurförsäkringar påverkar varandra (Konkurrensverket, 2018). I rapporten analyseras bland annat prissättning och andra marknadsförutsättningar inom djursjukvård. Den aktuella rapporten fokuserar på djursjukvård för sällskapsdjur vilket gör att det är svårt applicera samtliga slutsatser i rapporten även på livsmedelsproducerande djur men vissa av de förutsättningar som beskrivs i rapporten kan även ha relevans gällande veterinärtjänster för livsmedelsproducerande djur. Konkurrensverket finner bland annat att det finns en ganska låg pristransparens inom veterinära tjänster på så sätt att det ofta kan vara svårt för kunder att jämföra olika veterinärers priser för en behandling. Konkurrensverket beskriver även att kunderna har en hög efterfrågan och stark betalningsvilja för veterinära tjänster. Båda dessa aspekter kan antas gälla även för djurhållare av livsmedelsproducerande djur. Djurens hälsa är av central betydelse för djurhållarnas inkomster i livsmedelsproduktionen och djurhållarna kan därmed förväntas ha en stark betalningsvilja för veterinärtjänsterna, och även gällande livsmedelsproducerande djur kan det ofta vara svårt för djurhållare att jämföra olika

veterinärers pris för en behandling och välja det för djurhållaren mest kostnadseffektiva erbjudandet.

Mot denna bakgrund bedömer Jordbruksverket att det är troligt att ökade kostnader hos veterinärerna i hög grad kommer att passeras ner till djurhållarna. Det är därmed sannolikt att ett strängare rapporteringskrav med sanktionsmöjligheter huvudsakligen kommer att ge ekonomiska konsekvenser för djurhållare snarare än för veterinärer, vilket därmed kan få konsekvenser för djurhållarnas konkurrenskraft om ökade veterinärkostnader leder till lägre inkomster.

Om kostnaden slås ut på många djurhållare istället för veterinärerna får det dock även följden att kostnaden per djurhållare blir förhållandevis liten. Kostnaden för veterinärens arbetstid för manuell inmatning av en förrättning uppskattas till cirka 80–100 kronor.¹³ En djurhållare kan förvisso ha flera förrättningar per år men det blir ändå en förhållandevis liten kostnad per djurhållare. Om rapporteringen i högre grad kan automatiseras med journalsystem kan kostnaden för djurhållaren också minskas kraftigt. Även om veterinärens kostnad för att införskaffa ett sådant journalsystem också kan påföras djurhållarna genom högre priser så kan en mer automatiserad process i längden innebära lägre arbetskostnader för veterinären och därmed lägre veterinärkostnader för djurhållarna. Om veterinärer kan fördela kostnaden för systemen på många kunder kan kostnadsökningen per kund även bli förhållandevis liten.

8.3 Införandet av sanktionsavgift

Jordbruksverket föreslår en författningsändring för sanktioner och för den ändringen kan det också uppstå administrativa kostnader i rättssystemet hos kontrollmyndigheter och domstolar som kan komma att hantera ärenden där personer inte har rapporterat in uppgifter eller har registrerat felaktiga uppgifter.

För veterinärer som inte har rapporterat läkemedelsbehandlingar till djursjukdataregistret kan sanktionsavgiften innebära en ekonomisk börda som är högre än den som idag kan drabba veterinärer i form av föreläggande med vite från länsstyrelsen. Den tidsåtgång som kan gå åt för veterinärer som inte har följt reglerna och drabbas av en sanktionsavgift är att betala avgiften, alternativt att överklaga beslutet. Denna tidsåtgång bedöms vara relativt liten men kan variera. Enligt beskrivning ovan bedöms ökade kostnader för veterinärer kunna leda till högre priser för berörda djurhållare, detta gäller även för kostnader som veterinärer kan få för sanktionsavgifter eller kostnader för att överklaga sanktionsbeslut. Den föreslagna sanktionsförändringen medför inte några andra kostnader för veterinärerna och de bedöms inte behöva vidta några andra förändringar i sin verksamhet utöver de förändringar som följd av rapporteringskravet som beskrivs i föregående avsnitt.

Förslaget om sanktionsavgifter innebär att länsstyrelserna ska fatta beslut om sanktionsavgifter. Det är svårt att bedöma hur många sanktionsavgifter som kommer att beslutas men det kan konstateras att det område som kommer att överföras till ett system med sanktionsavgifter är begränsat. Även om det föreslagna systemet har utformats så att ärenden om sanktionsavgifter ska kunna avgöras enkelt och snabbt så bedöms systemet medföra ett visst ökat arbete för kontrollmyndigheterna. Införande av sanktionsavgifter för utebliven registrering kan bland

---

¹³ $\left(\frac{6}{60}\right) \times 800$ respektive $\left(\frac{6}{60}\right) \times 1\,000$

annat komma att kräva förbättringar i register, rutiner och samsyn inom och emellan myndigheterna.

För Jordbruksverket kan förslaget som rör sanktionsavgifter inledningsvis komma att innebära en ökad tidsåtgång i form av till exempel utbildningsinsatser och framtagande av vägledning. Detta arbete uppskattas till cirka 300 timmar det vill säga en kostnad på cirka 200 000 kr.

8.4 Djursjukdata – till nytta för samhället

Som framgår av konsekvensbeskrivningen ovan medför förslagen i den här rapporten kostnader för veterinärer och sannolikt även för djurhållare. Eftersom det är många aktörer som berörs av förslagen blir summan per individ ändå relativt liten. Jordbruksverket anser att kostnaderna vägs upp av de positiva effekterna för samhället i stort. Utredningen vill framhålla följande exempel på positiva effekter.

Djursjukdata bidrar till bättre uppföljning och kontroll över läkemedelsanvändningen och djurhälsoläget i den svenska livsmedelsproduktionen. Läkemedelsanvändning på livsmedelsproducerande djur har blivit en allt viktigare fråga i samhällsdebatten. En viktig del i en hållbar produktion av säkra livsmedelsprodukter som kan attrahera kunder både i Sverige och utomlands är därmed att kunna kommunicera att livsmedlen är säkra att använda till exempel ur aspekten att minska risken för rests substanser av läkemedel i livsmedlen. En bra uppföljning av läkemedelsanvändningen kan därför vara ett viktigt verktyg i att verifiera en säker läkemedelsanvändning och en god djurhälsa i den svenska livsmedelsproduktionen både för svenska konsumenter och i exportsammanhang.

För svenska jordbruksföretagare kan djursjukdata verifiera en säker läkemedelsanvändning och god djurhälsa i produktionen vilket kan fungera som en produktionsfaktor som med fördel kan lyftas fram för att öka attraktiviteten i företagarnas produkter och därmed öka deras konkurrenskraft på marknaden. Konkurrenskraften i hela den svenska livsmedelsproduktionen kan i ett internationellt perspektiv stärkas genom att vi i högre grad kan bekräfta det goda djurhälsoläget och en rationell läkemedelshantering i Sverige.

Djursjukdata behövs särskilt i uppföljningen av antibiotikaanvändningen i Sverige. Den globala utvecklingen av antibiotikaresistens gör att antibiotikaanvändningen inom djurproduktionen särskilt uppmärksammas. Att utmärka sig som ansvarsfull användare av antibiotika är ett sätt för djurproducenter att öka sin försäljning. I internationellt perspektiv utmärker sig Sverige som ett land med låg antibiotikaanvändning inom animalieproduktionen vilket är en väl etablerad konkurrensfördel för svensk livsmedelsproduktion. Genom bättre statistik över antibiotikaanvändningen kan djursjukdata bidra till att ytterligare styrka denna fördel för svensk animalieproduktion. Krav på låg antibiotikaanvändning är också ett krav som blir allt vanligare i offentliga upphandlingar i landet. Detta medför att ett livsmedelsföretag måste kunna visa på att högst ett visst antal milligram verksam antimikrobiell substans har använts i produktionen för att uppfylla kraven i upphandlingens förfrågningsunderlag. Detta kräver i sin tur ett system för tillförlitlig insamling av information om antibiotikaanvändning vilket det framtida djursjukdata behöver tillgodose.

Referenser

Jordbruksdepartementet (1999). Uppdrag att utarbeta förslag till registrering och redovisning av läkemedelsförbrukningen (Jo98/1545).

Jordbruksdepartementet (2003). Uppdrag att redovisa läkemedelsanvändningen på djur (Jo 1999/1824)

Konkurrensverket (2018). Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkringar (Konkurrensverkets rapportserie 2018:6).

Konstitutionsutskottet (2001). Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet (Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU3).

Socialdepartementet (2019). Uppdrag om tillgång till uppgifter om expediering av läkemedel för djur (S2018/05389/FS, S2019/00290/FS (delvis), S2019/01775/FS (delvis)).

Statskontoret (2016). En förbättring av tillsynen inom djurens hälso- och sjukvård (Statskontoret 2016:29).

Utredningen om översyn av djursjukdata (2005). Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet (SOU 2005:74).

Växa Sverige (2017). Slutrapport för projektet ”Utvärdering av djursjukdata”.

Bilaga 1 – Utvecklingen av djursjukdata

Denna bilaga syftar till att ge en bild av historiken och hur djursjukdata utvecklats över tid, under åren 1982–2017. Djursjukdataregistret har sedan länge varit ett offentligt åtagande (ett datoriserat system infördes under åren 1982–84), men samhällsnyttan har visat sig vara begränsad. I ett flertal utredningar, bland annat Djursjukdatatutredningens betänkande *Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet* (SOU 2005:74), har det framförts att en större nytta är beroende av att kvaliteten på den inrapporterade informationen höjs. Eftersom ovan nämnda betänkande innehåller en historiebeskrivning avseende åren 1982–2004 presenteras här endast en kort sammanfattning av tidigare års utveckling samt en mer utförlig beskrivning av senare års utveckling och händelser.

Rapporteringen av förekomsten av olika sjukdomar gjordes under större delen av 1900-talet via en årlig sammanställning som distriktsveterinärerna lämnade till länsveterinärerna. Länsveterinärerna sammanställde i sin tur årsrapporter som låg till grund för Lantbruksstyrelsens nationella sammanställning av lantbruksdjurens sjuklighet avseende vissa sjukdomar. Denna statistik utnyttjades inte för avelsändamål men utgjorde grund för utvecklingsarbete och viss kompetensutveckling inom veterinärkåren med mera. Ett djursjukdatasystem som innebar att man utnyttjade datorbaserade system infördes gradvis från år 1982 och började tillämpas i hela landet från den 1 januari 1984.

Djursjukdatasystemets utveckling under åren 1982–1998

Införandet av det nya djursjukdatasystemet fastställdes år 1982 genom ett ramavtal mellan staten och LRF. Lantbruksstyrelsen (LBS) och Svensk husdjursskötsel (SHS, en av föregångarna till organisationen Svensk Mjölk, numera Växa Sverige) genomförde systemet utifrån ett avtal sinsemellan om tillämpningen av ramavtalet. LBS utfärdade, med utgångspunkt i avtalet, föreskrifter om djursjukdata som började gälla år 1984.

I en beskrivning från år 1984 angav SHS följande övergripande syften med djursjukdatasystemet:

- Underlätta veterinärernas kontorsarbete.
- Ge upplysning om djurhälsoläget i landet.
- Ge underlag för forsknings- och utvecklingsarbete, till exempel studier av samband mellan miljö och djurhälsa samt arv och djurhälsa.

Vidare pekades på följande specifika användningar inom husdjursskötseln:

- Ge djurhållaren översikter över de behandlingar som har företagits i besättningen.
- Ge underlag för avel som syftar till friskare kor.
- Identifiera besättningar som till följd av hög behandlingsfrekvens eller andra störningar bör erbjudas utredning och rådgivning.

Ramavtalet innebar att LBS ansvarade för att veterinärerna skötte registreringen och för verksamhetsstatistik till veterinärerna. SHS ansvarade för blanketter, stansning, utdata till djurägarna och veterinärerna samt för utnyttjandet inom husdjursorganisationen. LBS inhämtade statistik avseende djursjukdomar från samma databaser och levererade den till både länsveterinärer och praktiserande veterinärer.

Bakgrunden till djursjukdatasystemet var ett behov av uppgifter om förekomsten av djursjukdomar inom djurhållningen och aveln, detta gällde då framför allt för nötkreatur. Syftena med djursjukdata var också kopplade till behovet av kunskap om djurhälsoläget i landet samt av underlag till forskning och utveckling. Någon koppling till folkhälsoskyddet och läkemedelsanvändningen verkar ännu inte ha varit aktuell.

Jordbruksverket tog över systemet under år 1999

Djursjukdatasystemet förändrades helt under 1999. Jordbruksverket sade upp avtalet med SHS under 1998 och tog under efterföljande år över datainsamlingen, vilket reglerades i nya föreskrifter som trädde i kraft den 6 april 1999. Veterinärerna rapporterar sedan dess direkt till Jordbruksverket, som ansvarar för all sammanställning av de inrapporterade uppgifterna i ett register.

Jordbruksverket fick i uppdrag (Jordbruksdepartementet, 1999) av regeringen att föreslå ett system för redovisning av läkemedelsförbrukningen till djur. Jordbruksverket föreslog där att verket skulle utses som huvudansvarig för registrering och redovisning av användningen av läkemedel och att verkets befintliga system, Vet@, skulle utvecklas vidare för detta ändamål.

Förändringar under åren 2007–2012

I den utredning som gjordes år 2005 (SOU 2005:74) framkom att det funnits misstankar att Distriktsveterinärerna haft tillgång till uppgifterna i djursjukdataregistret. Jordbruksverket tydliggjorde därför att Distriktsveterinärerna var en egen verksamhetsgren genom ändringar i verkets besluts- och arbetsordning. Effekten av åtgärden blev att reglerna om sekretess mellan skilda verksamhetsgrenar inom en och samma myndighet kunde tillämpas, jfr 8 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det råder således formell sekretess mellan Avdelningen för djurskydd och hälsa i förhållande till Distriktsveterinärerna.

Jordbruksverkets föreskrifter ändrades successivt under åren så att summarapportering av behandlingar av sällskapsdjur och häst inte längre efterfrågades. Efter den 1 januari 2010 ställdes endast krav på rapportering av behandlingar av lantbruksdjur och systemisk behandling med antibakteriella medel av häst.

Rapporteringen likriktades på så sätt att alla åtgärder som omfattades av rapporteringsskyldigheten skulle rapporteras till Jordbruksverket inom en månad från journalföringen, dock senast tre månader från behandlingstillfället. Tidigare gällde olika tidsintervall för olika djurslag.

En enklare version av diagnosregistret togs fram och kunde användas i systemet sedan år 2006. Det ursprungliga diagnosregistret hade ca 5 000 hierarkiskt uppbyggda alfanumeriska koder med fem tecken, där varje kod var kopplad till en diagnos. Den enklare versionen hade knappt 600 tresiffriga koder, fortfarande hierarkiskt uppbyggd, men med en lägre detaljeringsgrad. De två systemen med diagnoskoder existerade parallellt och veterinären kunde välja mellan de olika kodsystemen.

Presentationsverktyget DAWA djursjukdata togs i bruk år 2010. Det möjliggjorde för veterinären att se sina inrapporterade uppgifter i djursjukdataregistret.

Under år 2007 infördes i den officiella statistiken området Djurhälsa under statistikområdet Jord- och skogsbruk, fiske och Jordbruksverket utsågs till statistikansvarig myndighet. Statistikområdets syfte var att belysa hälsan hos lantbrukets djur. Djurhälsa definierades där som

individens, gruppens och besättningens frihet från sjukdomar, skador och andra lidanden. Statistik redovisas för tre områden:

- Kalvdödlighet – (källa CDB).
- Sjuklighet hos mjölkkor – (källa Svensk Mjök och djursjukdata).
- Kolikfall hos hästar – (källa djursjukdata).

Förändringar under åren 2013–2017

Regeringen gav år 2013 Jordbruksverket i uppdrag att vidta åtgärder för att öka veterinärernas inrapportering av samtliga relevanta behandlingsdata till djursjukdataregistret. Jordbruksverket skulle även överväga möjligheten att ytterligare förenkla själva inrapporteringen av data, till exempel genom att underlätta digital överföring, särskilt vad gäller de privatpraktiserande veterinärerna. Erfarenheter från projektet om villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar skulle beaktas.

Villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) innebär att en djurhållare kan ha en del läkemedel hemma och själv inleda behandling av vissa symtom om ett djur insjuknar. Villkorad läkemedelsanvändning har varit tillåtet för flera djurslag (nötkött, gris och får) under en längre tid och år 2009 kom ett regeringsuppdrag till Jordbruksverket om att möjliggöra ViLA även för mjölkproducenter. Ett system för detta provades under åren 2012–2013 i ett pilotprojekt. I projektet upptäcktes att kvaliteten på rapporterad djursjukdata sjönk kraftigt i samband med villkorad läkemedelsanvändning. Ett antal remissinstanserna konstaterade då att de inte kunde stå bakom ViLA i mjölkbesättningar om inte problemen med journalföring och rapportering löstes först. Under år 2013 fick Jordbruksverket i uppdrag att vidta åtgärder för att stimulera inrapporteringen. Detta föranledde en förstudie om hur inrapportering av djursjukdata kunde förenklas och projektet *Enklare rapportering* påbörjades år 2015 för att verkställa förstudiens förslag om att ta fram en ny elektronisk blankett (e-blankett) för journalföring och rapportering. I projektet togs följande fram:

- En elektronisk blankett för inrapportering av djursjukdata för djurhållare och praktiserande veterinärer i ViLA-Mjök.
- Införande av ålderskod och produktionsform i rapporteringstextfilen (Excel-filen).
- En möjlighet för djurhållaren att följa upp sin egen läkemedelsanvändning (både villkorad och annan läkemedelsanvändning) via Mina sidor på Jordbruksverkets webbplats.
- Förbättrade utdata-rapporter för länsstyrelsen och praktiserande veterinärer i DAWA djursjukdata.

Spärrar lades också in så att dels produktionsplatsnummer alltid skulle anges i förrättningsrapporten, dels så att det inte skulle gå att rapportera in filer med samma namn flera gånger såsom hade förekommit i 2015 års rapporteringar.

Bilaga 2 – Brister i regleringen av djursjukdata och hur dessa bör åtgärdas samt genomgång av ytterligare sanktioner för att öka rapporteringen

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	61
2	Regleringen av djursjukdata	61
2.1	Krav på journalföring	61
2.2	Krav på inrapportering	62
2.3	Tillsyn.....	62
2.4	Sanktionsmöjligheter vid underlåtenhet att rapportera djursjukdata	62
2.5	Åtgärder enligt tidigare lagstiftning vid bristande inrapportering	64
2.6	Andra länder	64
3	Regleringen av djursjukdata – brister och hur de bör åtgärdas.....	65
3.1	Laglig grund för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata	65
3.2	Veterinärens rapporteringsskyldighet och skyldighet att iaktta sekretess/tystnadsplikt.....	66
3.3	Regleringen av register i förhållande till skyddet för den enskildes personuppgifter	67
3.3.1	<i>Behov av reglering av de rättsliga ramarna för behandlingen av personuppgifter</i>	67
3.3.2	<i>Personuppgiftsansvar</i>	68
3.3.3	<i>Djursjukdataregistrets ändamål och innehåll klargörs</i>	68
3.3.4	<i>Personuppgifter som får behandlas</i>	69
3.4	Sekretess hos Jordbruksverket och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret.....	70
3.4.1	<i>Utlämnande av uppgifter till länsstyrelserna genom direktåtkomst</i>	70
3.4.2	<i>Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter</i>	73
3.4.3	<i>Utlämnande av uppgifter till enskilda organisationer</i>	74
3.4.4	<i>Utlämnande av uppgifter till ESVAC</i>	75
4	Ytterligare sanktioner som påtryckningsmedel för att öka inrapporteringen av djursjukdata.....	76
4.1	Allmänt om sanktioner	76
4.2	Administrativa sanktioner	77
4.2.1	<i>Föreläggande med vite</i>	77
4.2.2	<i>Sanktionsavgift</i>	77
4.2.3	<i>Utvidgat ansvarsområde för disciplinpåföljd</i>	78
4.2.4	<i>Indragen recepturrätt/förskrivningsrätt</i>	78
4.3	Straffrättsliga sanktioner	78

1 Inledning

Regeringen har gett Jordbruksverket uppdrag att utvärdera hur systemet för inrapportering av läkemedelsbehandlingar och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos livsmedelsproducerande djur (djursjukdata) fungerar samt bedöma vilka eventuella brister som finns och lämna förslag till förbättringsåtgärder.

Den rättsliga regleringen av djursjukdata är begränsad, såväl vad gäller insamlingen av djursjukdata som vad gäller reglering av hur uppgifterna hanteras i djursjukdataregistret. Nedan följer en sammanställning av gällande reglering av djursjukdata samt de juridiska brister som föreligger i den nuvarande regleringen och förslag på hur dessa brister bör åtgärdas. Sammanställningen innehåller även redovisning av de sanktionsmöjligheter som redan kan respektive som bör kunna användas vid bristande inrapportering av djursjukdata.

2 Regleringen av djursjukdata

2.1 Krav på journalföring

Lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

2 kap. 1 §

Den som tillhör djurhälsopersonalen ska (...)

3. föra journal över djurhälsovård och djursjukvård.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård

7 kap. 1 § första stycket

Djurhälsopersonal ska föra journal i direkt anslutning till konsultationen. Vid journalföringen ska djurhälsopersonalen iaktta synnerlig noggrannhet och omsorg. Journalen ska föras på sådant sätt att uppgift om konsultation som gäller ett visst djur eller djurgrupp vid en given tidpunkt ska kunna tas fram.

7 kap. 2 §

Journal ska föras på svenska och vara tydlig och fullständig. Journalen ska när det är möjligt innehålla följande uppgifter:

1. djurhållarens namn, adress och telefonnummer samt eventuellt produktionsplatsnummer (ppn),
2. djurslag,
3. djurets kön,
4. djurets ålder eller åldersgrupp, samt
5. djurets identitet.

7 kap. 3 §

I journalen ska för varje undersökning och behandling anges:

1. datum,
2. tidpunkt,
3. anamnes,
4. status,

5. i förekommande fall diagnos, anledning till behandling och typ av behandling, samt
6. namn och titel på den som utfört undersökningen eller behandlingen.

7 kap. 4 §

Vid behandling med läkemedel ska journalen, utöver vad som nämns i 3 §, även innehålla uppgifter om

1. läkemedlets namn,
2. styrka och dosering,
3. behandlingstidens längd, samt, vid behandling av djur som är avsedda för livsmedelsändamål,
4. karenstid, angiven i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2009:3) om karenstider.

2.2 Krav på inrapportering

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård

7 kap. 11 §

En veterinär ska senast en månad efter att ha journalfört en behandling, dock senast tre månader efter behandlingstillfället, rapportera

1. samtliga läkemedelsbehandlingar till och behandlingar av smittsamma sjukdomar hos nötkreatur, får, get, ren, gris, fjäderfä, fisk och hägnat vilt, samt
2. behandlingar av häst med antibakteriella läkemedel för systemiskt bruk.

Rapportering enligt första stycket ska göras på blanketten ”Praktikjournal för veterinär” eller genom att använda ett databaserat journalföringssystem som Jordbruksverket har godkänt. Exemplar av praktikjournalen ska skickas in till Jordbruksverket, 826 84 Söderhamn eller, om databaserat journalföringssystem används, skickas in på sätt som Jordbruksverket har godkänt.

2.3 Tillsyn

Enligt 5 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård står den som tillhör djurhälsopersonalen vid utövande av verksamhet enligt denna lag under tillsyn av Jordbruksverket och länsstyrelserna. Enligt 5 kap. 1 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård utövar länsstyrelserna tillsyn över djurhälsopersonalen inom respektive län.

2.4 Sanktionsmöjligheter vid underlåtenhet att rapportera djursjukdata

I egenskap av tillsynsmyndighet kan länsstyrelserna meddela de förelägganden (ev. kombinerat med vite) som behövs för att lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas. Detta framgår av 5 kap. 7 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Ett vite är ett penningbelopp som i ett särskilt beslut av domstol eller annan myndighet på förhand bestäms som påföljd, om beslutet skulle åsidosättas. Rätt att förelägga vite förutsätter att det finns ett uttryckligt stöd i en författning.

Vitet är knutet till ett visst föreläggande och härigenom riktar sig vitet mot den adressat som anges i beslutet. När vite föreläggs ska det fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom eller henne att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Vitet ska i normalfallet fastställas till ett bestämt belopp. Frågor om utdömande av vite prövas, utom i vissa undantagsfall, av förvaltningsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet.

Möjligheten för länsstyrelsen att meddela förelägganden mot djurhälsopersonalen infördes genom prop. 2008/09:94.¹⁴ I förarbetena anges bland annat följande. För att uppnå en effektiv efterlevnad av lagstiftningen bör det införas möjligheter för tillsynspersonalen att meddela förelägganden mot djurhälsopersonalen. Tillsynsmyndigheten bör även ha rätt att förena förelägganden med vite. Sådana förelägganden kan avse krav på att lämna ut handlingar med mera som behövs för en effektiv tillsyn men de kan också avse åtgärder för att få djurhälsopersonalen att fullgöra sina skyldigheter enligt lagstiftningen.

Att som veterinär inte rapportera in djursjukdata kan inte bli föremål för disciplinpåföljd enligt 6 kap. 1 § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Detta då det endast är rent veterinärmedicinska arbetsuppgifter som är underkastade Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvårds prövning. Disciplinpåföljd kan bara komma i fråga beträffande fel som har med vårduppgifter som direkt eller indirekt vidtas i förhållande till ett enskilt djur eller en grupp av djur för att utreda, vårda eller behandla djuret eller djuren. I prop. 1993/94:139¹⁵ anges bland annat följande. Endast rent veterinärmedicinska arbetsuppgifter ska vara underkastade prövning enligt lagens bestämmelser om disciplinansvar. Det ska således vara fråga om att det veterinära arbetet inte har utförts i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet eller att den veterinära åtgärden utförts felaktigt i något annat avseende. Felgreppet eller underlåtenheten ska ha varit sådan att den påverkat eller äventyrat syftet med veterinärens arbetsinsats. I SOU 2005:98 (s. 285) anges vidare bland annat följande. I de fall veterinärer inte uppfyller sina skyldigheter att rapportera eller att föra journal eller som inte iakttar sina skyldigheter i samband med intygsskrivning kan man konstatera att ansvarsnämnden har gjort bedömningen att utfärdande av intyg och journalföring visserligen är veterinärmedicinska åtgärder och således kan bli föremål för disciplinpåföljd, men att varje fel som en veterinär kan göra i samband med sådan verksamhet inte kan tas upp av nämnden. Således har ansvarsnämnden ansett sig förhindrad att ta upp ärenden där veterinären brustit i sin skyldighet att vara opartisk vid intygsskrivning. Ansvarsnämnden tar inte heller upp fall som inte har direkt koppling till ett visst djur eller en grupp av djur. Ett ärende som gäller en veterinär som helt allmänt låter bli att skriva journal eller underlåter att till exempel rapportera djursjukdata tas således inte upp som ett disciplinpåföljdsärende.¹⁶

Statligt anställda veterinärer som inte uppfyller kravet på inrapportering av djursjukdata kan bli föremål för disciplinpåföljd enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning. Enligt denna lag får en arbetstagarare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse. Disciplinpåföljd för tjänsteförseelse gäller dock inte för djurhälsopersonal för sådana förseelser i yrkesutövningen som ska

¹⁴ Prop. 2008/09:94 Verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, s. 94.

¹⁵ Prop. 1993/94:139 Lag om behörighet att utöva veterinäryrket, s. 29.

¹⁶ Jfr bl.a. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvårds beslut den 15 november 2012 i ärende nr 105/11.

prövas av ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård.¹⁷ Icke offentligt anställda veterinärer, dvs. privatpraktiserande veterinärer, omfattas inte av lagen om offentlig anställning. Brister i deras rapportering kan därmed inte hanteras inom ramen för lagen om offentlig anställning.

Kravet att rapportera in djursjukdata är inte straffsanktionerat, dvs. det är inte brottsligt att inte rapportera in djursjukdata. De straffbestämmelser som i 8 kap. lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård rör kvacksalveri på djur (obehörigen eller utan tillräckliga kunskaper) samt att felaktigt beteckna sig som tillhörande djurhälsopersonalen eller felaktigt tillkännage specialistkompetens. Bestämmelserna omfattar inte veterinär yrkesutövning som sådan.

2.5 Åtgärder enligt tidigare lagstiftning vid bristande rapportering av djursjukdata

Enligt lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m.m.¹⁸ anmäldes till ansvarsnämnden de fall där veterinärer inte rapporterade förrättningar. Ansvarsnämndens möjligheter att ålägga disciplinpåföljd var på den tiden mer utvidgat än vad det är idag.

Enligt förordningen (1971:810) med allmän veterinärinstruktion fanns det även straffbestämmelser om veterinärers åligganden i allmänhet. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bröt mot vissa bestämmelser i instruktionen kunde dömas till böter om inte gärningen var belagd med straff enligt brottsbalken.

Tidigare fanns dock inte möjligheten för tillsynsmyndigheterna att meddela förelägganden, vilket infördes genom lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

2.6 Andra länder

I till exempel Danmark, enligt uppgifter till Jordbruksverket, har myndigheterna kopplat bristande rapportering till rätten att förskriva läkemedel. En veterinär som inte rapporterar enligt gällande bestämmelser i Danmark riskerar att få sin recepturrätt indragen.¹⁹

---

¹⁷ Jfr prop. 1993/94:139 s. 29.

¹⁸ Denna lag upphävdes genom lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket som i sin tur upphävdes av lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

¹⁹ Se Jordbruksverkets skrivelse till Jordbruksdepartementet från den 8 juli 2003 med förslag till möjligheter att sanktionera bristande rapportering av veterinära förrättningar (dnr 32-3769/03). Jag har dock ingen aning om det fortfarande förhåller sig på detta sätt enligt dansk lagstiftning.

3 Regleringen av djursjukdata – brister och hur de bör åtgärdas

3.1 Laglig grund för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata

Regeringen beslutade den 17 juni 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att undersöka och redovisa hur djursjukdataregistret fungerade. Uppdraget innefattade en redovisning av eventuella brister i djursjukdata, liksom deras orsaker och följder för registrets användbarhet. En av de saker som diskuterades i den s.k. Djursjukdatautredningen (SOU 2005:74, s. 58) var på vem ansvaret för att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret ska ligga. Eftersom insamlingen av djursjukdata ska bidra till att uppfylla samhällets mål med djurens hälso- och sjukvård konstaterade utredningen att det därför med självklarhet låg närmast till hands att skyldigheten att lämna in journaldata skulle åläggas den som bedriver just hälso- och sjukvård för djur, dvs. veterinärerna.

I Djursjukdatautredningen berördes vidare de författningstekniska brister som ansågs föreligga avseende djursjukdataregistret. Utredningen konstaterade bland annat att det saknades ett bemyndigande till Jordbruksverket att meddela föreskrifter om en skyldighet för veterinärer att rapportera in djursjukdata. Utredningen överlämnades till regeringen 2005 och lagstiftningen på området har förändrats efter detta men bristerna avseende grunden för veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata kvarstår alltså.

De skyldigheter och det ansvar som djurhälsopersonal ska iakttä i samband med utförande av sina arbetsuppgifter regleras i 2 kap. lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser om bland annat journalföring, tystnadsplikt samt att arbetsuppgifterna ska fullgöras i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Här bemyndigas också regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bland annat de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård. I 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård bemyndigas Jordbruksverket att meddela föreskrifter bland annat om de övriga skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård. I dagsläget används detta bemyndigande för att i Jordbruksverkets föreskrifter reglera veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata till Jordbruksverket.

Bestämmelser om förhållandet mellan enskilda och det allmänna som gäller åliggande för enskilda ska enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen som utgångspunkt regleras i lag. Detta innebär att skyldigheter som enskilda har i förhållande till det allmänna i princip ska regleras i lag. Mot denna bakgrund är skyldigheten för en veterinär att rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret enligt Jordbruksverkets bedömning ett sådant åliggande som ska regleras i lag. Förutom det som anges i Jordbruksverkets föreskrifter om att veterinärer ska rapportera in djursjukdata till Jordbruksverket saknas i dagsläget en mer omfattande reglering av djursjukdataregistret som sådant. Det saknas reglering vad gäller hanteringen av registret och i detta även en reglering om rapporteringsskyldighet för veterinärer i en lagbestämmelse. Regeringen har i flera utredningar och förarbeten uttalat att enskildas anmälnings- och uppgiftsskyldighet liknande den som åläggs veterinärer i förhållande till djursjukdataregistret ska

framgå i lag.²⁰ Det finns ingen anledning att behandla rapporteringen till djursjukdataregistret annorlunda i detta avseende. För att uppgifter ska kunna samlas in till djursjukdataregistret krävs således att veterinärens rapporteringsskyldighet, till skillnad mot hur denna regleras i dagsläget, regleras i lag. I lag bör framgå att veterinären ska rapportera in uppgifter till djursjukdataregistret samt vilka uppgifter som ska rapporteras.

Jordbruksverket föreslår att regleringen om veterinärens skyldighet att rapportera in djursjukdata införs i 2 kap. lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Detta eftersom det i detta kapitel regleras de övriga skyldigheter som en veterinär har att iakttä i samband med utövandet av sitt yrke. Närmare reglering om omfattningen av uppgiftsskyldigheten samt på vilket sätt rapporteringen ska ske bör delegeras vidare till regering och till Jordbruksverket.

3.2 Veterinärens rapporteringsskyldighet och skyldighet att iakttä sekretess/tystnadsplikt

Den som är statligt anställd omfattas av samma sekretessregler som den myndighet som han eller hon är anställd hos. När en distriktsveterinär, som är anställd hos Jordbruksverket, anlitas av en djurägare för att behandla djur omfattas detta uppdrag av s.k. uppdragssekretess²¹. Denna sekretess ger ett skydd för uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Sekretessen är absolut, dvs. det finns inget skaderekvisit. Genom den valda formuleringen om att sekretess ger ett skydd för uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättningen att uppgiften inte röjs understryks att det här är fråga om sekretess av närmast förtroendekaraktär. Någon uttrycklig begäran om sekretess krävs inte. Däremot krävs det för att sekretess ska gälla att en uppgift är av sådan art att bristen på sekretesskydd för uppgiften måste anses framstå som så väsentlig för uppdragsgivaren att denne utan sekretesskyddet skulle ha avstått från att anlita distriktsveterinären (det vill säga Jordbruksverket).

Även om uppdragssekretessen är absolut finns det vissa undantag. I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns nämligen angivet att uppgifter alltid kan lämnas ut med den enskildes samtycke²² eller om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldighet i lag eller förordning²³. I sammanhanget ska också anges att den s.k. generalklausulen²⁴ som medger att sekretessbelagda uppgifter under vissa förhållanden får lämnas till en annan myndighet dock inte gäller för uppdragssekretess. Med en annan myndighet avses i det här sammanhanget även en annan självständig verksamhetsgren inom en och samma myndighet.

Distriktsveterinärorganisationen är en självständig verksamhetsgren inom Jordbruksverket och det råder därmed sekretess mellan den del av Jordbruksverket som ansvarar för att rapportera in djursjukdata till djursjukdataregistret och den del som ansvarar för förvaltningen av registret. Detta medför att uppgifter som omfattas av en distriktsveterinärs tystnadsplikt i enlighet med bestämmelsen om uppdragssekretess inte får lämnas till en annan verksamhetsgren inom Jordbruksverket, såvida inte något annat undantag (uppgiftsskyldighet alternativt samtycke) föreligger. Detta innebär i sin tur att en sekretessprövning ska göras vid utläm-

---

²⁰ Se bl.a. prop. 2017/18:263 Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument och prop. 2002/03:109 Sjösäkerhet.

²¹ 31 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

²² 10 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

²³ 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

²⁴ 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

ande av uppgifter från distriktsveterinärorganisationen till Jordbruksverket i övrigt. I dagsläget rapporterar distriktsveterinärerna emellertid in djursjukdata direkt till Jordbruksverket genom sitt journalföringssystem utan någon föreskriven uppgiftsskyldighet i lag eller förordning och utan någon föregående sekretessprövning.

För de veterinärer som inte är statligt anställda gäller istället att de uppdrag som veterinären anlitas att utföra åt en djurägare omfattas av s.k. tystnadsplikt²⁵. Enligt tystnadsplikten får den som inom enskild verksamhet tillhör eller har tillhört djurhälsopersonalen eller är eller har varit medhjälpare till sådan personal inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i sin yrkesutövning har fått veta om enskildas affärs- eller driftförhållanden. Även om ordalydelsen skiljer sig något från den ovan nämnda uppdragssekretessen är det enligt förarbetena meningen att tystnadsplikten ska ha samma omfattning som uppdragssekretessen. Tystnadsplikten är alltså absolut i fråga om enskilds affärs- och driftförhållanden, dvs. det finns inget skaderekvisit.

På samma sätt som det finns en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om att uppgifter alltid kan lämnas ut om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldighet i lag eller förordning finns det angivet i bestämmelsen om tystnadsplikt att som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör sådan uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning.

Sammanfattningsvis innebär det ovan nämnda att en veterinärs skyldighet att iaktta sekretess/tystnadsplikt gäller så länge det inte finns någon bestämmelse i lag eller förordning som anger att uppgifter kan lämnas ut. En betydande del av de uppgifter som en veterinär ska rapportera enligt 7 kap. 11 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård kan dock vara av sådan karaktär att de omfattas av veterinärens tystnadsplikt/skyldighet att iaktta sekretess, dvs. oavsett om veterinären är verksam i allmän eller enskild verksamhet. Eftersom veterinärens skyldighet att rapportera uppgifter om utförda behandlingar till djursjukdataregistret i dagsläget inte regleras i lag eller förordning, utan i Jordbruksverkets föreskrifter, krävs för att uppgifterna ska kunna lämnas till Jordbruksverket (eller beträffande distriktsveterinärerna, till annan verksamhetsgren) samtycke från den som uppgifterna avser.

För att uppgifter om utförda behandlingar på djur ska kunna samlas in till djursjukdataregistret utan den administrativa omvägen att vid varje tillfälle inhämta samtycke från den som uppgiften avser, krävs – på så sätt som det föreslås i avsnittet ovan – att det införs en bestämmelse om veterinär rapporteringsskyldighet till djursjukdataregistret i lag. Att införa en sådan bestämmelse innebär att privat verksamma veterinärer kan lämna uppgifter till djursjukdataregistret oberoende av sin tystnadsplikt och att de statligt anställda veterinärerna därmed föreskrivs en uppgiftsskyldighet som bryter deras uppdragssekretess.

3.3 Regleringen av register i förhållande till skyddet för den enskildes personuppgifter

3.3.1 Behov av reglering av de rättsliga ramarna för behandlingen av personuppgifter

Det har i flera år funnits författningar som närmare reglerar behandlingen av personuppgifter i vissa verksamhetsspecifika myndighetsregister. En s.k. registerförfattning innebär en specialreglering till de allmänna bestämmelserna om hanteringen av personuppgifter och kan framför

---

²⁵ Jfr 2 kap. 4 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

allt innebära en bättre garanti för utformningen av integritetsskyddet i särskilt känsliga register.²⁶ Utfärdandet av registerförfattningar intensifierades i början av 1990-talet vilket hade sin bakgrund i en politisk debatt om de integritetsrisker som särskilt registreringen av känsliga personuppgifter förde med sig. Målsättningen med utfärdandet av särskilda registerförfattningar har sedan dess varit att alla myndighetsregister med ett stort antal registrerade personer eller ett integritetskänsligt innehåll bör regleras särskilt i lag.²⁷ I samband med införandet av personuppgiftslagen – en lagstiftning vars syfte var att särskilt reglera skyddet av personuppgifter – uttalade Konstitutionsutskottet att det saknades anledning att frånga den tidigare målsättningen och antagandet av särskilda registerförfattningar har därmed fortsatt (Konstitutionsutskottet, 1997, s. 43).

I djursjukdataregistret finns registrerat uppgifter om utförda läkemedelsbehandlingar av livsmedelsproducerande djur samt antibiotikabehandlingar för systematiskt bruk till hästar. Till dessa mer djurspecifika uppgifter finns i registret även kopplat ett större antal personuppgifter, bland annat uppgifter om djurhållares verksamhet, vilka djur eller djurslag som har behandlats samt produktionsplatsnummer. Djursjukdatautredningen resonerade kring nödvändigheten av att inom ramen för djursjukdataregistret överhuvudtaget behandla personuppgifter om till exempel veterinärer och djurhållare och kom slutligen fram till att detta var nödvändigt bland annat för att kunna rätta, uppdatera och bearbeta statistik, för att följa upp att veterinärerna lämnar in djursjukdata samt för att inom forskningen kunna utvärdera resultat på individnivå och koppla olika statistikällor till varandra (SOU 2005:74, s. 36 ff).

I dagsläget saknas en reglering av hanteringen av de personuppgifter som finns i djursjukdataregistret utöver de allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter som finns i dataskyddsförordningen (EU) 2016/679. I denna förordning finns krav på hur personuppgifter i ett register ska behandlas, bland annat anges att det ska fastställas vem som är personuppgiftsansvarig, för vilket ändamål behandlingen ska ske samt vilka uppgifter som registret ska få innehålla.

I registerförfattningen avseende djursjukdataregistret bör framgå vem som är personuppgiftsansvarig, vilka personuppgifter som får behandlas samt för vilka ändamål automatiserad behandling av personuppgifter får ske. Jordbruksverket föreslår att bestämmelser om djursjukdataregistret ska införas i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. samt i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. Anledningen till detta är att syftena med insamlingen med djursjukdata sammanfaller med denna lagstiftnings tillämpningsområde. Lagstiftningen avser bland annat kartläggning och kontroll av djursjukdomar och smittämnen hos djur samt kontroll av vissa ämnen och rests substanser i djur och djurprodukter.²⁸

3.3.2 Personuppgiftsansvar

I djursjukdataregistret behandlas personuppgifter om till exempel veterinärer och djurhållare. Uppgifterna rapporteras in i registret av andra aktörer än Jordbruksverket.²⁹ För att den enskilde ska veta till vilken myndighet som han eller hon ska vända sig till för att kunna ta tillvara sina rättigheter i förhållande till dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 ska Jordbruksverket pekas ut som personuppgiftsansvarigt för de uppgifter som finns i djursjukdataregistret.

²⁶ Prop. 2008/09:143 Djurskyddskontrollregister, s. 18.

²⁷ Prop. 1990/91:60 Om offentlighet, integritet och ADB s. 56 ff. och Konstitutionsutskottets betänkande 1990/91:KU11, s. 11.

²⁸ För ytterligare resonemang om skälen till val av lagrum, se SOU 2005:74 s. 61 f.

²⁹ Registret förses emellertid med uppgifter från Jordbruksverkets distriktsveterinärer, men distriktsveterinärorganisationen är en egen verksamhetsgren skild från den verksamhet som ansvarar för hanteringen av djursjukdataregistret.

3.3.3 Djursjukdataregistrets ändamål och innehåll klargörs

För att säkerställa att den personliga integriteten hos personer som omfattas av djursjukdataregistret inte kränks är det av stor vikt att klargöra vilka bestämmelser den som ansvarar för registret ska iaktta, bland annat i fråga om ändamålet för och innehållet i registret. Som angetts ovan saknas det i dagsläget en närmare reglering av djursjukdataregistret bland annat på så sätt att det inte framgår för vilket ändamål de lämnade personuppgifterna behandlas. Det är därmed svårt att tillämpa dataskyddsförordningen som bland annat anger att personuppgifter inte får användas för något annat ändamål än de som de ursprungligen har samlats in för. Detta i sin tur försvårar också den sekretessprövning som enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska göras innan personuppgifter lämnas ut. När det gäller särskilt reglerad behandling av personuppgifter hos myndigheter brukar ändamålen regelmässigt anges i lag eller förordning. De angivna ändamålen tillsammans med regleringen av vilka uppgifter som får registreras kommer således att fastställa ramarna för behandlingen av personuppgifterna i registret.

3.3.4 Personuppgifter som får behandlas

Som tidigare har konstaterats utgör ett på alla sätt fungerande djursjukdataregister ett viktigt instrument för djurhälsoövervakningen i Sverige på flera plan. Uppgifterna i registret används bland annat för statistik, forskning och olika former av kontroll. Kommande EU-krav ställer nya krav på ett fungerande djursjukdataregister när det gäller övervakningen av användningen av antimikrobiella läkemedel på djur. Alla företag eller företag som låtit en veterinär behandla djur av de djurslag och med de läkemedel som omfattas av rapporteringskravet kommer således att kunna omfattas av registret. Även de veterinärer som rapporterar uppgifterna kommer att kunna omfattas. Tillgången till fullständig information utgör en viktig resurs för att övervaka och i förlängningen säkerställa en god djurhälsa i landet.

Vid angivandet av vilka personuppgifter som får behandlas i djursjukdataregistret är det från integritetssynpunkt viktigt att inte fler uppgifter behandlas än vad som är befogat utifrån registrets ändamål och syfte. Det blir därmed de angivna ändamålen i lagstiftningen som ska styra vilka personuppgifter som får samlas in och fortsättningsvis behandlas i registret. Uppgifterna i registret måste kunna kopplas till en viss person eller plats, bland annat i kontrollsyfte, och därför måste uppgifter som till exempel namn, produktionsplatsnummer och kontaktuppgifter finnas i registret. Det kommer även finnas behov av att registrera uppgifter om verksamhetens art och vilka djur eller djurslag som behandlats med de läkemedel som ska rapporteras in av veterinären. De insamlade personuppgifterna ska dock vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen och fler personuppgifter ska inte få behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Vidare måste personuppgifter som behandlas vara riktiga och, om nödvändigt, aktuella.

3.4 Sekretess hos Jordbruksverket och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret

3.4.1 Utlämnande av uppgifter till länsstyrelserna genom direktåtkomst

3.4.1.1 Begreppet direktåtkomst

Begreppet direktåtkomst finns inte definierat i någon lagstiftning.³⁰ Den grundläggande innebörden av begreppet är att någon – myndighet eller enskild – har direkt tillgång till någon annans register eller databaser och på egen hand kan söka efter information utan att kunna påverka innehållet i registret eller databasen. Direktåtkomsten kan dock även ge användaren en möjlighet att hämta hem informationen till sitt eget system och bearbeta den där.

I begreppet direktåtkomst ligger också att den som är personuppgiftsansvarig för registret eller databasen inte har någon kontroll över vilka uppgifter som mottagaren vid ett visst sök-tillfälle tar del av. Den myndighet som lämnar ut uppgifter genom direktåtkomst fattar således inte beslut om utlämnande av de uppgifter som den som har direktåtkomst tar del av i varje enskilt fall. Istället görs en förhandsprövning av förutsättningarna för ett utlämnande. En sådan prövning innefattar alla de uppgifter som mottagaren har möjlighet att ta del av genom sin direktåtkomst. Den faktiska begränsningen av direktåtkomsten görs sedan med hjälp av olika tekniska lösningar, beroende på hur omfattningen av direktåtkomsten har begränsats i det enskilda fallet, exempelvis genom olika behörighetsnivåer. Det är den personuppgiftsansvariga myndigheten som ska se till att åtkomsten rent faktiskt begränsas på det sätt som föreskrivs.

Vid en författningsreglering av direktåtkomst till uppgifter anges ofta att någon får ha direktåtkomst. Innebörden av detta är inte att den eller de angivna myndigheterna har en ovillkorlig rätt att få ut uppgifterna, utan istället att den myndighet som innehar informationen har en rätt att medge sådan åtkomst. Den utlämnande myndigheten har ett principiellt ansvar att förvissa sig om att den myndighet som beviljas direktåtkomst vidtar de åtgärder som bedöms vara nödvändiga från säkerhetssynpunkt. Medgivandet av direktåtkomst förutsätter också att utlämnande får ske enligt den gällande sekretessregleringen för berörda myndigheter.³¹

3.4.1.2 Förhållandet mellan direktåtkomst och sekretess

Hur handlingar och uppgifter hos myndigheter ska hanteras styrs av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Om uppgifterna kan härledas till en person kan också dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 ha betydelse för frågan om hur uppgifterna får hanteras.

Möjligheterna att vid informationsutbyte mellan exempelvis två myndigheter utnyttja direktåtkomst kan begränsas av offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser. En myndighet kan inte tillåta en annan myndighet att få direktåtkomst till ett register om uppgifterna i registret omfattas av sekretess som innebär att den mottagande myndigheten vid en prövning enligt offentlighets- och sekretesslagen inte med säkerhet skulle ha rätt att ta del av uppgifterna. I

³⁰ I förarbetena till 11 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), som reglerar överföring av sekretess vid direktåtkomst, har dock regeringen uttalat sig om hur direktåtkomst mellan myndigheter bör definieras (prop. 2007/08:160, s. 164). Med en sådan åtkomst avsågs enligt regeringen att en upptagning är tillgänglig hos den mottagande myndigheten på ett sådant sätt som avses i 2 kap. 3 § andra stycket första meningen tryckfrihetsförordningen, dvs. upptagningen ska vara tillgänglig med tekniska hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas.

³¹ Prop. 2011/12:45 Kustbevakningsdatalag, s. 133.

och med att direktåtkomst innebär att den mottagande myndigheten fritt kan avgöra vilka uppgifter den vill ta del av blir uppgifterna nämligen att anse som rökta i offentlighets- och sekretesslagens mening i och med att direktåtkomsten finns. Det spelar i det avseendet ingen roll om den mottagande myndigheten faktiskt tar del av en viss uppgift eller inte.

Eftersom en bestämmelse om direktåtkomst inte har någon sekretessbrytande effekt i sig är en förutsättning för att direktåtkomst ska kunna tillåtas därför att åtkomsten antingen endast avser offentliga uppgifter eller att den avser sådana sekretessbelagda uppgifter som får lämnas ut till den mottagande myndigheten med stöd av sekretessbrytande bestämmelser³².

Uppgifter som i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten blir som huvudregel allmänna handlingar hos den utlämnande myndigheten. Därutöver tillkommer att färdiga elektroniska handlingar som i samband med direktåtkomst gjorts tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten alltid utgör allmänna handlingar hos den mottagande myndigheten. I många fall omfattas uppgifter som den mottagande myndigheten har teknisk tillgång till hos den utlämnande myndigheten av sekretess hos den mottagande myndigheten. I vissa fall kan dock sekretesskyddet för de uppgifter som en mottagande myndighet får teknisk tillgång till i samband med direktåtkomst vara otillräckligt. Av denna anledning infördes genom prop. 2007/08:160³³ en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen³⁴ som innebär att den sekretess som gäller hos den utlämnande myndigheten överförs till den mottagande myndigheten beträffande alla uppgifter som på elektronisk väg görs tekniskt tillgängliga för den mottagande myndigheten, dvs. överföring av sekretess i samband med direktåtkomst.

3.4.1.3 Utlämnande av uppgifter till länsstyrelserna

Enligt 5 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård står den som tillhör djurhälsopersonalen vid utövande av verksamhet enligt denna lag under tillsyn av Jordbruksverket och länsstyrelserna. Enligt 5 kap. 1 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård utövar länsstyrelserna tillsyn över djurhälsopersonalen inom respektive län. Jordbruksverket har utfärdat föreskrifter om hur kontroll av djurhälsopersonal ska bedrivas.³⁵ Som ett hjälpmedel för länsstyrelserna vid tillsynen har länsstyrelserna genom verktyget DAWA djursjukdata tillgång till uppgifter ur djursjukdataregistret för det län som länsstyrelsen utövar tillsyn inom. Det är Jordbruksverket som tilldelar länsstyrelsernas personal behörighet att söka fram uppgifter ur djursjukdataregistret. Jordbruksverket har på det här sättet medgett tillsynspersonalen på respektive länsstyrelse direktåtkomst till uppgifter ur djursjukdataregistret.

Länsstyrelserna använder även uppgifter ur djursjukdataregistret i samband med kontroll av läkemedel på gård. Med läkemedel på gård avses djurhållares hantering av läkemedel och homeopatika som används på djur som hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar. Kontrollen görs av de substanser som används i djurhållningen. Resultatet av kontrollen kan också fungera som underlag för tillsynen av djurhälsopersonalen. Ansvar för kontrollen av läkemedel på gård åvilar enligt 12 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. Jordbruksverket men Jordbruksverket har med stöd av 15 § samma förordning

³² Jfr t.ex. 10 kap. 15, 16 och 17 §§ samt 10 kap. 27 och 28 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

³³ Prop. 2007/08:160 Utökat elektroniskt utbyte.

³⁴ Se 11 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen.

³⁵ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:62) om offentlig kontroll av djurhälsopersonal.

överlåtit åt länsstyrelserna att utföra denna kontroll.³⁶ Länsstyrelserna använder sig av uppgifter ur djursjukdataregistret även vid kontrollen av läkemedel på gård eftersom det ur systemet går att få fram uppgifter om bland annat produktionsplatsnummer, diagnos, förskrivna läkemedel samt om besättningen är ansluten till villkorad läkemedelsanvändning. Uppgifterna tas fram med hjälp av verktyget DAWA djursjukdata. Det är Jordbruksverket som tilldelar länsstyrelsernas personal behörighet att söka fram uppgifter ur djursjukdataregistret. Jordbruksverket har på det här sättet medgett kontrollpersonalen på respektive länsstyrelse direktåtkomst till uppgifter ur djursjukdataregistret.

De av veterinärerna inrapporterade uppgifterna samlas i djursjukdataregistret som förs av Jordbruksverket. Uppgifter som finns hos myndigheter omfattas av offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser. Av betydelse för offentlighets- och sekretesslagens tillämplighet på djursjukdata är också bestämmelserna om allmänna handlingar och dataskyddsförordningen (EU) 2016/679. Det finns inga särskilda sekretessbestämmelser för Jordbruksverkets ansvarsområde. Däremot kan flera av de generella sekretessbestämmelserna vara tillämpliga på uppgifterna i djursjukdataregistret. Vilka bestämmelser som kan gälla för djursjukdata beror på i vilken slags verksamhet som de används. Här ska nämnas bestämmelserna om sekretess i tillsyns- och utredningsverksamhet (30 kap. 23 §) och uppdragsverksamhet (31 kap. 12 §), i verksamhet som avser framställning av statistik (24 kap. 8 §) och om sekretess för personuppgifter (21 kap. 7 §).

Sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen gäller som huvudregel även mellan myndigheter³⁷. Skälet till detta är intresset av att sekretessbelagda uppgifter inte når en större krets än som är absolut nödvändigt. För att inte omöjliggöra det samarbete mellan myndigheter, vilket ofta är av stor betydelse inte minst för den enskildes rättssäkerhet, innehåller lagen en rad undantag från huvudregeln. Sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut mellan myndigheter om de omfattas av uppgiftsskyldighet, om samtycke har lämnats eller om den s.k. generalklausulen, som under vissa omständigheter möjliggör att uppgifter utväxlas mellan myndigheter, är tillämplig.

En uppgift som är sekretessbelagd i en myndighets verksamhet och som lämnas ut till en annan myndighet blir inte alla gånger automatiskt sekretessbelagd hos den mottagande myndigheten. Undantag finns dock. När det gäller de uppgifter som länsstyrelsen har teknisk tillgång till i djursjukdataregistret och som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket så omfattas dessa av samma sekretess även hos den mottagande länsstyrelsen.³⁸

Eftersom djursjukdataregistret i dagsläget inte är reglerat i någon författning saknas också reglering om länsstyrelsernas tillgång till uppgifter i registret genom direktåtkomst. Även om uppgifter i djursjukdataregistret som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket omfattas av sekretess hos länsstyrelserna är det en brist att det i dagsläget helt saknas reglering avseende länsstyrelsernas direktåtkomst till djursjukdataregistret. För att få ett fungerande djursjukdataregister krävs att de som lämnar uppgifter till registret är säkra på att uppgifterna hanteras på ett korrekt sätt och att gällande rätt tillämpas så att inte skada uppkommer för den som lämnat uppgifterna eller för den som förekommer i registret av andra skäl. Grundläggande bestämmelser om direktåtkomst brukar vidare i allmänhet ges i form av lag. Ett skäl till detta är att frågan om direktåtkomst har ansetts central från integritetssynpunkt. Riksdagen har vid

³⁶ Se beslut den 6 oktober 2017 med dnr 5.6.20-15713/17.

³⁷ Se 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

³⁸ Se 30 kap. 23 § och 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen.

behandling av tidigare förslag om utökat informationsutbyte ansett att frågan om direktåtkomst till uppgifter i myndigheters databaser ska regleras i lag (Konstitutionsutskottet, 2001). Det finns ingen anledning att behandla djursjukdataregistret annorlunda i detta avseende.

Som en del av djursjukdataregistrets primära syfte att centralt sammanställa uppgifter av betydelse för övervakningen av det nationella djurhälsoläget, inklusive övervakningen av läkemedelsförskrivningar till djur, ingår berörda myndigheters kontroll av djurhälsopersonalen samt användningen av läkemedel på gårdsnivå. För att länsstyrelsernas tillsyn av djurhälsopersonalen ska kunna utföras effektivt och på ett sätt som minimerar den administrativa bördan för myndigheterna bör Jordbruksverket ha möjlighet att ge länsstyrelserna direktåtkomst till uppgifterna i djursjukdataregistret. För att tillgången till informationen inte blir alltför vidsträckt från integritetssynpunkt bör det i lagen även anges att åtkomsten till uppgifterna ska vara förehållen de personkategorier på myndigheterna som på grund av sina arbetsuppgifter behöver tillgång till uppgifterna. Jordbruksverket bör vidare åläggas en skyldighet att lämna ut uppgifter i registret. En sådan uppgiftsskyldighet som följer av lag har en sekretessbrytande verkan i enlighet med 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen.

När det gäller kontroll av läkemedel på gård utförs den av länsstyrelserna i enlighet med ett beslut av Jordbruksverket. Tillgång till djursjukdataregistret är ett viktigt verktyg för utförande av kontrollen och även i detta avseende bör Jordbruksverket därför ha möjlighet att ge kontrollpersonal på länsstyrelserna direktåtkomst till relevanta uppgifter ur djursjukdataregistret.

3.4.2 Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Eftersom uppgifterna i djursjukdataregistret används till att övervaka och kontrollera det nationella djurhälsoläget är det inte osannolikt att även andra myndigheter är intresserade att få del av uppgifterna i registret. Jordbruksverket lämnar till exempel sedan år 2013 regelbundet ut uppgifter ur djursjukdataregistret till SVA. Uppgifterna lämnas dagligen över på fil till SVA.³⁹ Uppgifterna som överlämnas är vare sig aggregerade eller aidentifierade utan det går att i datan identifiera enskilda fysiska och juridiska personer samt uppgifter om dessa personers affärs- eller driftförhållanden.

Även om uppgifter i djursjukdataregistret som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket oftast omfattas av sekretess hos andra myndigheter kan det diskuteras om inte även andra myndigheter än länsstyrelserna skulle kunna medges tillgång till registret genom direktåtkomst. En digital tillgänglighet skulle förenkla för myndigheterna att utföra sitt arbete inom deras respektive verksamhetsområde, vilket i sin tur skulle gynna de grundläggande syftena med insamlingen av djursjukdata. Även registrets användbarhet och potential som ett verktyg i arbetet med säkerställa en god nationell djurhälsa skulle på detta sätt komma att utökas. Jordbruksverket bedömer därmed att möjligheten till direktåtkomst för flera myndigheter än länsstyrelserna bör undersökas närmare. Mot denna bakgrund lämnar Jordbruksverket i den här rapporten inte något författningsförslag avseende ytterligare myndigheters direktåtkomst till djursjukdataregistret.

---

³⁹ Följande uppgifter lämnas ut ur djursjukdataregistret till SVA: distrikt, förrättningsdatum, besättningsnummer (PPN), djurslag, djurtyp, antal djur, diagnos, åtgärd, läkemedel, total mängd, individnummer (om det rör sig om nötkreatur består individnumret av SE/djurförening, djurets PPN/besättningsnummer, djurets individnummer, kontrollnummer (djur). Även förrättningar där PPN saknas, om det är efterfrågade djurslag, finns med i filen. Djurslagen som är aktuella är nöt, gris, häst, får, get, höns inklusive slaktkyckling, strutsdjur, kalkon, och anka/gås.

3.4.3 Utlämnande av uppgifter till enskilda organisationer

Enligt ett avtal från 2000 mellan Jordbruksverket och Svensk Mjök, numera Växa Sverige, översänder Jordbruksverket regelbundet uppgifter ur djursjukdataregistret till Växa Sverige. Uppgifterna omfattar förrättningar som har utförts på djurslaget nötkreatur. Växa Sverige behöver uppgifterna för att kunna fullgöra sina uppgifter som avelsorganisation, för att kunna avelsvärdera semintjuror samt som huvudman för bland annat hälsokontroll av mjölkkor. Som konstaterats ovan omfattas uppgifterna i djursjukdataregistret, beroende på i vilken slags verksamhet de används, av sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Bland annat råder sekretess för uppgifter i tillsyns- och utredningsverksamhet för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden⁴⁰ samt sekretess för personuppgifter⁴¹. För att uppgifter som hos en myndighet omfattas av sekretess ska kunna lämnas ut i sin helhet utan någon föregående sekretessprövning krävs att det finns en särskilt angiven grund för detta, till exempel att det finns en uppgiftsskyldighet för myndigheten i lag eller att den som uppgifterna berör har lämnat sitt samtycke till ett utlämnande av uppgifterna.

De uppgifter som Jordbruksverket enligt avtalet lämnar till Växa Sverige är vare sig aggregerade eller avidentifierade utan det går att i data identifiera enskilda fysiska och juridiska personer samt uppgifter om dessa personers affärs- eller driftförhållanden⁴². Varje besättning som är med i Växa Sveriges s.k. kokontroll⁴³ har gett sitt medgivande till Växa Sverige om att sådana data får användas, men Jordbruksverket har i sig inte inhämtat något medgivande för att lämna ut uppgifter ur djursjukdataregistret. För att kunna lösa problemet med att identifierbar data lämnas ut av Jordbruksverket till Växa Sverige har detta reglerats i ett avtal där organisationen förbinder sig att tillämpa förvaltningslagen (2017:900) och offentlighets- och sekretesslagen för de uppgifter som organisationen får tillgång till. Djursjukdatautredningen framförde kritik mot den här lösningen och menade att en avtalsreglering inte är tillräcklig, vare sig ur sekretessynpunkt eller om man ser till syftet med regleringen om behandling av personuppgifter. Utredningen angav bland annat följande.

Tillämpningsområdet för de lagar som nämns i avtalet kan inte utvidgas genom ett civilrättsligt avtal. Om uppgifterna skulle komma att användas i strid med gällande bestämmelser, skulle [Växa Sverige] sannolikt endast göra sig skyldigt till avtalsbrott. När uppgifter lämnas ut till forskning med förbehåll däremot, innebär ett felaktigt bruk av uppgifterna ett brott mot tystnadsplikten. Utlämnande av personuppgifter kan vidare enligt personuppgiftslagen endast ske om de berörda ger sitt samtycke.

...

[S]ekretessregleringen innebär att uppgifterna i djurhälsoregistret inte som idag inte får lämnas ut icke-avidentifierade till [Växa Sverige]. Nuvarande ordning med ett avtal om tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen emellan verket och [Växa Sverige] är inte godtagbar, eftersom denna lag endast gäller i offentlig verksamhet eller i den mån myndighetsutövning har delegerats. Verket måste inhämta medgivande från djurägarna för att lämna ut uppgifter om dem. Samma gäller självfallet för all liknande användning i framtiden.⁴⁴

Växa Sverige har sedan lång tid tillbaka utfört uppgifter som avelsorganisation och har även försett forskningen med bland annat djursjukdata. Växa Sverige behöver tillgång till uppgifter ur djursjukdataregistret för att kunna fullgöra dessa nämnda arbetsuppgifter. Även andra organisationer med samma inriktning som Växa Sverige har visat intresse för tillgång till djursjukdataregistret på samma sätt som Växa Sverige har idag.

⁴⁰ Jfr 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

⁴¹ Jfr 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

⁴² Följande uppgifter lämnas ut ur djursjukdataregistret till Växa Sverige: besättningsnummer (PPN), djuridentitet, kön på djuret, datum för förrättningen, diagnos, åtgärd/behandling, förskrivet läkemedel.

⁴³ Växa Sverige samlar in, lagrar, kvalitetssäkrar och sammanställer data från de gårdar som är med i kokontrollen. Registrering och analys av mjölkornas avkastning används som grund för utfodring och avelsarbete i besätningarna samt för rekrytering.

⁴⁴ SOU 2005:74 Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet s. 42 och 171.

Jordbruksverket har haft kontakt med Näringsdepartementet med anledning av liknande avtal avseende Växa Sveriges och andra husdjursföreningars tillgång till uppgifter ur CDB så att dessa organisationer ska kunna utföra bland annat sjukdomsövervakning och rådgivning. I dagsläget finns tillfälliga avtal mellan Jordbruksverket och berörda organisationer eftersom det fortfarande pågår en översyn av de rättsliga delarna vad avser utlämnande av uppgifter ur CDB, antingen via direktåtkomst eller genom utlämnande av uppgifter på fil. Det finns likheter mellan Jordbruksverkets utlämnande av uppgifter ur CDB och utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret och Jordbruksverket anser att det finns skäl att avvakta resultatet av den rättsliga översynen avseende utlämnande av uppgifter ur CDB innan närmare åtgärder vidtas angående avtalet om utlämnande av uppgifter ur djursjukdataregistret. Mot denna bakgrund lämnar Jordbruksverket i den här rapporten inte något författningsförslag avseende ytterligare aktörers direktåtkomst.

3.4.4 Utlämnande av uppgifter till ESVAC

Jordbruksverket har i uppdrag av regeringen att årligen sammanställa och rapportera läkemedelsanvändningen på djur (Jordbruksdepartementet, 2003). Detta uppdrag har utförts sedan 2006. För att kunna utföra uppdraget har Jordbruksverket begärt ut uppgifter från eHälsomyndigheten.

Sedan 2009 har ESVAC⁴⁵, en kommitté inom den Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA), arbetat för att en harmoniserad sammanställning och rapportering av försäljning av antimikrobiella medel ska ske på europeisk nivå. Sverige har, genom en representant från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), varit bland de länder som arbetat med att ta fram en mall för denna rapportering, vilken nu används. Jordbruksverket är nationell kontaktpunkt i detta arbete, men Jordbruksverket har fått SVA:s hjälp att ta fram uppgifterna som ska rapporteras eftersom detta varit den bästa lösningen sett till kompetens, effektivitet och kostnader för staten som sådan.

eHälsomyndigheten har kontinuerligt lämnat uppgifter om läkemedelsförsäljningen till Jordbruksverket, som sammanställt dessa uppgifter och rapporterat till regeringen. Uppgifter ur djursjukdataregistret används för viss verifiering av de uppgifter som hämtats från eHälsomyndigheten. De uppgifter i detta underlag som rör antibiotika har skickats vidare till SVA för bearbetning så att uppgifterna sedan har kunnat rapporteras till ESVAC. Inför rapporteringen till ESVAC har SVA stämt av med Jordbruksverket att uppgifterna är klara att skickas till ESVAC.

Under 2018 meddelade eHälsomyndigheten att myndigheten inte längre kunde lämna uppgifter om försäljning av djurläkemedel till Jordbruksverket med hänvisning till att uppgifterna omfattas av s.k. statistiksekretess⁴⁶. Efter en del kontakter mellan myndigheterna fick Jordbruksverket till slut del av uppgifterna genom att de skickades till verkets statistikenhet, vilket dock innebär att uppgifterna kommer att omfattas av statistiksekretess hos verket. Detta ledde i sin tur att Jordbruksverket var förhindrad att dela uppgifterna med SVA, vilket försvårade rapporteringsarbetet. Jordbruksverket har även haft svårigheter att rapportera till ESVAC på grund av statistiksekretessen.

Jordbruksverket vill även fortsatt kunna bidra i det arbete som pågår inom EMA och ESVAC så att uppgifter om försäljning av antibiotika för användning på djur i Sverige kan lämnas till

⁴⁵ ESVAC står för *The European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption*. Europeiska läkemedelsmyndigheten EMA har samlat in data om förbrukningen av veterinärmedicinska mikrobieläkemedel sedan 2010. Uppgifterna grundar sig på försäljningen av förpackningar av veterinärmedicinska läkemedel i proportion till mängden viktigaste produktionsdjurarter.

⁴⁶ Jfr 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen.

ESVAC. För att möjliggöra kommande års rapporteringar till ESVAC har Jordbruksverket därför vänt sig till Näringsdepartementet och begärt ändringar i sekretesslagstiftningen för att möjliggöra dels eHälsomyndighetens lämnande av uppgifter om läkemedelsanvändning på djur till Jordbruksverket, dels Jordbruksverkets vidare rapportering om antibiotikaförsäljning till djur till ESVAC.

Eftersom Jordbruksverket är nationell kontaktpunkt och ytterst ansvarig för att uppgifter över antibiotikaförsäljning för djur levereras till ESVAC krävs en sekretessbrytande regel för att Jordbruksverket fortsatt ska kunna rapportera uppgifterna. Av 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att en uppgift för vilken sekretess gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen inte får röjas för en utländsk myndighet om inte utlämnade sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning eller uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas till en svensk myndighet. Vidare krävs att det står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten. Jordbruksverket anser därför att det i författning bör framgå att Jordbruksverket ska rapportera uppgifter om antibiotikaförsäljning för djur till ESVAC.

4 Ytterligare sanktioner som påtryckningsmedel för att öka inrapporteringen av djursjukdata

4.1 Allmänt om sanktioner

För att olika typer av verksamheter i samhället ska uppfylla de krav som ställs i lagstiftningen fungerar hot om sanktioner som ett viktigt påtryckningsmedel. Sanktioner kan sägas vara ett slags garant för rättsordningen på så sätt att den anses ha en preventiv effekt på ett rättsstridigt handlande. Begreppet förknippas ofta med den offentligt utövade tvångsmakten och med att laglydnaden ska uppfyllas (SOU 2004:118, s. 101).

Syftet med sanktioner kan vara att hindra fortsatt verksamhet i strid med gällande bestämmelser men också att ingripa när regler har överträtts men det som förekommit inte kan göras ogjort. Sanktioner kan både rikta sig mot verksamheten i sig, vilken till exempel kan förbjudas att fortsätta, som mot dem som är ansvariga för att regler inte har följts, vilka kan åläggas ansvar för till exempel tjänstefel. Sanktioner kan vara antingen straffrättsliga eller administrativa. Straffrättsliga sanktioner kan vara till exempel böter och fängelse och dessa sanktioner beslutas av åklagare eller domstol. Administrativa sanktioner kan vara till exempel föreläggande med eller utan vite, förbud och sanktionsavgift och dessa beslutas av tillsynsmyndighet eller domstol.

4.2 Administrativa sanktioner

4.2.1 Föreläggande med vite

Som nämnts i avsnitt 2.3 kan länsstyrelserna i egenskap av tillsynsmyndighet förelägga en veterinär att rapportera in djursjukdata till Jordbruksverket i enlighet med gällande lagstiftning. Sådana förelägganden kan förenas med vite.

4.2.2 Sanktionsavgift

Som ett alternativ, eller komplement till, föreläggande och vite brukar nämnas sanktionsavgift. En sanktionsavgift är en ekonomisk sanktion som åläggs en fysisk eller juridisk person på grund av ett rättsstridigt beteende. Sanktionsavgifter kan vara repressiva och/eller vinstbegränsande. För att fastställa sanktionsavgiftens storlek används ofta schabloner. Ansvaret är vanligtvis strikt, dvs. skyldigheten att betala en avgift uppkommer när ett regelbrott objektivt kan konstateras. Avgiften tillfaller staten. Avgiftens storlek varierar kraftigt, bland annat beroende på förhållandena inom respektive område.

Det viktigaste skälet för att införa sanktionsavgifter har varit att lagstiftaren velat öka efterlevnaden av reglerna inom särskilda områden. Sanktionsavgifter har ofta förmodats föra med sig en effektivisering – besitta en större preventiv effekt – än straff eftersom de anses erbjuda en snabb, enkel och billig lösning på de problem som beivrandet av regelbrott utgör. Förklaringen till detta är att som huvudregel sedvanliga principer om skuld, proportionalitet och betalningsförmåga åsidosätts. Avgiftshotet – till skillnad från ett specialstraffrättsligt straffhot, vilket ofta betecknas som ett tomt hot – förutsätts framstå som reellt. Avsikten är att en överträdelse mer eller mindre automatiskt leder till att sanktionshotet effektueras. På sikt förväntas möjligheten till frekventa reaktioner från samhällets sida bidra till att antalet överträdelser minskar och att man därmed uppnår en effektivt hållen sanktion. Av denna anledning framhålls därför ofta betydelsen av informationen om förekomsten av sanktionsreglerna som ett viktigt moment (SOU 2004:118, s. 102).

I prop. 1985/86:23⁴⁷ anges att sanktionsavgifter spelar en betydelsefull roll när det gäller att genom punktinsatser komma till rätta med vissa slag av överträdelser. Sanktionsavgifter kan nämligen relativt enkelt ”skraddarsys” för de områden de ska användas och dessutom oftast åläggas utan att uppsåt eller oaktsamhet behöver styrkas.

I prop. 2001/02:122⁴⁸ framförs skillnaderna mellan möjligheten till vitesföreläggande och sanktionsavgift samt diskuteras fördelarna med ett sanktionsavgiftssystem. Det anges bland annat att en fördel med ett system med sanktionsavgifter är att sanktionsavgiften kan få effekt som påtryckningsmedel på ett tidigare stadium. Ett vitesföreläggande får motsvarande effekt betydligt senare eftersom det kan utfärdas först när verkställigheten har dröjt alltför länge. När föreläggandet väl utfärdats får mottagaren av beslutet dessutom ytterligare en tids respit. En annan omständighet som talar för ett system med sanktionsavgifter är att den administrativa hanteringen av en sanktionsavgift sannolikt skulle bli enklare än den som krävs för vitesanktionen. Ett system med vite innebär i princip att varje enskilt fall kan komma att handläggas i två skilda förfaranden, ett som avser utfärdande av vitesföreläggande och ett som rör utdömande av vitet.

⁴⁷ Prop. 1985/86:23 om ändring i brottsbalken m.m. (företagsbot), s. 17 f.

⁴⁸ Prop. 2001/02:122 Åtgärder mot kommunalt domstolstrots, s. 21 f.

4.2.3 Utvidgat ansvarsområde för disciplinpåföljd

Som nämnts ovan fanns enligt tidigare lagstiftning möjlighet att anmäla till ansvarsnämnden de fall där veterinärer inte rapporterade förrättningar. Ansvarsnämndens möjligheter att ålägga disciplinpåföljd var på den tiden mer utvidgat än vad det är idag.

För att skapa bättre förutsättningar för inrapportering av djursjukdata skulle man kunna tänka sig att man utvidgar ansvarsnämndens möjligheter att ålägga disciplinpåföljd. Detta alternativ har berörts i utredningen "Tillsyn inom området för djurens hälso- och sjukvård" (SOU 2005:98, s. 21 f) men då ansåg man inte att detta inte var någon bra lösning. Utredningen tyckte att den nuvarande begränsningen till veterinärmedicinsk verksamhet, vilket i princip kräver att åtgärden vidtagits i förhållande till ett enskilt djur eller en grupp av djur, var bra och att det inte var ändamålsenligt att låta ansvarsnämnden även hantera fall där en veterinär inte rättar sig efter administrativa föreskrifter som inte har samband med behandling av ett djur.

4.2.4 Indragen recepturrätt/förskrivningsrätt

Som nämnts ovan finns eller har det funnits i Danmark ett system där myndigheterna kopplat bristande rapportering till rätten att förskriva läkemedel. Ett liknande system skulle kunna införas i Sverige på så sätt att en veterinär som inte rapporterar djursjukdata enligt gällande bestämmelser riskerar att få sin förskrivningsrätt indragen. Frågan är dock om en sådan rätt ingripande åtgärd är förenligt med proportionalitetsprincipen. Enligt proportionalitetsprincipen ska åtgärder inte gå utöver det som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet, dvs. det ska råda balans mellan mål och medel.

4.3 Straffrättsliga sanktioner

I dagsläget är kravet att rapportera in djursjukdata inte straffsanktionerat, dvs. det är inte brottsligt att inte rapportera in djursjukdata. Möjligheten finns dock att införa en bestämmelse som anger att den veterinär som inte rapporterar in djursjukdata kan dömas till böter (eller fängelse).

Straffrättsliga sanktioner beslutas av åklagare eller domstol. Tillsynsmyndigheten initierar processen genom en åtalsanmälan. Det är därefter åklagaren som driver saken vidare och som beslutar om det finns tillräckliga skäl att utfärda ett strafföreläggande alternativt väcka åtal i domstol. Vid bedömning av om ett handlande är brottsligt ska tas i beaktande straffrättsliga principer om skuld och vid utdömandet av straff tas hänsyn till bland annat proportionalitetsprincipen och betalningsförmåga.

Utredningen "Tillsyn inom området för djurens hälso- och sjukvård" har kort berört denna möjlighet på så sätt att man inte ansåg det motiverat att införa fler straffsanktionerade bestämmelser på området utan att istället tillsynsmyndigheterna borde få möjlighet att vidta åtgärder i fall där förseelser inte kan eller bör komma under ansvarsnämndens prövning.

Referenser (Bilaga 2)

Djursjukvårdsutredningen (2005). Behörighet och ansvar inom djurens hälso- och sjukvård (SOU 2005:98).

Jordbruksdepartementet (2003). Uppdrag att redovisa läkemedelsanvändningen på djur (Jo 1999/1824)

Konstitutionsutskottet (1997). Personuppgiftslag (Konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU18).

Konstitutionsutskottet (2001). Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet (Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU3).

Utredningen om verkställighet av vissa gynnande kommunala beslut (2004). Beviljats men inte fått (SOU 2004:118).

Utredningen om översyn av djursjukdata (2005). Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet (SOU 2005:74).

Rapporten kan beställas från
Jordbruksverket,
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036 34 04 14
E-post:
Internet: www.jordbruksverket.se

ISSN 1102-3007
ISRN SJV-R/-SE
SJV offset, Jönköping,
RA: